

ΠΑΙΓΝΙΑ

σχέδια: Χριστίνα Κάλμπαρη

Νάνος Βαλαωρίτης
Λεία Βιτάλη
Σωτήρης Δημητρίου
Μαριάννα Κάλμπαρη
Βασίλης Κατσικονούρης
Λένα Κιτσοπούλου
Ηλίας Μαγκλίνης
Βασίλης Μαυρογεωρίου
Αμάντα Μιχαλοπούλου
Αλέξης Σταμάτης
Έρση Σωτηροπούλου
Θεόφιλος Τραμπούλης
Σώτη Τριανταφύλλου
Γιάννης Υφαντής
Θανάσης Χειμωνάς
Αργύρης Χιόνης
Κατερίνα Χρυσανθοπούλου
Χρήστος Α. Χωμενίδης

futura

7	Εισαγωγή
9	Ηλίας Μαγκλίνης
15	Λένα Κιτσοπούλου <i>Αγαπημένε μου νεκρέ</i>
19	Βασίλης Κατσικονούρης <i>Στεναγμός</i>
23	Αργύρης Χιόνης
25	Θεόφιλος Τραμπούλης <i>Τα κορίτσια που χάθηκαν</i>
35	Χρήστος Α. Χωμενίδης <i>Τα πουλιά και τα κορίτσια</i>
37	Γιάννης Υφαντής <i>Παραμύθι για τα ζωγραφισμένα κορίτσια της Χριστίνας</i>
39	Μαριάννα Κάλμπαραη <i>Γύρω-γύρω όλες</i>
47	Νάνος Βαλαωρίτης <i>Εκτός θέματος</i>
49	Κατερίνα Χρυσανθοπούλου <i>Μια μέρα όπως κάθε μέρα</i>
59	Αλέξης Σταμάτης <i>Μικρά κομμένα ανθρωπάκια</i>
61	Βασίλης Μαυρογεωρίου <i>Φοβίες</i>
75	Αμάντα Μιχαλοπούλου <i>Γυναίκα στο δέντρο</i>
83	Έρση Σωτηροπούλου
85	Λεία Βιτάλη <i>Η μρωδιά του μαύρου 2</i>
91	Θανάσης Χειμωνάς
93	Σωτήρης Δημητρίου <i>Βόλια-Μπαρούτι</i>
97	Σώτη Τριανταφύλλου
99	<i>Κατάλογος έργων</i>
101	<i>Βιογραφικά σημειώματα</i>

Το βιβλίο αυτό προέκυψε ύστερα από πρόσκληση σε συγγραφείς και ποιητές να συμμετάσχουν σε ένα λογοτεχνικο-εικαστικό εγχείρημα σχετικά με το πώς μια εικαστική εικόνα μπορεί να γεννήσει λογοτεχνικό, ποιητικό, θεατρικό λόγο.

Οι συγγραφείς κλήθηκαν να γράφουν ένα κείμενο, σε οποιαδήποτε μορφή και έκταση, όπως ιστορία, διήγημα, ποίημα, μονόπρακτο, ως και λεζάντες, με ερέθισμα τις εικαστικές μου εικόνες, στις οποίες κι εγώ αφηγούμαι έμμεσα προσωπικές «ιστορίες». Στόχος ήταν να προκύψει στο τέλος ένα αμάλγαμα λογοτεχνικών κειμένων με διαφορετικές προσωπικές γραφές αλλά με κοινούς συσχετισμούς.

Η πρόταση της γκαλερί Μπαταγιάννη για ατομική έκθεση στάθηκε η αφορμή για την έκδοση του βιβλίου αυτού, το οποίο δεν θα είχε υλοποιηθεί χωρίς την αυθόρμητη ανταπόκριση όλων των συμμετεχόντων συγγραφέων και ποιητών, τους οποίους και ευχαριστώ θερμά.

Χριστίνα Κάλμπαρη

I.

Μερικές νύχτες, ξυπνάς από τον θρηνητικό ήχο ενός σκυλιού, και θυμάσαι που όταν την επισκέφθηκες το μόνο που ήθελες να της πεις ήταν αυτό:

Μαμά, θυμάσαι που όταν ήμουν μικρός και αρρώσταινα, ξενύχταγες στο προσκέφαλό μου, άλλαζες τις κομπρέσες και μετρούσες τον πυρετό με ένα φιλί σου στο κούτελο; Θυμάσαι τι μου έλεγες τότε, μαμά; «Τι σου έχω κάνει και με βασανίζεις έτσι; Γιατί δεν είσαι καλό αγοράκι; Γιατί με τυραννάς»; Σε άκουγα να μονολογείς πάνω απ' το κεφάλι μου, κερί αναμμένο στο πλευρό μου, και δεν μπορούσα να καταλάβω μαμά, δεν μπορούσα να καταλάβω τι εννοούσες, μαμά, διότι, μαμά, δεν ήθελα να αρρωστήσω, δεν ήθελα να ανεβάσω πυρετό. Δεν το έκανα επίτηδες, μαμά. Πιστεψέ με, δεν ήθελα να σε βασανίσω, μαμά. Μην κλαις, μαμά. Μαμά; Μην κλαις άλλο. Δεν το αντέχω όταν κλαις. Μαμά; Δεν πας να γαμηθείς, Μαμά; Ε; Δεν πας να γαμηθείς όπως δεν γαμήθηκες ποτέ στη ζωή σου;

Επιστρέφεις στο σπίτι σου και κοιτάς τη φωτογραφία της. Θα ήθελες να την πνίξεις μέσα στα δάκρυά της.

Κάποιες άλλες νύχτες, σε επισκέπτεται μια λευκή μορφή χωρίς πρόσωπο. Τίποτε άλλο παρά μόνον μακριά μαύρα μαλλιά. Υπέροχα μακριά μαλλιά. Το πρόσωπό της ένα λευκό, εκτυφλωτικό σεντόνι. Η μορφή κινείται ήρεμα μέσα στο δωμάτιο και ο μόνος τρόπος για να την κάνεις να εξαφανιστεί είναι να ανάψεις το φως.

Μερικές φορές μπουσουλάει στο πάτωμα, πλάι στο κρεβάτι, δίπλα σου, κι εσύ πετάγεσαι στην άλλη άκρη, σα να σε άγγιξε το κεντρί κάποιου βδελυρού αραχνοειδούς.

Δεν θέλει το κακό σου. Αλλά εσύ δεν την θέλεις στο πλάι σου. Όταν το είπες στον γιατρό σου, αισθάνθηκες ότι σε κοροϊδεύει: κι αν είναι ο φύλακας άγγελός σας;

Δεν το είχες σκεφτεί αυτό, έτσι δεν είναι; Έχουν τόσο ωραία, μακριά μαλλιά οι άγγελοι; Σκέφτεσαι για λίγο και μετά λες: *αν είναι ο φύλακας άγγελός μου, ήρθε για να με τιμωρήσει. Γιατί; Σε ρωτάει ο γιατρός. Γιατί ήμουν κακό παιδί. Γιατί; Τι κάνατε κι είσαστε κακό παιδί; Ε; Λέω, τι κάνατε κι είσαστε κακό παιδί; Ήμουν εδώ. Και την άφηνα να μου κρατάει το χέρι. Και της φιλούσα το χέρι. Κι ήταν σα να ήμουν στα γόνατα. Κι ήμουν ένα τίποτα. Χίλια κομμάτια. Θραύσματα, σπαράγματα. Ένα τίποτα. Κι εκείνη ο κόσμος μου. Άντε γαμήσου, γιατρέ.*

II.

Όταν τον είχα στη κούνια δεν ησύχαζε αν δεν του έδινα το μικρό μου δαχτυλάκι να το πιπιλίσει. Με το ένα χέρι έτρωγα και με το άλλο πιπιλούσε το δάχτυλό μου μέχρι που τον έπαιρνε ο ύπνος. Θα σε φάω, του έλεγα, θα σε κάνω μια χαφιιά, κακομοίρη μου. Δεν με άκουγε, κοιμόταν. Το βρέφος στην κούνια. Δεν του έφτανε το βυζί μου, που το μάτωνε κι αυτό κάθε τόσο.

Η μαμή μου έδειξε πώς να θηλάζω – εγώ έκανα κάτι λάθος και μ' έπαιρναν τα αίματα, δεν ήταν δικό του το σφάλμα. Αλλά τον μισούσα για όλο αυτό το αίμα και το τσουξίμο και τον πόνο. Τις δαγκωματιές του. Κακομοίρη μου, του έλεγα, με έχεις κατασπαράξει.

Όταν δεν είχε τα χείλη του στις ρώγες μου αποζητούσε το δάχτυλό μου. Να το πιπιλάει, να το ρουφάει, να το γλύφει με μανία. Έτσι, ήμουν συνέχεια υγρή. Χάρη σ' αυτόν. Εξαιτίας του. Θα σε φάω, του έλεγα και τον έσφιγγα πάνω μου.

Έλειπα, μεγάλωσε. Άρχισε να μου μιλάει. Μαμά, μ' αρέσει όπως μυρίζεις, μου έλεγε. Μυρίζεις πολύ ωραία, μαμά. Δεν ξεκόλλαγε από πάνω μου. Πήγαινε να παίξεις. Νιώθω μόνος όταν παίζω. Ακούς κουβέντες αυτό το παιδί; Θέλω να παίξουμε μαζί, μου έλεγε. Κάνε ότι θα με φας, μου έλεγε και κρυβόταν. Θεες να σε φάω, ε; Αυτό θεες, ε; Γελούσε. Και μετά: Μαμά, έτσι μυρίζεις και μέσα σου;

Μεγάλωσε κι άλλο. Μια μέρα, αργά το βράδυ, έφερε ένα κορίτσι στο σπίτι. Σηκώθηκα και κρυφοκοίταξα απ' τη μισάνοιχτη πόρτα. Είχε ωραία μακριά μαλλιά και λεπτή μέση. Είχε τα πόδια της πάνω στα δικά του. Λεπτά πόδια, με νεύρα και αιχμές. Δυνατά πόδια. Δεν ήταν όμορφη.

Έλειπα έσκυψε από πάνω της. Έσκυψε πάνω από τις ρώγες της. Δυνατά, έλεγα από μέσα μου, δυνατά, μη τη λυπάσαι. Με τα δόντια. Το θέλει. Το ξέρεις ότι το θέλει. Τότε έγινε ένα θαύμα: Με πονάς, του είπε το κορίτσι με παράπονο. Το ξέρω αυτό το παράπονο. Μα με είχε ακούσει ο άτιμος; Πιο απαλά, με πονάς, την άκουσα να του λέει ξανά. Πιο δυνατά, έκανα χωρίς ν' ακουστεί η φωνή μου. Την είδα να του τραβάει τα μαλλιά. Όταν ξανακοίταξα, η πλάτη της ήταν ιδρωμένη. Τα μαλλιά της κολλημένα στην ωμοπλάτη της, έφταναν σχεδόν ως τη μέση της. Λίγο πιο μακριά απ' τα δικά μου. Τα μαλλιά μιας κολυμβήτριας. Μόλις έχει βγει απ' το νερό. Εκείνη είχε στρέψει το πρόσωπό της στο ταβάνι. Είχε τα μάτια της κλειστά. Μονάχα το πρόσωπό του δεν έβλεπα.

Δεν ξαναείδα το πρόσωπό του. Έρχεται κάθε τόσο και με βλέπει αλλά είναι σα να μην έχει πρόσωπο πια. Κοιτάζω τα μάτια του και δεν βλέπω τίποτα. Ποιος είναι αυτός ο ξένος; Κι έχει αυτή την περίεργη μυρωδιά... Μεταλλική, σαν αίμα. Πώς είναι όταν δαγκώνεις τη γλώσσα σου; Μου σφίγγει

το χέρι κι είναι σα να κρατάω ένα γλιστερό σφάγιο, γεμάτο βλέννες και φλέβες. Λίγο πριν φύγει έρχεται και μ' αγκαλιάζει. Κι είναι όπως παλιά, όπως τότε. Μια μπουκίτσα. Θα σε κάνω μια χαψιά, κακομοίρη μου. Κακομοίρη μου. Τι θα έκανα χωρίς εσένα. Αγοράκι μου.

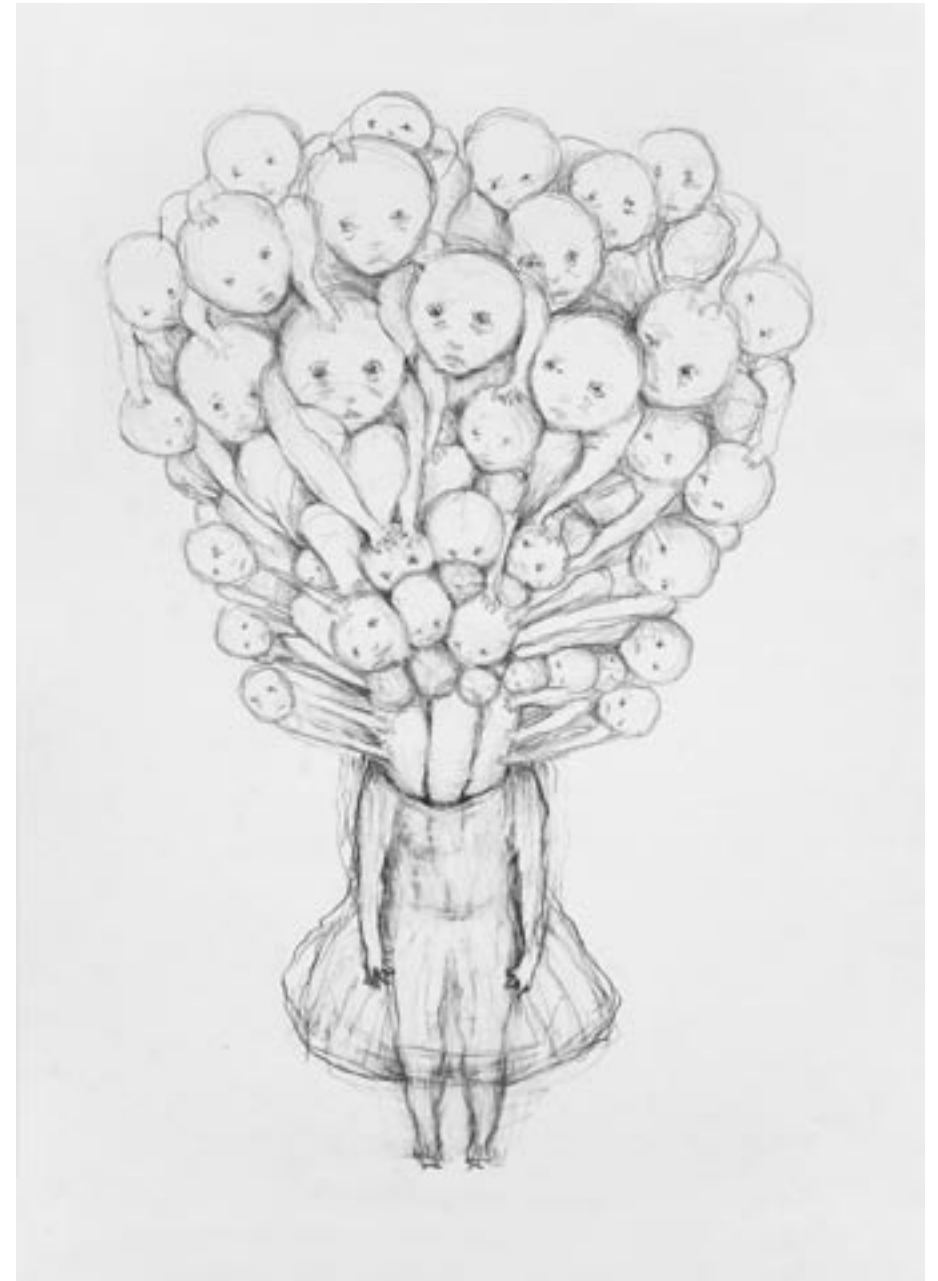

ΑΓΑΠΗΜΕΝΕ ΜΟΥ ΝΕΚΡΕ

Άνοιξες τον χάρτη σου για να δείξεις σε εμάς που να πάμε διακοπές. Εσύ δεν θα ερχόσουν. Εσύ θα έδινες τα λεφτά σε μένα για να περάσουν καλά όλοι. Να τους κεράσω. Εσύ δεν θα είχες χαρά να είσαι εκεί μαζί μας. Εσύ θα είχες χαρά να ξέρεις ότι εμείς περνάμε καλά κι εσύ να είσαι μακριά. Όσο πιο μακριά γίνεται από την χαρά μας, όσο πιο απών. Τώρα σε καταλαβαίνω. Με έναν ανεξήγητο τρόπο είμαι αυτό που είσαι εσύ. Γι αυτό σε ερωτεύτηκα. Δεν θα ξεφύγω από αυτό. Δεν είναι αρρώστια. Δεν μπορώ κι εγώ πια να πάω διακοπές. Δεν μπορώ να χαρώ. Συγκινούμαι πολύ εύκολα. Πολύ πριν χαρώ. Είμαι άσχετη. Άσχετη από καλή ζωή, υγιή ζωή, αξιοπρεπή ζωή. ΔΕΝ ΞΕΡΩ ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΑΥΤΟ. Νιώθω αηδία γι αυτή τη ζωή. Μας βάλανε να πιστεύουμε σε έναν Θεό και να νιώθουμε ευγνωμοσύνη για το κάθε δευτερόλεπτο που ζούμε. Μα αυτό είναι σκέτη μαλακία. Εγώ σε αγαπώ. Και η αγάπη είναι βάνουση, είναι γυφτιά, είναι όλα αυτά που σχαινομαι. Ποια ανωτερότητα; Αναγκάστηκα να γεννηθώ, δεν γινότανε αλλιώς. Και σ' αγαπώ γιατί είσαι ανίκανος σαν κι εμένα. Κι αυτό ποτέ δεν θα μας ενώσει. Ίσα ίσα, θα μας απομακρύνει, θα μας κάνει μικροπρεπείς, θα ζηλεύουμε την ευτυχία των άλλων, θα υποφέρουμε. Θα δίνει μάχες το ένστικτο με την ιδιοφύα και δεν θα κερδίζει κανείς. Δεν γράφω φιλοσοφίες, γράφω για μια απλή τσιπούρα που γεύτηκε από τα χέρια σου, για το ότι έμαθα να βάζω τα κόκκαλα με τάξη στην άκρη του πιάτου και αυτό το γούσταρα, με κάβλωσε αλήθεια, το σύκο που καθάριζες για πάρτη μου, που ήσουν πάντα τόσο καθαρός κι εγώ ήθελα να κρατάω το χέρι σου κι οι άλλοι να σε θαυμάζουν. Κι εγώ δικιά σου, χωρίς ποτέ να υπάρχει η αμφιβολία ότι αυτό θα τελειώσει. Η σχέση. Όχι η ζωή. Η σχέση μας. Χωρίς καμία αμφιβολία. Θα αγαπήσει άλλη; Δεν υπήρχε περίπτωση. Αυτό αποζητώ μέχρι σήμερα. Και με προδίδουν όλοι χωρίς να φταίω. Εγώ μετράω την αγάπη με χρόνια, με δοκιμασίες, με τεστ, με δεκαετίες κι οι άλλοι μου μιλάνε για κάτι ασήμαντες κακουχίες και πούτσες. Εγώ έχω δικίο κι αυτή την αυτοπεποίθηση μού την χάρισες εσύ, από την κούνια μου, με κοίταζες και έλεγες, θα την πάρουμε μαζί μας. Στο Μέτσοβο. Σε ευχαριστώ και σε μισώ ταυτόχρονα. Σε κάθε νέα γνωριμία η σύγκριση είναι αναπόφευκτη και σε προδίδω κι εγώ. Γιατί αναγκάζομαι να πάω να γαμηθώ. Να στήσω τον κώλο μου. Για να νιώσω πατρότητα και αγάπη. Και είναι όλα ψέματα. Κάθε συνεύρεση καταλήγει στο ίδιο παραμύθι. Στην αγάπη. Στον σεβασμό. Μα δεν υπάρχουν όλα αυτά. Θέλω να ανέβω στο πιο ψηλό

σκαλοπάτι. Θέλω να είμαι βασίλισσα, όχι ταπεινή, όχι αποδέκτης της αλήθειας. Θέλω να είμαι αρχηγός στο ψέμα, στο παραμύθι, θέλω το σύκο μου με τον ίδιο τρόπο, καθαρισμένο, γλυκό, από τα δάχτυλά σου. Κάβλα. Θέλω να μην ξέρω τι θα μου ξημερώσει. Θαύμα ατελείωτο. Θέλω να πάω νύχτα στο νεκροταφείο, χωρίς να φοβάμαι ότι μια μέρα κι εγώ θα καταλήξω εκεί. Κάβλα. Χωρίς φόβο. Χωρίς εμπειρία. Σκέτα, με την ανθρώπινη παρόρμησή μου να σε αγκαλιάσω, εντελώς φυσικά. Δεν ξέρω πώς να ζήσω από δω και πέρα. Νιώθω αηδία και δεν θέλω να πω ωραία λόγια. Δεν θέλω να πω ότι τα έχω όλα. Την ομορφιά, τη νεότητα, το ταλέντο, την καλοσύνη. Αρχίδια. Δεν τα θέλω όλα αυτά. Επιστήμονες, καλλιτέχνες, υπάλληλοι. Απλοί άνθρωποι με τη ζωούλα τους. Δεν τους θέλω. Θέλω να πεθάνω και η μήτρα μου γεννάει αβγά, αβγά που με καλούν να ερωτευτώ κάποιον άξεστο μαλάκα, που ίσα ίσα σου μοιάζει, λίγο, μόνο σε κάτι, άλλος στα κιλά, άλλος στα ζεστά μάτια, άλλος στο σύκο που το καθαρίζει με τον ίδιο τρόπο, μα δεν τα θέλω όλα αυτά. Θα καπνίσω μέχρι τελικής πτώσεως. Θα καπνίσω. Θα κάνω όλες τις συνήθειες της μάνας μου. Τον καφέ μου, τον χαλβά του μπακάλη, όλα. Και θα ευτυχίσω από αηδία. Δεν έχω τίποτα καλό μέσα μου, παρά μόνο ανάμνηση, ανάμνηση, ανάμνηση, ανάμνηση, ανάμνηση. Μαύρη μοναξιά νιώθω. Μαύρη. Και καρκίνο. Δεν έμαθα να δίνω τίποτα. Μόνο να παίρνω. Και δεν θέλω να γιατρευτώ. Μου φτάνει να είμαι κόρη σου. Θέλω κέρματα. Κέρματα για το τζουκ μποξ. Κέρματα για τον κουλοχέρη στο καζίνο. Κέρματα για το μηχανήμα στο περίπτερο που βγάζει κουκλάκια. Θέλω να μου δίνεις κέρματα κι εγώ να μην δίνω τίποτα.

ΣΤΕΝΑΓΜΟΣ

Ξυπνάς με τη γεύση της στάχτης ανάμεσα στα δόντια. Κάποιος, κάπως, κάτι σου είπε, μα δε θυμάσαι τι. Σα ρινίσματα μόνο από το σπίρτο που άναψε ξαφνικά στο σκοτάδι και την ίδια στιγμή έσβησε, η γεύση στο στόμα κι η αφή στο δέρμα. Κι αν φώτισε κάτι, ποιος να ξέρει τι να ήταν. Η αίσθηση μόνο μένει του προσώπου που σου μίλησε, μα το πρόσωπο το ίδιο, φευγάτο. Για λίγο ήρθε, εκεί, στο κατώφλι του ύπνου, ένα θρόισμα, μια μυρουδιά, δυο λέξεις ψιθυριστές κι ύστερα, σα γύρισες πλευρό, αυτό μ' ένα τίναγμα εξαφανίζεται. Έτσι έρχονται οι πεθαμένοι.

...Κι έτσι φεύγουν. Η παραμικρή νύξη εκ μέρους της πραγματικότητας, ένας αδιόρατος έστω υπαινιγμός, γι' αυτούς είναι στεναγμός. Στεναγμός θλίψης για την απώλεια της μοναδικής ευκαιρίας που έχουν κι αυτοί να προσεγγίζουν κάπως στον κόσμο μας. Μα το δικό μας ξάφνισμα –ή καλύτερα η αγαρμποσύνη- τους θανατώνει εκεί, σαν σε ηλεκτροφόρο σύρμα, για δεύτερη φορά. Αχνές Ευρυδικές, μ' ένα λυπημένο «αχ!» αποσύρονται πάλι στο σκοτάδι τους. Μόνο αυτό το αχ μένει πίσω τους, σα δικός μας στεναγμός τώρα πια. Αχ, ποιος να ήτανε, τι μου είπε, τι ήθελε; Και ξαναγυρίζεις πλευρό, ψάχνοντας τη στάση που ήσουνα· και ξανακλείνεις τα μάτια, και ξαναφτιάχνεις τ' όνειρο από 'κει που κόπηκε, καμιά φορά επινοείς και κάποιες ατάκες, σαν ηθοποιός που ξέχασε το κείμενο, για να πάει η κουβέντα παρακάτω, όμως αυτό ήτανε και πάει. Το νήμα κόπηκε. Ειδικά αν έχεις κάνει τη χοντροκοπιά πιο πριν να πεις, μα εσύ είσαι από καιρό πεθαμένος, τι γυρεύεις εδώ; Οι νεκροί προσβάλλονται βαθύτατα όταν τους υπενθυμίζεις την κατάσταση τους. Γυρνούν την πλάτη και φτερουγίζουν νευριασμένα, σα να σου λένε, άμα είναι έτσι τότε τι με κρατάς ακόμα στη μνήμη σου, βρε ηλίθιε;

Είναι ένα επιχείρημα. Όπως και το ότι η ζωή συνεχίζεται, είναι ένα άλλο. Κι εκεί, ανάμεσα σ' αυτά τα δύο αξιώματα, μπλέκουμε ζωντανοί και πεθαμένοι, ψαύοντας ο ένας στον άλλον σημάδια, ουλές και υπενθυμίσεις· ένα μήπως, ένα λες να... Κι όλα αυτά, μισοσταλμένα – μισοανεπίδοτα, να καταλήγουν σ' εκείνο το αχ γαμώτο στη μέση εκεί της νύχτας.

Αλλά η καλή η νύχτα από τη μέρα της φαίνεται. Μήπως κι απ' την αυγή μας σ' αυτόν τον κόσμο ένα «αχ, παραλίγο» δε μας ταλαιπωρεί; Εμένα τουλάχιστον, σαν παιδί, με απασχολούσε πολύ γιατί δε βλέπουμε και πίσω από την πλάτη, αλλά μόνο μπροστά και πλάγια. Μου φαινόταν, κι ίσως ακόμα

έτσι να μου φαίνεται, πως το δώρο της όρασης μου χαρίστηκε σαν πάστα σοκολατίνα φαγωμένη κατά το ένα τρίτο και με το κερασάκι της να λείπει. Κι όλοι από ένα παραλίγο είμαστε σημαδεμένοι. Παραλίγο και θα βλέπαμε και πίσω μας, παραλίγο και θα πετούσαμε, παραλίγο και δεν θα πεθαίναμε ποτέ, παραλίγο θα ήμασταν όμορφοι πάντα και υγιείς, παραλίγο και θα τους αγαπούσαμε και θα μας αγαπούσαν όλοι... Αλλά είναι σα να μας δόθηκαν όλα δαγκωμένα και ελαφρώς μεταχειρισμένα. Ζωή από στοκατζίδικο, θα έλεγε κανείς. Κι έτσι, ο καθένας με τη δική του δαγκωματιά μέσα του πορεύεται. Κρατώντας ο καθένας το δικό του μισοφαγωμένο μήλο της Εδέμ. Και για το κομμάτι που λείπει, κανείς δεν ξέρει τίποτα. Μόνο την αίσθησή του έχουμε κάποιες φορές, σαν εκείνη την ορφανή από πρόσωπο που μένει στο στόμα, στα όνειρα τα μισοαρχινισμένα.

Και χθες, το απόγευμα, ένα τέτοιο ανεξιχνίαστο πρόσωπο μου 'ρθε στον ύπνο. Θυμάμαι μόνο πως φορούσε κοντά παντελονάκια και στο χέρι κρατούσε ένα τεράστιο γλειφιτζούρι που του έλειπε ένα κομμάτι. Μου έδειχνε το σπασμένο γλειφιτζούρι, στο μέρος που το κομμάτι έλειπε, και κάτι μου έλεγε. Κάτι σα να μη στενοχωριέμαι πια για ό,τι είχε γίνει ή, απ' την άλλη, μπορεί και να ήταν ένα παράπονο για εκείνο το χαμένο κομμάτι, σα να ήμουν εγώ εκείνος που έφταιγε. Κι ύστερα άρχισα να βλέπω. Πίσω από την πλάτη μου: Όλες τις πολιτείες και τα χωριά που ζήσαμε, τους δρόμους που περπατήσαμε, τους φίλους μας που παίξαμε μαζί, έξω, σ' εκείνους τους δρόμους... Και είπα: Μα εσύ αδερφέ μου, από χρόνια τώρα πια εσύ είσαι νεκρός... Και ξύπνησα.

...Από το θόρυβο ενός φορτηγού που αγκομαχούσε εκείνη την ώρα να βγάλει την ανηφόρα κάτω από το σπίτι. Και μετά πέρασε μια μοτοσυκλέτα, ύστερα ένα αυτοκίνητο... Και καθώς ήμουνα ξαπλωμένος στο μισοσκόταδο εκεί από το σουρουπο που ερχότανε, περνούσανε τα οχήματα ένα ένα κάτω στο δρόμο. Κι όλα περνούσαν. Κι όλα έφευγαν. Όπως η ζωή που τρέχει σαν το νερό μέσα από τα δάχτυλά μας. Όπως οι αγαπημένοι μας, που δεν μπορούσαμε να κρατήσουμε... Ούτε και σε όνειρο. _

Αύγουστος 2010

Γύρω-γύρω όλοι
στη μέση ο Κανείς
όλοι κάθονται στη γης
στην ψυχή τους ο Κανείς

ΤΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΠΟΥ ΧΑΘΗΚΑΝ

Στην Άννα Μαρία Γ.

«Δεν είμαι εδώ για να γράφω. Είμαι εδώ για να είμαι τρελός». Ο ελβετός συγγραφέας Ρόμπερτ Βάλζερ είναι τρώφιμος στο ψυχιατρείο του Χέρισαου. Εδώ και χρόνια. Στο άσυλο του Βαλντάου πρώτα και τώρα στο Χέρισαου. Ο Καρλ Σέελινγκ, που τον ρωτά αν συνεχίζει να ασχολείται με τη λογοτεχνία όλον αυτόν τον καιρό του εγκλεισμού του, ίσως να περίμενε από τον Βάλζερ που υποφέρει από πονοκεφάλους, που ακούει φωνές, που κάθετα σιωπηλός με τις ώρες κοιτώντας έξω από το παράθυρο το ακίνητο, χιονισμένο τοπίο, να σηκωθεί από το τραπέζι του εντευκτηρίου της κλινικής, να τον οδηγήσει στο θάλαμό του, να ανοίξει ένα συρτάρι στο άχαρο κομοδίνο πλάι στο στενό, νοσοκομειακά στρωμένο κρεβάτι και να βγάλει από μέσα μια στοιβη χαρτιά δεμένα με σπάγκο, σελίδες γραμμένες παντού, χωρίς περιθώρια, με μικρά γράμματα δυσανάγνωστα, σε άψογα στοιχισμένες αράδες. Ίσως να περίμενε πως θα του έδειχνε το μυθιστόρημα που έγραφε τάχα όλα αυτά τα χρόνια, ένα αριστούργημα διαποτισμένο ενδεχομένως από αναλάμψεις τρέλας, από την επώδυνη διαύγεια που χαρίζει η ψύχωση· ή, αντίθετα, να του έδινε άτακτες σημειώσεις ολότελα διαφορετικές από το μείλιχιο εκείνο ύφος που ήξεραν οι αναγνώστες του πριν την ψυχική κατάρρευσή του, το 1929: ακατάσχετα και υψιπετή παραληρήματα, αποτρόπαιους εφιάλτες της εγρήγορης, γεμάτα δαίμονες και ασύνδετες εικόνες, ένα σκοτεινό κόσμο που μόνο στη λογοτεχνία θα μπορούσε να είχε βρει παρηγοριά.

Αλλά ο Βάλζερ δεν έχει γράψει τίποτε από τα μέσα της δεκαετίας του 1930. Είναι ήσυχος τρώφιμος, απορροφημένος από τις αναπολήσεις του. Η μόνη του διασκέδαση είναι οι μακρινοί περίπατοι που κάνει κάθε απόγευμα στις κοντινές χιονισμένες βουνοπλαγιές. Η γαλήνια απάντησή του στην ερώτηση του Σέελινγκ προδίδει μια συνετή και μελαγχολική αποδοχή του πεπρωμένου, ένα ίχνος, θα λέγαμε σήμερα, ετεροκαθορισμού. Σαν να υπαινίσσεται πως η τρέλα του δεν είναι μια διαταραχή που αναβλύζει από το μυαλό του, αλλά η πειθήνια προσαρμογή του στους κανόνες του ασύλου. Σε όλη του τη λογοτεχνία εξάλλου, ο Βάλζερ εξύμνησε την ευήθεια ως αρετή, τον σαστισμένο μικρό άνθρωπο που δεν χρειάζεται πολλά στη ζωή του και κοιτάζει τόσο το πλήθος που τον προσπερνά όσο και τους ισχυρούς που τον διατάσσουν με την ίδια απορία και πραότητα. Οι ήρωες του Βάλζερ

προσπαθούν να καταλάβουν τη νεωτερική συνθήκη, να επιβιώσουν στον κατακερματισμένο κόσμο όπου όλα αλλάζουν και όλα είναι ρευστά. Η μόνη τους δύναμη είναι η απλότητά τους, η ευγενής τους άγνοια. Τώρα ο ίδιος ο Βάλζερ έχει γίνει ένας από τους ήρωές του. Έχει απαλλαγεί από κάθε όραμα και φιλοδοξία.

Η απάντησή του είναι πιθανόν να έφερε σε αμηχανία τον Σέελινγκ. Είναι πιθανόν ο Σέελινγκ να θεώρησε επιθετική την ακριβολογία της ψύχωσης και να άναψε τσιγάρο, για μια στιγμή να απέστρεψε το βλέμμα του από τον παλιό συγγραφέα και να κοίταξε ανήσυχος γύρω του στο εντευκτήριο έναν τρόφιμο να χτυπά τα δάχτυλά του στο τραπέζι του μουρμουρίζοντας, έναν άλλο να απλώνει τα χαρτιά μιας τράπουλας στο πάτωμα, να τα μαζεύει και να τα απλώνει πάλι, ανακατεύοντάς τα χωρίς εμφανή ειρμό. Ίσως μετά να έπιασε τρυφερά το χέρι του Βάλζερ και να έμειναν και οι δύο για λίγη ώρα σιωπηλοί, ο Βάλζερ κοιτώντας χωρίς κάποια αναγνωρίσιμη έκφραση έξω από το παράθυρο το χιόνι, ο Σέελινγκ βυθισμένος στις σκέψεις του. Ίσως μετά ο Σέελινγκ να σηκώθηκε, να υποσχέθηκε πως θα περάσει πάλι την επόμενη εβδομάδα και να έδωσε δύο τρία ενθαρυντικά χτυπήματα στον ώμο του Βάλζερ που συνέχισε να κοιτάζει έξω από το παράθυρο.

Και εγώ; Έχω πάνω από το γραφείο μου, τοποθετημένες σε φθηνά κάδρα, δύο κάρτες από μια έκθεση το 1996 στο «Πολιτιστικό κέντρο της Ελβετίας» του Παρισιού αφιερωμένη στο άσυλο του Βάλνταου στο οποίο είχαν νοσηλευτεί πλήθος καλλιτεχνών, ο ποιητής Χανς Μοργκεντάλερ, ο χορευτής Νιζίνσκυ, ο ζωγράφος Χάινριχ Άντον Μύλλερ, μεταξύ άλλων. Στη μία εικονίζεται ο Βάλζερ σε παιδική ηλικία, ένα γελαστό παιδί με μεγάλα, λίγο αλλήθωρα, μάτια και καλοχτενισμένα μαλλιά, με τη χωρίστρα στα αριστερά, και ένα βαρύ πανωφόρι με δύο σειρές μεγάλα κουμπιά στα πέτα. Η φωτογραφία έχει τη σέπια απόχρωση του 19^{ου} αιώνα. Η δεύτερη κάρτα είναι ένα σχέδιο του Μύλλερ, ζωγραφισμένο το 1917. Απεικονίζει ένα κεφάλι σε προφίλ μυστακοφόρου άντρα με τετράγωνο πηγούνι. Στα μαλλιά του στέκεται ένα πουλί με ανοιχτά τα φτερά που τινάζει το λαιμό του και ανοίγει το ράμφος του για να πιάσει ένα έντομο. Οι γραμμές του λαιμού του άντρα καταλήγουν σε δύο κυκλικά σχήματα που ενώνονται στη βάση τους, σαν το σώμα του να μην ήταν τίποτε άλλο από δύο όρχεις ή τα ημισφαίρια της πυγής. Στην ένωση των δύο κύκλων σχηματίζεται μια γραμμή την οποία ο Μύλλερ προεκτείνει προς τα πάνω, οδηγώντας την σχεδόν μέχρι τον οισοφάγο του άντρα. Η γραμμή αυτή μπορεί να θυμίζει κλειτορίδα ή την είσοδο του ορθού. Η κεφαλή του άντρα περιβάλλεται από φλόγες που ξεπηδούν από τους κύκλους του σώματός του.

Και εγώ; Κοιμάμαι όλο και πιο άσχημα, ψέμματα, ξυπνάω όλο και πιο άσχημα, δεν καταλαβαίνω πώς κοιμάμαι, πέφτω και τα μάτια μου κλείνουν,

βυθίζομαι σε έναν άχαρο ύπνο που δεν με ξεκουράζει. Ξυπνάω όμως άσημα, αποκτώ ξαφνικά διαύγεια, χωρίς να περνάω από τον παλαιό εκείνο λήθαργο στον οποίο ανασυγκροτούσα τα όνειρά μου και έπλαθα το σχέδιο της ημέρας. Ξυπνάω απότομα και το πρώτο πράγμα που σκέφτομαι είναι ο χρόνος, ο χρόνος που έχει περάσει και όλα αυτά που δεν έχω κάνει και ο χρόνος που απομένει, οι ατελείωτες ώρες της αδράνειάς μου και όσα έμειναν ατελή, οι μικροί καθημερινοί μου θανάτοι και οι πόνοι που αισθάνομαι σε όλο μου το σώμα, κάθε μέρα έχω και έναν διαφορετικό πόνο, τα δόντια μου – έλκος οδόντων – οι αρθρώσεις μου, τα νεφρά μου, δεν έχω οργανικές παθήσεις, είναι ο φόβος, ο φόβος ότι το σώμα μου με εγκαταλείπει, καλύτερα: ότι το σώμα μου όπου νάναι θα με εγκαταλείψει, ότι οι καταχρήσεις, η αδράνεια, η σπατάλη με κατακερματίζουν. Ξυπνάω και θυμάμαι όλα όσα έχω κάνει σαν υποσχέσεις που δεν εκπληρώθηκαν και όσα δεν έχω κάνει σαν φαντασίες που τις έπλασα μόνος και δεν φρόντισα να ενημερώσω κανένα για τις προθέσεις μου και τώρα πια δεν έχω το χρόνο να εκπληρώσω τις υποσχέσεις που έχω δώσει, να ικανοποιήσω όλες μου τις φαντασίες. Γιατί ξυπνάω και αντιλαμβάνομαι πως σε είκοσι χρόνια, είκοσιπέντε χρόνια, θα είμαι κι εγώ ανήμπορος, μόλις πριν από είκοσι, είκοσιπέντε χρόνια, έκανα πράγματα που μου είναι τόσο κοντινά που μπορώ να πάρω τηλέφωνο τους φίλους μου για να τα σχολιάσουμε ή τις ερωμένες της εποχής για να τσακωθούμε για μια ακόμη φορά. Ξυπνάω και βλέπω τα γηρατεία που έρχονται, που δεν έχουν έρθει ακόμη, και τη φθορά τους σαν μια ανακούφιση, σαν το ξεκίνημα μιας εκδρομής που, όταν ήμουν παιδί, μου την είχαν υποσχεθεί από καιρό, μου είχαν περιγράψει καταλεπτώς τη διαδρομή και το μεγάλο, παλιό ξενοδοχείο στο οποίο θα καταλύαμε και τις εξορμήσεις που θα κάναμε κι όσο κι αν ήξερα πως θα ερχόταν η ώρα της εκδρομής, οι μέρες δεν προχωρούσαν, έπρεπε να κάνω όλα όσα κάνει κανείς στη ζωή του απερίσπαστος, και κάθε βράδυ κοιμόμουν γεμάτος αγωνία, μετρώντας αντίστροφα τις ημέρες για την αναχώρηση, κλείνοντας τα μάτια, πλάθοντας με το μυαλό μου συντροφιάς του παιχνιδιού και πεζοπορίες, άγουρα κορίτσια που θα γνώριζα και θα έπαιζα μαζί τους στα δέντρα, θα τα παρακολουθούσα να περπατάνε στις πλαγιές με τα σακιδιά τους στους ώμους και τα παγούρια τους γεμάτα νερό. Και τώρα ξυπνάω και ξέρω πως όπου νάναι η εκδρομή θα αρχίσει, θα φτάσουμε στο ξενοδοχείο, θα παίξω με τα κορίτσια και, όπως ήρθε γρήγορα τελικά η ώρα να ξεκινήσουμε το ταξίδι, έτσι θα έρθει γρήγορα τελικά και η ώρα να τελειώσουν οι διακοπές, να μαζέψουμε τα πράγματά μας, να φιληθούμε με τις καινούργιες μας παρέες και να πάρουμε το δρόμο της επιστροφής, δίνοντας υποσχέσεις για το μέλλον. Μόνο που όταν θα έρθει το τέλος της εκδρομής αυτής που περιμένω με τόση αγωνία, δεν θα υπάρχει πουθενά πια για να επιστρέψω, θα αφήσω τα κορίτσια μόνα τους στο ξενοδοχείο να συνεχίζουν την ανάβασή τους στις πλαγιές.

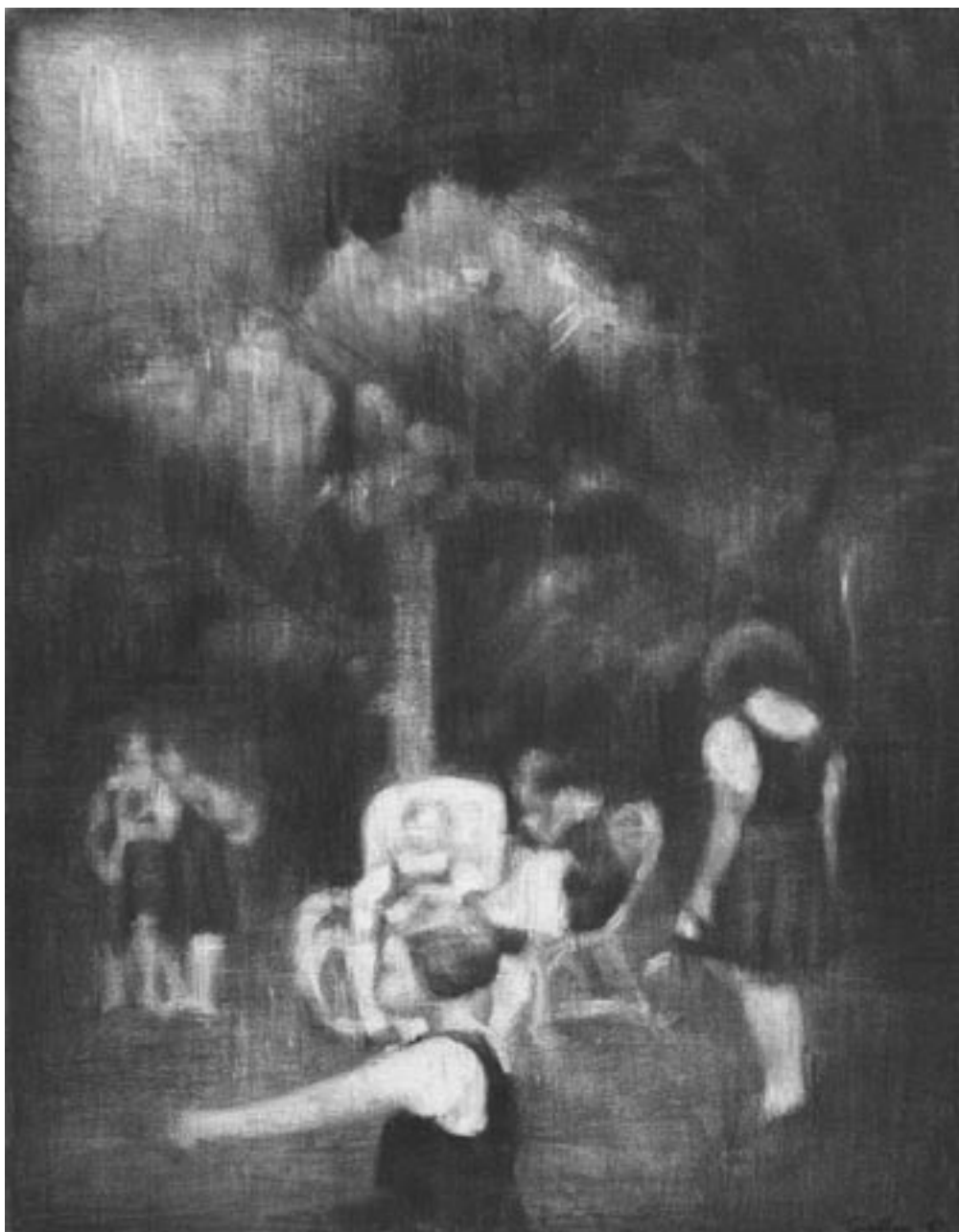
Ανήμερα τα Χριστούγεννα του 1956, ο Ρόμπερτ Βάλζερ, 78 ετών, τρόφιμος του ασύλου του Χερισάου, συγγραφέας που είχε να γράφει πάνω από είκοσι χρόνια, βασανισμένος άνθρωπος που τα μυθιστορήματα και οι περιέργες σημειώσεις του από τους περιπάτους και τις συναναστροφές του είχαν υμνηθεί από τον Κάφκα, τον Μπένγιαμιν, τον Έσσε και είχαν πεripέσει πια στη λήθη, ξεκίνησε για τον απογευματινό του περίπατο στο χιόνι. Η ατμόσφαιρα στο άσυλο θα πρέπει νωρίτερα να ήταν κλινικά εορταστική. Θα πρέπει να είχαν στολίσει ένα μεγάλο δέντρο, πλάι στο παράθυρο του εντευκτηρίου. Οι νοσοκόμες με τους πιο ήρεμους ασθενείς θα πρέπει να είχαν βγάλει από την αποθήκη τις κούτες που φυλάσσουν τις μεγάλες κόκκινες χριστουγεννιάτικες μπάλες και τη φάτνη και να είχαν ασχοληθεί όλοι μαζί να κρεμάσουν προσεκτικά τα δώρα από τα κλαδιά. Εκείνη την ημέρα οι μάγειροι θα είχαν ετοιμάσει ένα περιποιημένο ψητό και οι τρόφιμοι θα είχαν καθήσει όλοι μαζί, με τον διευθυντή, τους γιατρούς, τις νοσοκόμες και το προσωπικό, γύρω από το τραπέζι ψάλλοντας ύμνους και λέγοντας ευχές. Ο Βάλζερ θα πρέπει να τους άκουγε γαλήνιος κι ανέκφραστος, τους γιατρούς να ψέλνουν με επιτηδευμένη κατάνυξη και θεραπευτικό ενθουσιασμό, άλλους ασθενείς να προσπαθούν να θυμηθούν από τα βάθη του σκοταδιού τους την εορταστική ατμόσφαιρα, άλλους να ξελαρυγγιάζονται παράφωνα, άλλους χαμένους στους λαβυρίνθους τους να αναμοχλεύουν με το ψητόνι το ψητό στο πιάτο τους χωρίς να τρώνε μπουκιά.

Όταν τελείωσε το γεύμα, ο Βάλζερ θα πρέπει να φόρεσε το πανωφόρι και το καπέλο του και να βγήκε να περπατήσει, όπως έκανε απαρέγκλιτα κάθε απόγευμα εδώ και είκοσι χρόνια. Άλλες φορές σε αυτούς τους περιπάτους τον συντρόφευε ένας ασθενής, φίλος του με τον οποίον περνούσαν ώρες μαζί, καθισμένοι πλάι πλάι σιωπηλοί, άλλες φορές ερχόταν μαζί του ο Σέελινγκ και τον έβαζε να μιλάει για τις αναμνήσεις του από το προπολεμικό Βερολίνο, για τη Βέρνη του μεσοπολέμου, για τον αδελφό του τον Ερνστ που πέθανε σχιζοφρενής, για τον αδελφό του τον Χέρμαν που αυτοκτόνησε. Άλλες φορές ο Βάλζερ έφευγε μόνος. Έλειπε μια δύο ώρες και επέστρεφε πάντα σιωπηλός και καθόταν στην αγαπημένη του θέση κοιτώντας έξω από το παράθυρο.

Ανήμερα τα Χριστούγεννα του 1956, έφυγε από το άσυλο του Χερισάου για τον περίπατό του μόνος. Ίσως σε αυτούς τους περιπάτους του να έπλαθε ακατάπαυστα διηγήματα στο μυαλό του, μεγάλες χαμηλότονες ιστορίες που δεν χρειαζόταν πια να καταγράφει, γιατί εκεί βρισκόταν για να είναι τρελός. Ίσως να στεκόταν μπροστά σε ένα δέντρο για ώρα και να προσπαθούσε να βρει την ακριβή φράση που θα περιέγραφε τον κυμματισμό του απλωμένου χιονιού πάνω στα φύλλα, την αντανάκλαση του ήλιου στους υγρούς κορμούς, να αποκρυπτογραφήσει τα σημάδια του μέλλοντος από τα

ίχνη που άφηναν οι πατρημασιές των ζώων πάνω στο χιόνι. Ίσως να είχε στο μυαλό του τη φωτογραφία ενός μελαγχολικού κοριτσιού με άσπρη κορδέλα στα μαλλιά, στο πλάι της μητέρας της, ενθύμιο που κράτησε κάποιος ήρωας άγραφτου μυθιστορήματός του, από τη γειτόνισσά του σε κάποια πανσιόν των προαστίων του Βερολίνου, μια κοπέλα που δούλευε όπως και αυτός υπηρετικό προσωπικό στην έπαυλη ενός φιλόδημου βιομήχανου και ένα βράδυ έφυγε χωρίς ποτέ να μάθει κανείς πού πήγε, ο ήρωάς του επέστρεψε στην πανσιόν από τη δουλειά του, βρήκε την πόρτα της μισάνοιχτη, απόρησε και μπήκε μέσα, το δωμάτιό της ήταν άδειο και το μόνο που είχε παραπέσει σε ένα συρτάρι ήταν αυτή η φωτογραφία της από τα χρόνια της αθωότητας, στο πλάι της μητέρας της. Ίσως ο Βάλζερ να σκεφτόταν τα δικά του παιδικά χρόνια, τις εκδρομές του, ένα πανωφόρι με δύο σειρές μεγάλα κουμπιά στα πέτα, τα κορίτσια που είχε γνωρίσει από μικρός, τα κορίτσια στα οποία δεν είχε μιλήσει ποτέ, τα κοιτούσε πάντα από μακριά, καθισμένα σε συντροφικές να ράβουν όλες μαζί, φορώντας πορσελάνινες δαχτυλήθρες στα παιδικά τους δάχτυλα, να κυνηγιούνται ανάμεσα στα δέντρα, να παίζουν σκοινάκι και να ανασηκώνονται λίγο οι φούστες τους σε κάθε άλμα, τα κορίτσια που πεζοπορούσαν μακριά του, όταν ήταν παιδί, με τα σακίδια τους στην πλάτη και τα παπούτσια τους γεμάτα νερό. Θαμπές εικόνες επιζωγραφισμένες που τις θυμόταν σαν να μην ήταν δικές του αναμνήσεις αλλά φωτογραφίες κάποιου αγνώστου που βρήκε ένα απόγευμα άτακτα ριγμένες σε ένα βαλιτσάκι. Φωτογραφίες από τα κορίτσια που χάθηκαν. Από την εποχή που ακόμη δεν ήταν τρελός.

Στους *Βίους φιλοσόφων* του Διογένη Λαέρτιου σε κάθε μεγάλο φιλόσοφο αντιστοιχεί ένας ιδιόμορφος θάνατος κάπως παραδειγματικός για τον στοχασμό του, κάπως υπονομευτικός για το έργο του, δικαίωση και τιμωρία ταυτόχρονα σαν η φιλοσοφία να ήταν αφ'εαυτής μια ταπεινή ύβρις. Ο Ρόμπερτ Βάλζερ πέθανε μόνος του στο χιόνι, ενώ έκανε τον καθημερινό του περίπατο ανήμερα τα Χριστούγεννα του 1956. Έλαθε έμφραγμα και κατέρρευσε. Έχουν δημοσιευτεί δύο φωτογραφίες που δείχνουν τον νεκρό Βάλζερ στο χιόνι. Πεσμένος ανάσκελα με το καπέλο του να έχει κατρακυλήσει δύο βήματα μακριά από το σώμα, το ένα χέρι απλωμένο, το άλλο σταυρωμένο στο στήθος. Στη μία φωτογραφία διακρίνονται στα αριστερά δύο παρατηρητές να κοιτάζουν τον νεκρό. Στην άλλη φαίνονται βήματα να πλησιάζουν το σώμα, τα βήματα ενδεχομένως του ανθρώπου που ανακάλυψε το πτώμα, βήματα που δεν φτάνουν ποτέ μέχρι τον νεκρό Βάλζερ αλλά γυρίζουν προς τα πίσω, για να ειδοποιήσουν τις αρχές.

ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ

Τα δειλινά ένα σμήνος προβάλλει στο βάθος του ορίζοντα.

Τα κορίτσια που παίζουν στο σκάμμα με την άμμο το παίρνουν στην αρχή για σύννεφο και πλημμυρίζουν από τύψεις γιατί κατέστρεψαν τις ομπρελλίνες τους μπηγόντάς τες σε παγωτά. Καθώς το σμήνος πλησιάζει, τα πουλιά ξεχωρίζουν και χωρίζονται σε ομάδες των πέντε. Κάθε πεντάδα αναλαμβάνει από ένα κορίτσι. Η επιλογή γίνεται δίκαια, δηλαδή τυχαία. Με τρίλλιες και χαριτωμένα φτερουγίσματα τα πουλιά κερδίζουν την εμπιστοσύνη και κάμπτουν την αντίσταση. Έτσι γδέρνουν τα ράμφη τους παρθενικά ατσαλάκωτα υφάσματα και λύνουν έπειτα καμαρωτούς κίτρινους φιόγκους, οι οποίοι έκαναν τα κορίτσια να μοιάζουν με δώρα. «Μου σηκώνουν τη φούστα!» «Με σηκώνουν ψηλά!» τσιρίζουν τα κορίτσια, μη ξέροντας αν πρέπει να πανικοβληθούν ή να πανηγυρίσουν, να προσβληθούν ή να κολακευτούν. Μέχρι όμως την προτελευταία ώρα, τους διαφεύγει το πιο ουσιώδες: Σε κάθε πεντάδα, τα τέσσερα είναι κοινά, κοινότατα πτηνά. Το ένα μονάχα είναι υπερήφανο πουλί που θα εισβάλλει, θα φωλιάσει και θα γεννήσει μέσα τους τα αβγά του.

ΠΑΡΑΜΥΘΙ
ΓΙΑ ΤΑ ΖΩΓΡΑΦΙΣΜΕΝΑ
ΚΟΡΙΤΣΙΑ
ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ

Δεν πήρανε τουλούπες
ομίχλης για να γνέσουν
νήμα από νερό
δεν πήρανε να κάνουν
σχοινί από ρυάκι
διασίδι ποταμάκι
θαλάσσιο υφαντό.

Με τα κορμιά τους κάνουν
ωραίων αργαλειό
να υφάνουν τους ανέμους
να παίζουν τον τυφλό·
με τα μαλλιά τους κάνουν
κέρατα και προκάναν
μ' αυτά τον ουρανό
ψηλά να τον στηρίξουν
μέσα στον γαλανό
αιθέρα να μην πέσει
επάνω στο λαό
μην πέσει ως να 'ταν γλάστρα
επάνω στο Θεό
μην πέσει ως να 'ταν γάστρα
κι αδειάσει όλα τ' άστρα
στο αρχέγονο κενό.

Αθήνα – Πελασγικόν Λευκάδος, 10-1-2011

ΓΥΡΩ-ΓΥΡΩ ΟΛΕΣ

Ένα σύντομο, πολύ σύντομο μονόπρακτο

Στην αυλή.

Επτά πανομοιότυπες, χαριτωμένες κορασίδες με μακριά, πυρόξανθα μαλλιά σφιχτοδεμένα σε πλεξούδες. Φορούν πανομοιότυπα γαλάζια φουστάνια και κοντά γκριζα καλτσάκια. Μας κοιτάζουν και κρυφογελούν.

Ξαφνικά, μια από τις κορασίδες αντιλαμβάνεται μια περίεργη κινητικότητα ανάμεσα στα πόδια της. Στρέφεται τρέμοντας από φόβο στη διπλανή της.

Όμως, η κινητικότητα κάτω από τα φουστάνια των κοριτσιών μοιάζει μεταδοτική. Η διπλανή στρέφεται στη δική της διπλανή. Και η διπλανή της διπλανής στη διπλανή της. Και η διπλανή της διπλανής στη διπλανή της διπλανής...

- Κοίτα!
- Ααααααχ!
- Μανούλα μου!
- Κάτι μπήκε εδώ.
- Πού;
- Μέσα.
- Πού;
- Στα πόδια μου.
- Κι εμένα!
- Βοήθεια!
- Κάτι κρέμεται!
- Τι είναι;
- Μαλακό.
- Ζεστό.
- Σκέτη αηδία.
- Χι,χι, πιάστο, ζυμάρι μοιάζει.
- Σιχαίνομαι.
- Πιάστο σου λέω, είν' ωραίο.
- Δίκιο έχεις.
- Τρελαθήκατε;
- Σκάσε χαζή!
- Ωχ! Αμα το πάνεις πολύ, σκληραίνει.

- Εμένα μακραίνει!
- Εσύ να σκάσεις!
- Τι κάνεις εκεί;
- Θέλω να δω τι γεύση έχει...
- Μηρη!
- Είν' όλο τρίχες, δε βλέπεις;
- Μαύρες ισιχ...κατσαρές...
- Κάτσε δε φτάνω...
- Μπλιάχ.
- Σκύψε λίγο!
- Ωωωχ.
- Πιο πολύ!
- Τι σπρώχνεις;
- Σκύψε ντε!

Όλες οι διπλανές παρακολουθούν με κομμένη την ανάσα τη θαραλλέα διπλανή που σκύβει ανάμεσα στα πόδια της με τη γλώσσα έξω. Παύση.

- Τι; Τι;

Παύση.

- Ωραίο είναι.
- Μπλιάχ!!!
- Μάνα μου.
- Κόφτο!
- Σκέτη γλύκα.

Μια σκανδαλισμένη διπλανή κάνει μια κίνηση να φύγει ουρλιάζοντας:

- Μπαμπάαα!
- Βούλωστο!
- Ηλίθια!
- Πού πας;
- Θα το πω στο μπαμπά...

Κάνει πάλι να φύγει, οι άλλες την εμποδίζουν

- Μηρη!
- Μα γιατί; Μόνο του φύτρωσε. Εμείς δεν κάναμε τίποτα κακό.

- Άκου τι λέει.
- Μόνο του χώθηκε εδώ μέσα.
- Μόνο του;

Παύση. Οι διπλανές κοιτάζονται. Όρα πολλή. Μέχρι που μια διπλανή:

- Εμείς φταίμε.

Ακόμα πιο μεγάλη παύση.

- Είν' η τιμωρία μας.
- Για ποιο πράγμα;
- Ξέρεις.
- Εγώ δεν έκανα τίποτα κακό.
- Ψεύτρα.
- Δεν έκανα...
- Ψεύτρα!
- Τίποτα...
- Παλιοψεύτρα!

Η ψεύτρα διπλανή πάει ν' αρπάξει την άλλη απ' τις πλεξούδες. Μια πιο ώριμη και λογική διπλανή μπαίνει στη μέση να τις χωρίσει.

- Σταματήστε! Φτάνει! Φτάνει!!!

Η ώριμη και λογική διπλανή λέει στην ψεύτρα:

- Τι θα κερδίσεις αν το πεις;
- Θα...θα...
- Αφού πάει τώρα. Φύτρωσε. Πάει.
- Ο μπαμπάς είναι δυνατός. Θα το ξεριζώσει.
- Πώς;
- Θα το ξεριζώσει.
- Δεν μπορεί. Πάει.
- Είν' αργά πα...
- Μα δεν το θέλω!
- Πάει.

Παύση.

- Δεν πρέπει να μάθει κανείς τίποτα.
- Κανείς.
- Ορκίσου!
- Θα είναι το μυστικό μας.
- Κατεβάστε τα φουστάνια σας.
- Τραβήξτε τα όσο πιο κάτω μπορείτε.
- Τράβα!
- Δεν πάει πιο κάτω.
- Τράβαααα!
- Ωχ! Το δικό μου μεγάλωσε κι άλλο. Δεν κρύβεται. Κοίτα πώς κρέμεται!
- Και το δικό μου.
- Εμένα φούσκωσε.
- Πρήστηκε.
- Μαύρισε.
- Τι αηδία!
- Βοήθεια!
- Θα το δουν.
- Τι θα κάνουμε;
- Όλοι θα το δουν!
- Τι ντροπή!

Η ώριμη και λογική κορασίδα βάζει μια δυνατή φωνή.

- Σκάστε! Αφήστε την κλάψα και κρύψτε το! Κρύψτε το!

Παύση. Τεράστια παύση.

- Ελάτε...Δώστε τα χέρια. Μη φοβάστε!
- Άμα προσέξει κανείς τίποτα, θα πούμε ότι ένα ζωάκι τρύπωσε εδώ κάτω.
 Ένα ασχημούντικο, μικρό ζωάκι με ουρά. Θα πούμε ότι δεν ξέρουμε ποιος το έβαλε εδώ. Ένα μικρό, άκακο ζωάκι.
- Ωχ κουνιέται... το ζωάκι μου κουνιέται!
  - Την ουρά του κουνάει, κοιτάξτε...
  - Κάποιος έρχεται!
  - Παναγία μου!
  - Την κουνάει!
  - Μη φοβάστε, δώστε τα χέρια!
  - Κάποιος μας βλέπει!
  - Κρατηθείτε!
  - Έρχονται κι άλλοι!

- Ψυχραιμία... μην τους κοιτάτε....
- Δεν μπορώ.
- Μην κοιτάς!
- Τραγουδήστε, πάμε.
- Πού;
- Τραγουδήστε!!!

Οι κορασίδες αρχίζουν να γυρίζουν γύρω γύρω σαν τρελές, τραγουδώντας:

- Γύρω γύρω όλες... στη μέση οι...

Αθήνα, 10 Ιανουαρίου 2011

ΕΚΤΟΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

Κύριοι αυτή τη στιγμή
βρίσκεσθε εκτός θέματος
αυτά που λέτε είναι άσχετα
με τα προηγούμενα ή τα επόμενα

Σας παρακαλώ καθήστε κάτω
σας παρακαλώ βουλώστε το
σας παρακάλεσα να σωπάσετε
η σιωπή είναι χρυσός

Η ομιλία είναι υδράργυρος
αφήστε αυτές τις κοινοτοπίες
ελάτε στα συγκαλά σας – μην
μινυρίζετε σαν σκύμνοι

Ακόμα κι οι γάτες το ξέρουν
ότι υποφέρετε από μια
υπερπληροφορημένη άγνοια
περάστε να δείτε τον γιατρό

Τον οφθαλμολόγο – τον ωτο
ρινολαρυγγολόγο – τον
νευρολόγο – ο εγκέφαλός σας
τρίζει – συγγνώμη είμαι κι εγώ
ΕΚΤΟΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

Αθήνα, 11 Μαρτίου 2009

*Το ποίημα διάλεξα, γιατί τα έργα της Χριστίνας, έχουν μια παιγνιώδη διάσταση,
όπου σαν στο ποίημα τα θέματα εκτοπίζονται συνεχώς και επαναλαμβάνονται
δημιουργώντας ένα χώρο δικό τους, που στο τέλος αυτοαναφέρεται στον γράφοντα,
επιστρέφοντας ακροβατικά στην αρχική τους εκκίνηση.*

ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΟΠΩΣ ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ

Το όριό μου είναι τα χέρια. Τρυφερά, απαλά, τα αισθάνομαι απαλά. Τα γνωρίζω απαλά. Τα θυμάμαι νεαρά. Όπως ανοίγονται τα δάχτυλα μπροστά, πάνω στην κοιλιά μου. Παλιά τα κινούσα στο χώρο. Τώρα, τη μορφή τους ορίζουν γαλάζια ρυάκια κλειστών φωνών. Εκβολές γαλάζιων φωνών. Και η μνήμη μου, ανάμνηση καλοκαιριού, μεσημεριού των τζιτζικιών, αργά η σκιά της ελιάς μακραίνει, πάνω στο χώμα προχωρούν τα ακρινά της φύλλα, δροσιζουν τώρα τα πόδια μου. Όταν ήμουν μικρή έβαζα πέταλα από γεράνια, κόκκινα, στα νύχια των χεριών, τα κολλούσα με σάλιο, θαύμαζα.

Τα πόδια μου, θυμάμαι. Βέβαια. Πολύ καθαρά. Σε μποτάκια κλεισμένα σφιχτά. Καστανά, στο χρώμα του ταμπάκου. Κι ο γιακάς μου άσπρος ως πάνω. Σε αγαπώ, σε κρατάω σφιχτά. Σφιχτά! Με πόδια και χέρια τα άλλα κορίτσια με μακριά μαλλιά.

Η κοπέλα σιδέρωνε τα μαλλιά της με το σίδερο να ισιώσουν. Μακριά μαύρα μαλλιά. Τα δικά μου πάντα κοντά. «Να μην έρχεσαι πολύ κοντά». Ήμουν πέντε και η κοπέλα με πρόσεχε σπίτι. Το όριό μου ήταν τα χέρια. Μικρά, τρυφερά, απαλά, τα αισθανόμουν μικρά. Νεαρά. Όπως ανοίγονταν, μπροστά, πλάι. «Όχι πολύ κοντά μου.»

Τώρα ξαπλώνω.

Το μεγαλύτερο βάρος το νιώθω στη λεκάνη. Και στις ωμοπλάτες, ενωμένες σχεδόν με το στρώμα. Εκεί νιώθω. Μόνο εκεί. Οι γάμπες, αυτές στρογγυλές. Αυτό το ξέρω. Δεν νιώθω πολλά, μα ξέρω πολλά. Ξέρω ότι ξαπλώνω. Ότι τα χέρια μου είναι σταυρωμένα πάνω στην κοιλιά. Δεν την πιέζουν, την περιβάλλουν. Την αγαπούν. Δεν την σφίγγουν, την αγαπούν απαλά. Στην κοιλιά κοντά στο μηρό. Η θερμοκρασία μου είναι πάντα σταθερή. Η θερμοκρασία στο θάλαμο είναι πάντα σταθερή. Κάνει ζέστη, μια ευχάριστη χλιαρή ζέστη. Αριστερά μου είναι το παράθυρο της ανατολής. Δεξιά μου της δύσης. Και στον αέρα, πνιχτό βαρύ άρωμα, παλιά τριαντάφυλλα σαπίζουν. Μέσα από τα βλέφαρα το οπτικό νεύρο διεγείρεται και μου θυμίζει το κόκκινο.

Συγκεντρώνω τη σκέψη σε ένα μικρό σημείο του σύμπαντος, σε ένα ατομικό μου σημείο του νου, σε εμένα, καθώς ξαπλώνω. Ξαπλώνω συνεχώς, ενόσω συνεχώς γερνάω. Με ενδιαφέρουν πολύ οι πτυχωσεις του δέρματος –ο καιρός, ο καιρός!– με ενδιαφέρει λιγότερο η υπόλοιπη ζωή. Μα συμμετέχω. Όλοι το ξέρουν αυτό. Οι κόρες μου με καμαρώνουν. Είμαι εξασκημένη και πετυχαίνω γρήγορα αποτελέσματα.

Σε λίγα μόνο δευτερόλεπτα μπορώ και δημιουργώ μια ρέπλικα. Μια ρέπλικα που ξυπνά. Που σηκώνεται και τεντώνει τους μυς και σπτηρίζεται στους γλουτούς, στους μηρούς και στέκει όρθια στο έδαφος. Προχωρά στο μπάνιο. Κοιτάζει τον καθρέφτη. Τριάντα τεσσάρων ετών, γυναίκα, μαλλιά κόκκινα, μάτια κόκκινα, πρόσωπο στρογγυλό, ευχάριστη όψη, κυρτοί μικροί στρογγυλοί ώμοι, στενός θώρακας, αφράτα μπράτσα, μικρά χέρια, ίσια πλάτη, ίσια μέση, φαρδιά λεκάνη και φαρδιοί γλουτοί, στρουμπουλά μπούτια, γόνατα και γάμπες ασχημάτιστα, μικρές πατούσες. Χαμογελά. Χαίρεται. Χτενίζεται, πλένεται.

Πίνει καφέ. Ντύνεται και αποχωρεί από τη σφαίρα της επιρροής μου. Η ρέπλικα έχει περιορισμένο χρόνο ζωής. Αυτό το υποθέτω. Δεν το ξέρω. Δεν το ξέρω για όσες αποχωρούν. Πάντως είμαι πολύ εξασκημένη, ακολουθώ την πορεία της για πολλή ώρα. Νομίζω ότι μετά από λίγο σταματά να υπάρχει. Ίσως αυτονομείται. Ίσως βρίσκει άλλη πηγή ενέργειας. Ίσως παίζει, φτερουγίζει, γελά, παγιδεύει πουλιά, γαλάζια, ψηλά, άκου! σηκώνει τα χέρια κι αγγίζει τα μάτια, τα βλέφαρα ανοιχτά. Τα μαύρα της καρβουνάκια γελούν. Ζωγραφίζει;

Όμως δεν έχω χρόνο. Να αναλογιστώ τι συμβαίνει. Είμαι συνεχώς απασχολημένη. Το φως μου πιέζει τους βολβούς μαλακά.

Την ακολουθώ με τη σκέψη. Πηγαίνει σε μια στάση λεωφορείου. Μιλά με ανθρώπους ξένους. Περιμένουν. Τους χαμογελά. Ανεβαίνει στο λεωφορείο και κατεβαίνει μετά από επτά στάσεις. Φτάνει πάντα την ίδια ώρα. Φεύγει πάντα την ίδια ώρα. Φτάνει σε ένα σχολείο. Ανεβαίνει σε έναν όροφο και μιλά με ανθρώπους. Τους χαμογελά. Τη βάζουν να καθίσει σε ένα γραφείο και της δίνουν χαρτιά. Γράφει. Βάζει μικρούς σταυρούς μέσα σε μικροσκοπικά κουτάκια δίπλα σε μικροσκοπικά ονόματα που ανήκουν σε μικρά παιδιά.

Ένα κορίτσι κι αυτό στο γραφείο. Περιμένει. Του έχουν δώσει χαρτιά. Ένα φαγωμένο μολύβι, το σαλιώνει, σκαρώνει μικρά μπαλάκια με τέσσερα πόδια κι ανάμεσά τους ένα μικρό μακρουλό σκουλήκι με κουμπιά. Τα μάτια της είναι μαύρα και λαμπερά – «κορούλα σας είναι;» «Όχι αυτή.» Το μαύρο των λιθαριών είναι το πιο πυκνό χρώμα, άλλοτε σαν γραφίτης άνθρακας, άλλοτε λαμπερό σαν αχάτης.

«Τι ζωγραφίζεις;» «Ανθρωπάκια.» «Κι αυτό τι είναι;» «Δέντρο. Η μαμά.» Τα ανθρωπάκια δεν έχουν σώμα, μόνο κεφάλι και άκρα. Η μικρή πατικώνει το περίγραμμα με γαλάζιο μαρκαδόρο. Η μαμά-δέντρο είναι μικρότερη απ' όλα. Το σχετικό μέγεθος δεν έχει σημασία. Μόνο το σχήμα και η εσωτερική της γνώση. Φτιάχνει αυτό που ξέρει κι αυτό που είναι. Απλή μορφή. Όλη τη γνώση¹.

Η ρέπλικα κάθεται. Περιμένει τα δικά της κορίτσια, μέχρι να αρχίσει η

μορφή της να εξαυλώνεται. Όταν ο χρόνος τους λήγει οι ρέπλικες γίνονται ξερά κουφάρια και σωριάζονται. Έρχονται έντομα και πίνουν τους τελευταίους χυμούς – εικονικούς χυμούς. Φτερουγίζουν σκώροι, ψυχές, πεταλούδες. Σωπαίνουν τα πουλιά. Αν έχουν κέφι τα πουλιά τις σηκώνουν απ' τον ποδόγυρο στους ουρανούς.

Τώρα η πρωινή μου ρέπλικα εξαυλώνεται. Το φως μου πιέζει πια οδυνηρά τα μάτια. Ο ήλιος είναι μάλλον ψηλά. Αγαπούσα τον ήλιο όταν ήταν ψηλά. Όταν διάβαζα στη σκιά, κι έπειτα παρατούσα το βιβλίο στο μάρμαρο ενός τραπεζιού, να πω νερό, να βγω στον ήλιο που με τυφλώνει. Ψηφίδες φως, άνθρωποι, δέντρα και σκιές λιώνουν σε ενιαία εικόνα γύρω μου στο μεσημέρι.

Συγκεντρώνω τη δύναμή μου στο ατομικό μου σημείο. Βάζω μισή μόνο δύναμη, όμως αυτή μοιάζει ολόκληρη. Είμαι ακόμα πολύ δυνατή. Σε δευτερόλεπτα δημιουργώ μια νέα ρέπλικα. Πρέπει πάντα να τις αντικαθιστώ εγκαίρως, να μην διαταράσσεται η ροή των γεγονότων, η αντίληψη των ανθρώπων. Τα κορίτσια την χρειάζονται, στα καφετιά τους ρούχα, χωρίς μάτια, χέρια ανοιχτά μπροστά, μποτάκια σφιχτά με αγάπη.

Είναι ξύπνια και απλώς ξαπλώνει. Σηκώνεται βιαστικά, πίνει καφέ. Έχει ντυθεί βιαστικά, κοιτάζει βιαστικά στον καθρέφτη. Τριάντα τεσσάρων ετών, γυναίκα, μαλλιά κόκκινα, μάτια σκούρα γκρι. Ανήσυχη όψη, κυρτοί ώμοι. Φορά πολύχρωμα ρούχα, κρατά πολύχρωμη τσάντα, φορά ίσια παπούτσια, κρατά αρμαθιά κλειδιά. Την ακολουθώ με τη σκέψη. Φτάνει σε μια στάση λεωφορείου. Φυσάει πολύ και είναι μόνη. Ανεβαίνει στο λεωφορείο και κατεβαίνει μετά από επτά στάσεις. Φτάνει σε ένα σχολείο. Περνά μέσα από τα κάγκελα, μπαίνει στο προαύλιο.

Μια νεαρή γυναίκα, μελαχροινή, σβέλτη, λεπτή, σέρνει απ' τα χέρια με γρήγορα βήματα δύο μικροσκοπικά κοριτσάκια. Έχει μακριά μαλλιά. Έχουν μικροσκοπικά ονόματα. Παραδίδει τα χέρια τους στη δική μου ρέπλικα. Σκύβει και τα αγκαλιάζει. Τα φιλά. Τους χαμογελά. Τους μιλά. Τα παίρνει να πάνε σπίτι. Το σπίτι είναι εδώ. Πατάτες και άλλα φαγητά. Προχωρά και τα κρατά και η μορφή της αρχίζει να εξαυλώνεται. Όταν είναι με τα παιδιά οι ρέπλικες χρειάζονται αντικατάσταση συνέχεια.

Συγκεντρώνομαι στο ατομικό μου σημείο και δημιουργώ μια ρέπλικα. Σηκώνει το τηλέφωνο και μιλά. Διαπραγματεύεται την παράδοση των παιδιών, κοριτσιών. Να πάνε αμέσως, το μπαλέτο αρχίζει αμέσως. Έπειτα να παραδωθούν σ' εκείνην αυτοπροσώπως. Να μην βγουν στη γωνία, να μην περιμένουν. Κοιτάζει την ώρα, είναι ώρα.

Το μπαλέτο απομακρύνεται κι επικρατεί ησυχία. Χτυπά το τηλέφωνο στο σπίτι. Σηκώνει το τηλέφωνο και μιλά. Γλυκά και αργά. Διαπραγματεύεται μια συνάντηση. Συμφωνεί στο δικό της σπίτι. Η συνάντηση πραγματοποιείται.

ποιείται σε λίγα λεπτά, με έναν άνδρα. Τριάντα ετών, καστανά μαλλιά και μάτια, γλυκερή όψη, στρογγυλό πρόσωπο, ευτραφής κορμός, στρουμπουλά τολμηρά χέρια, τριχωτά πόδια και πατούσες με πλατυποδία. Δεν τον έχω φτιάξει εγώ. Δεν έχω έλεγχο πάνω στην αισθητική της κάθε ρέπλικας. Την παρακολουθώ. Ξαπλώνουν. Κυλιούνται, σαλιώνονται. Μπλέκονται ο ένας μέσα στον άλλο. Δεν ανησυχώ, είναι στιβαρή, στην αρχή της ζωής της. Ζει σίγουρα μερικές ώρες. Δεν μιλά, συνθλίβεται από τα τριχωτά μπούτια.

Την παρακολουθώ και μου θυμίζει τα χρώματα. Γαλάζιες, υποπράσινες, θειόχρωες και τυρκουάζ, οι ψηφίδες μου θα γαληνεύουν στην αιωνιότητα. Τότε που έβλεπα, περνούσα ώρες ανακαλύπτοντας υλικά για τη δουλειά μου: κοχύλια, πετραδάκια, βότσαλα, κομματάκια από τούβλα, κεραμίδια και πλακάκια, κομμάτια γυαλί από μπουκάλια, λειασμένα από τα κύματα της ακρογιαλιάς. Μαζεύοντας, ξεχωρίζοντας, ταξινομώντας, παρατηρώντας το σχήμα και την υφή τους. Γέμιζα τις σακούλες μου και τα θαύμαζα. Μερικές φορές ξαφνιαζόμουν καθώς μου επέβαλλαν μια σαφέστατη μορφή στο νου. Τα κοιτούσα και ήξερα τι θα τα κάνω όταν θα πάω σπίτι, πώς θα τα συνταιριάξω να φτιάξω μια όμορφη εικόνα. Το σχήμα που θα έπαιρναν στα απαλά μου χέρια. Χέρια νεαρά. Κοριτσίστικα χέρια με νύχια κόκκινα απ' τα γεράνια.

«Έχω δυο πουλάκια, τάδωσα να φάνε».

Κάθε μεσημέρι ψάχνω τίποτα θραύσματα των βράχων και όποτε βρω τσελώνω δυο-τρία. Το ποτάμι δεν είναι σαν την ακρογιαλιά, οι πέτρες είναι τεράστιες, σπανίως παραμένουν εντυπωσιακές όταν σπάσουν. Το νερό, τις μορφαίνει το νερό.

«Έφυγε το ένα, έφυγε και τ' άλλο.»

Σήμερα ανακαλύπτω δύο μικρά μαύρα ψηφία, ξεχωμένα απ' τις κοτρώνες της όχθης, από το μπηξιμο ενός πασσάλου. Στο χέρι μου γυαλίζουν σαν τουρμαλίνη (*μπορώ να τα δέσω να τα φορώ στο λαιμό, σαν μάτι*). Τα φέρνω κοντά στη μύτη, χωματίλα. Τα γλύφω στην άκρη, γλυφά. Τα χώνω στην τσέπη. Ένα κουφάρι πουλιού κάτω απ' το πόδι μου, μια κίσσα με κοιτά μοχθηρά. Από πάνω μου τα πλατάνια μοσχομυρίζουν αλμύρα, τα κουκουνάρια σκάνε στη ζέστη. Όλα τα δέντρα μαζί, μαζί όλα τα πράσινα.

«Ήρθε το ένα, ήρθε και τ' άλλο.»

Ενώ η ρέπλικα ξαπλώνει, τα μικρούτσικα κουτάκια με τα μικρούτσικα ονόματα τα αποτυπωμένα στα μάτια της αρχίζουν να εξαϊλώνονται. Συγκεντρώνομαι στο ατομικό μου σημείο ενώ η ώρα δείχνει πέντε. Δημιουργώ μια ρέπλικα που σηκώνεται βιαστικά, ήδη ντυμένη, παίρνει μαζί της δυο μικρούτσικα ρούχα. Πετά πάνω απ' την πόλη σε ημιδιάφανη μορφή. Υλοποιείται στη στάση ενός λεωφορείου. Είναι μέσα και κατεβαίνει, κρατώντας απ' τα χέρια δυο κοριτσάκια. Το ένα κλαίει. Το άλλο θέλει κι αυτό να κλαίει.

Βιάζεται προς το σπίτι. Τα τριχωτά χέρια και πόδια έχουν πια εξαϋλωθεί. Στην ανάμνησή τους η ρέπλικα εξαϋλώνεται. Κανείς.

Τα κοριτσάκια κρατιούνται απ' το χέρι και κλαίει και τα δύο. Συγκεντρώνομαι στο ατομικό μου σημείο και δημιουργώ μια ρέπλικα. Τα οδηγεί προς το σπίτι και μιλά στο κινητό. Διαπραγματεύεται τις τιμές κάποιων αντικειμένων. Τις θυμάται όλες απ' έξω. Θυμάται πολλά πράγματα απ' έξω. Αναμνήσεις απ' έξω, εκεί όπου ήμουν κι εγώ. Προχωρώντας προς την πόρτα το σανδάλι μου βυθίζεται στον πηλό. Λιμνούλες λάσπης σχηματίζονται εδώ κι εκεί, από κάπου κυλάει νερό, ξεχασμένη στάζει μια βρύση κοντά στην είσοδο. Καμιά φορά ακόμα κι εγώ νομίζω πως η ρέπλικα είμαι εγώ.

Μπαίνει απ' την πόρτα, τους δίνει νερό απ' την βρύση της κουζίνας. Τα καθίζει στον πάγκο, τους μιλά έντονα. Κλαίει. Τους γεμίζει το στόμα φαγητά, τα αποσύρει από το δωμάτιο και διαπραγματεύεται τα μαθήματα. Τις επείγουσες εργασίες. Τη γνώση. Τα μπλε τετράδια. Επικρατεί ησυχία και χτυπά το τηλέφωνο.

Η πόρτα ανοίγει και μπαίνει ένας άνδρας. Κοντός, καστανά μαλλιά και μάτια, χλωμή όψη, τριανταοκτώ ετών, χοντρός, με τριχωτή πλάτη, γυαλιά μυωπίας και τσαλακωμένη γκαμπαρντίνα. Συνομιλούν. Μένει σ' αυτό το σπίτι, μαζί μου, μαζί της. Τον καθίζει στο τραπέζι και τον γεμίζει τροφές και γεμίζει και τον εαυτό της. Το φως πιέζει ελαφρά το δεξί μου μάτι. Δεξιά μου είναι το παράθυρο της δύσης. Το φως φεύγει αργά από το δεξί μου μάτι και γλιστρά στο παράθυρο της δύσης. Στο σπίτι επικρατεί ησυχία. Η ώρα δείχνει οκτώ. Δείχνει οκτώ κάθε δώδεκα ώρες. Δείχνει όλες τις ώρες κάθε δώδεκα ώρες.

Τότε που έβλεπα, δεν έβλεπα παρά την επιφάνεια των πραγμάτων. Έμενα στις γραμμές κι αδιαφορούσα για την προοπτική². Απόλυτη στάση. Ιδανική άποψη του αντικειμένου. Μια όψη που αποδίδει τα συστατικά του χαρακτηριστικά, τη μερική εντύπωση που το ορίζει. Ο ορισμός απόλυτος και αποκλειστικός, ιδωμένος από μία συγκεκριμένη οπτική γωνία, την πιο κατατοπιστική πλευρά του. Κλεισμένος στο μπλε βαρύ λεξικό, ίδιος για πάντα. Νάτην, η γλώσσα μου! – καθόλου δε νοιάζομαι για τη ζωή που αποκρύπτεται, συμπύσσεται από πίσω.

Συγκεντρώνομαι στο ατομικό μου σημείο και δημιουργώ μια ρέπλικα. Τριάντα τεσσάρων ετών, γυναίκα, κόκκινα μαλλιά, άχρωμα μάτια, σκυφτοί ώμοι, στρουμπουλό σώμα, αφράτα πόδια, ανέγγιχτες πατούσες, μεταμφιεσμένη σε φαρδιά ποδιά κουζίνας. Μπαινοβγαίνει στο άλλο δωμάτιο και μιλά με κάποιον. Μεταφέρει μπύρες και γυρνά με άδεια κουτιά πίτσας. Χάνεται στην κουζίνα και εμφανίζεται ξανά με άδεια ρούχα από μικροσκοπικά παιδάκια. Εξαφανίζεται στο μπάνιο και δημιουργεί μηχανικούς περιστρε-

φόμενους πυκνούς θορύβους. Μπαινοβγαίνει στα δωμάτια και διαπραγματεύεται την ώρα που τα παιδάκια θα κοιμηθούν.

Σκαρφαλώνω προσεκτικά και κοιτάζω. Μια μικρή βάρθα ανάμεσα στην όχθη και το μεγάλο ριζόβραχο. Το μυστικό τμήμα του ποταμού. Ο βράχος τη σκιάζει και βλέπω μόνο το σκοτάδι της. Ξαπλώνω με την κοιλιά στην πέτρα, έχει την ψύχρα του γρανίτη. Παραμένω ακίνητη, παρατηρώ αντανακλάσεις των δέντρων στην επιφάνεια.

Κοντοστεκέται πριν μπει στο δωμάτιο με τις πίτσες, φωνάζει κάτι απ' έξω. Ανεβαίνει στα υπνοδωμάτια και τραγουδά παιδικά τραγουδάκια. Ιαχές και μπάλες αυξάνουν την έντασή τους καθώς αυτή ανεβαίνει. Χαμογελά και αισθάνεται μίσος.

Καθώς τα μάτια μου συνηθίζουν να κοιτούν το σκοτάδι αντιλαμβάνομαι μια μικρή κίνηση στο νερό. Σκύβω περισσότερο και χώνομαι στη σκοτεινή πλευρά. Τρία μικρά χελωνάκια, που θα χωρούσαν άνετα στην παλάμη μου, κουρνιάζουν δίπλα σε μια μεγαλύτερη χελώνα. Οι φολίδες στο καβούκι των μικρών μοιάζουν με πρασινόμαυρες χάντρες που επιπλέουν. Μόνο η μεγαλύτερη διακρίνεται πιο καθαρά. Μια μυρωδιά μούχλας φτάνει ως το πρόσωπό μου και το δροσίζει. Βλέπω τ' αρχαία ζώα και σκέφτομαι το καύκαλό τους, την τραχιά και γλιστερή τους υφή, το υλοκάστανο του χωνεμένου σιταριού, το καστανόξανθο της κάνναβης, το μελανό της νύχτας στα άκρα ή τα φαιά στίγματα στη χροιά της άμμου εδώ κι εκεί, το ώριμο πράσινο του μαραμένου χόρτου και το χλωρό υποπράσινο της ελιάς στην ένωση των φολίδων. Βλέπω τ' αρχαία ζώα και σκέφτομαι το υλικό τους, την πρώτη ύλη ενός μετασχηματισμού, σχεδόν οραματίζομαι το σώμα τους βίαια ξεγυμνωμένο από τα σαρκοβόρα χέρια μου και το ωραίο τους όστρακο κόσμημα σ' ένα απ' τα ψηφιδωτά τραπέζια μου. «Στις διακοπές το βρήκα», θα λέω ψέματα σ' όσους το θαυμάζουν, «το κουφάρι ήταν πεταμένο στην όχθη, θάχε πέσει από ψηλά και το ζώο είχε πεθάνει, μπορεί να τότε φάει και κάποιο αρπακτικό. Καθάρισα τα υπολείμματα της σάρκας». Τεντώνομαι και απλώνω το χέρι, ίσα ίσα φτάνω ν' αγγίξω τα μικρά. Ένα ένα τα βυθίζω στο νερό στιγμιαία, βγαίνουν ξανά στην επιφάνεια σαν κούφια μπάλες.

Σαν κούφια μπάλα η ρέπλικα συνεχίζει να τραγουδά και αρχίζει να εξαϋλώνεται. Όταν με κατακλύζουν αναμνήσεις εικόνων, η ενέργειά μου εξαντλείται σχεδόν ακαριαία.

Επικρατεί ησυχία. Επικρατεί νύχτα και ξαφνικά χτυπά το τηλέφωνο. Συγκεντρώνομαι και δημιουργώ μια ρέπλικα. Κατεβαίνει με νυχτικά, αναμαλλιασμένα κόκκινα, μαύροι κύκλοι γύρω από τα μάτια, σώμα σαν σακί, σκυφτοί ώμοι, βαριά πόδια, άτονα χέρια. Διαπραγματεύεται την παράδοση κάποιου ανθρώπου. Δέχεται να τον φέρουν στο σπίτι. Φαίνεται να καθησυχάζει και χτυπά η πόρτα. Μπαίνουν ένστολοι άνδρες και σωριάζουν ένα

κουφάρι με τριχωτή πλάτη στο πάτωμα. Στέκουν μπροστά της και περιμένουν. Διαπραγματεύεται μια μεταφορά σε ένα νοσοκομείο. Δεν υπάρχουν νοσοκομεία, το μόνο που υπάρχει είναι αυτό το σπίτι. Διαπραγματεύεται το χρόνο ζωής. Ο χρόνος ζωής είναι μερικές ώρες. Οι άνδρες διαβεβαιώνουν. Η γυναίκα ρωτά για κάποιο περιστατικό. Της διηγούνται κάποιο περιστατικό. Στο περιστατικό εμπλέκεται ένα αυτοκίνητο το οποίο συγκρούεται με ένα άλλο, εμπλέκεται μια γέφυρα και μια πτώση. Επιχειρεί κάποια συναλλαγή, κάποια δωροδοκία, μάταια. Ο χρόνος λήγει μόλις τώρα, κοιτάτε, η σάρκα ακόμα μαλακή. Υπάρχει άλλο ένα κουφάρι στο δρόμο, μπορούν να της το φέρουν και αυτό αν θέλει. Μπορεί να το χώσει στο ψυγείο. Ή να το αφήσει στο κατώφλι. Άλλωστε σε λίγο θα εξαϋλωθεί. Τα κορίτσια δεν χρειάζεται να μάθουν τίποτα. Αν είναι ρέπλικες δεν θα το θυμούνται καθόλου. Χωρίς τα μάτια δεν θα θυμούνται καθόλου.

Χτυπά το τηλέφωνο. Συγκεντρώνομαι στο ατομικό μου σημείο και δημιουργώ μια ρέπλικα. Ξυπνά απρόθυμα, μέσα απ' τον ύπνο τα μάτια. Σηκώνεται, περνά πάνω απ' το κουφάρι, πάνω απ' τη γυναίκα που κείται κι αυτή σαν σακί και απαντά. Χαμογελά, μιλά. Διαπραγματεύεται το χρόνο παράδοσης των κοριτσιών το μεσημέρι. (Αν δεν είναι ρέπλικες, ούτως ή άλλως αδυνατούν να καταλάβουν.)

Ευχαριστεί για τα μικροσκοπικά παιδάκια και για το χρόνο που της χάρισαν να είναι μόνη. Για το χρόνο της γνώσης. Για τον καινούργιο χρόνο που μπλέκεται με τον παλιό. Για το χρόνο που διαρκεί για πάντα. Για τη νέα μέρα. Δέχεται να της τα φέρουν στο σπίτι. Εκτάκτως σήμερα. Ευχαριστεί για τη γνώση. Ευχαριστεί.

Όσο μιλά, ο χρόνος εξαϋλώνεται. Το σακί και το κουφάρι εξαϋλώνονται. Άρα ήταν κι αυτό ρέπλικα. Υπάρχει κάποιος άγνωστος που μπαίνει στο σπίτι μου. Με τη μορφή μιας αποκρουστικής ρέπλικας. Ποια είναι? Η γυναίκα ξαπλώνει. Κάνενα φως δεν μου πιέζει κανένα βολβό. Σε λίγο η γυναίκα εξαϋλώνεται. Η άκρη του αριστερού μου ματιού ζεσταίνεται από το αριστερό παράθυρο της ανατολής.

Μάλλον είμαι στη σκιά, ανατριχιάζω, κρυώνω. Ίσως έχουν περάσει ώρες, ίσως είναι βράδυ, αισθάνομαι ρίγη. Καμιά πίεση στα μάτια, ούτε στο χώρο, στο χρόνο, στη μυρωδιά. Πιέζω την παλάμη στο μηρό, τα ακροδάχτυλα κολλάνε πάνω του σαν στο αίμα. Το γοφό, την κοιλιά. Κολλάνε σαν στο αίμα. Ακούω γύρω μου να φτερουγίζουν πουλιά. Μου έριξαν νερό; Ήπια νερό;

Αγγίζω με το δέρμα την πέτρα, το χώμα. Λάσπη, πηλό. Αρχέγονο των μορφών. Φαντάζομαι το πλαστικό υλικό να παλεύει αναβράζοντας, κοχλάζοντας ατμό αρχαίων ηφαιστειών. Τρίβεται το χώμα απ' τις πατούσες μου, σφίγγω τα πόδια μου να δω αν πονούν οι μύες. Οι μύες φτιάχνονται από τον

πηλό. Πρώτα plάθεται το περίγραμμα, μετά ο κορμός, ύστερα τα μέλη. Η ραχοκοκαλιά από πέτρα, οι φλέβες από νερό, οι πνεύμονες από τα βρύα, η πρώτη ανάσα. Το χώμα θυμάται, το χώμα στρέφεται, τα κόκκαλα τρίβονται, σπάνε, η σάρκα λύνεται, χύνεται, χάνεται.

Φτερουγίσματα μαύρα γύρω μου, ραμφίσματα χαρωπά, έχουν κέφι, άκου! Απ' τον ποδόγυρο με σηκώνουν στους ουρανούς.

Νοέμβριος 2010 – Ιανουάριος 2011 – Αθήνα

¹ Μια καλλιτεχνική λύση μπορεί να παρουσιαστεί τόσο πειστικά που, στο θεατή της, να φαίνεται η μόνη δυνατή πραγμάτωση του θέματος.

² Εκτός απ' το ότι είναι δύσκολο να δώσω την αίσθηση της τρίτης διάστασης σε μια σύνθεση – το εικαστικό βάθος το αναπαριστώ με διαδοχικές λωρίδες γειτονικών χρωματικών τόνων, συνήθως τις αλληλεπικαλύπτω, ώστε να δώσουν την εντύπωση του πρώτου πλάνου, του ενδιάμεσου και του φόντου – το βάθος, η έννοια του πραγματικού βάθους, ακόμα δεν μ' έχει απασχολήσει. Παραμένω στο σταθερό πεδίο της επιφάνειας του υλικού, συμπιέζοντας την προβολή κάθε εικόνας σ' ένα επίπεδο μετωπικό πλάνο.

ΜΙΚΡΑ ΚΟΜΜΕΝΑ ΑΝΘΡΩΠΑΚΙΑ

Γύρισα του αιώνα τη σελίδα
και βρέθηκα σε τόπο άγνωστο
ολόκληρον ένα λευκό καταύγαστο
που να μην έχεις από πουθενά να πιαστείς
λέξη ή εικόνα αναγνωρίσιμη

Στον τόπο αυτό
ο χρόνος σα να' χε παγώσει
και βάρος ασήκωτο
ακουμπούσε πάνω μου το χιόνι των στιγμών του

Πλησιάζοντας το άσπρο πύκνωσε
κι από τις χαραμάδες είδα κάτι ν' αναμοχλεύεται
για κίνηση
και πλησίασα κι άλλο και διέκρινα
πως ήταν μέλη
μέλη ήταν ανθρώπινα
μικροσκοπικά ποδαράκια, στηθάκια αστεία και ροδαλά μπρατσάκια λιλιπούτεια

Σ' ένα σημείο ο τοίχος έκανε κάτι σαν εξοχή
πλησίασα κι άλλο
κι είδα ένα πρόσωπο να φυλλομετράται εμπρός μου
και πεθύμησα το σπίτι μου
κι όσα θεωρούσα εντός μου κεκτημένα
τους φίλους, τους γονείς και τις αγάπες μου
κι ένιωσα μια ανάγκη να τους φέρω εμπρός μου

Μα όσο και να ήθελα δεν μπορούσα
δεν κατάφερνα να τους ορίσω
παρά μόνο κοίταζα εκείνα τα θραύσματα
να ξεβράζονται από το φως
ώσπου κατάλαβα πως τούτες είναι οι μνήμες μου του κόσμου
μικρά κομμένα ανθρώπακια στην χαραμάδα
στην κόψη του λευκού
να ψιθυρίζουν

ΦΟΒΙΕΣ

Καλωσορίσατε σε έναν καινούριο κόσμο. Γυρίσατε σελίδα στην ζωή σας και τώρα έχετε βρεθεί στην αντίπερα όχθη. Ή μάλλον αυτή τη στιγμή διασχίζετε τη λίμνη. Όποιος από σας λοιπόν έχει μέσα του την παραμικρή αμφιβολία για αυτό που έχει έρθει να κάνει εδώ πέρα, τώρα είναι η κατάλληλη ευκαιρία να βουτήξει στο νερό και να γυρίσει πίσω κλαίγοντας. Πίσω σε έναν κόσμο που βασιλεύει ο φόβος. Που όλοι θέλουν να βλέπουν τους εαυτούς τους εξελιγμένους. Που τους αρέσει να πιστεύουν ότι έχουν τη δύναμη να αντιμετωπίσουν τα πάντα. Αν τους βασανίσουν σε ένα βρομερό υπόγειο αυτοί δεν θα αποκαλύψουν πού είναι κρυμμένα τα αγαπημένα τους πρόσωπα. Θα αντέξουν. Μόλις όμως κόψουν το δάχτυλό τους με το μαχαίρι της κουζίνας καθώς φτιάχνουν σαλάτα αμέσως χάνουν τον εαυτό τους. Όλος ο κόσμος συμπυκνώνεται γύρω απ την πληγή και δεν είναι ικανοί να αντιληφθούν τίποτε άλλο. Πώς λοιπόν να εμπιστευτούμε αυτούς τους ανθρώπους; Είναι αδύναμοι, δειλοί, ψεύτες, παραδόπιστοι, εγωιστές. Δεν είναι ικανοί ούτε καν να προκαλέσουν συνειδητά κακό. Ναι καλά ακούσατε. Πολλές φορές μπορεί να έχετε την ψευδαίσθηση ότι κάποιος σχεδιάζει κάτι εναντίον σας. Πλανάστε, κανείς δεν έχει την ικανότητα να σχεδιάσει το παραμικρό. Ακόμα και το κακό είναι αποτέλεσμα τυχαιότητας, παροδικών συναισθημάτων και συγκυριών. Έχω μάθει να κοιτάζω τους ανθρώπους με καχυποψία.

Όλοι όσο καλοί κι αν φαίνονται κρύβουν κάτι σκάρτο μέσα τους. Η νοικοκυρά που τρέχει με τα μπικουτί στα μαλλιά να αγοράσει τσιγάρα, έχει σκοπό να φάει ύπουλα μια κληρονομιά από τα αδέρφια της. Ο τύπος που έχει το βιντεοκλάμπ αντιγράφει κρυφά τις ταινίες και τις πουλάει για καθαρό κέρδος, ο Άγγλος που ζει χρόνια στο διπλανό διαμέρισμα έχει υπεξαίρεσει χρήματα στην χώρα του και ήρθε να κρυφτεί, και όλα τα παιδιά κλέβουν τους γονείς τους. Η εποχή μας έχει κάτι το μεσαιωνικό. Μετά από λίγο ξυπνάει μέσα σου το ένστικτο του ιππότη. Προστατεύεις έναν πύργο μέσα στην ερημιά και δέχεσαι επιδρομές από βαρβάρους που θέλουν να υποτάξουν τον πολιτισμένο κόσμο.

Ταξί με δερμάτινα φαγωμένα καθίσματα. Νυχτερινή κίνηση. Αυτοκίνητα που ρέουν σαν φωτισμένα ποτάμια. Πρόσωπα στην θέση του οδηγού συγκεντρωμένα, σκεφτικά, αφηρημένα, θλιμμένα, χέρια στο τιμόνι χτυπάνε ρυθμικά. Οικογένειες στο πίσω κάθισμα. Χαριτωμένες φατσούλες ανακαλύπτουν τον κόσμο. Πόρνες, περαστικοί με ασαφείς σκοπούς, περίπτερα,

γκρουμ ξενοδοχείων καπνίζουν βιαστικά. Πιάτσες ταξι. Φράσεις που θα χαθούν για πάντα στην αιωνιότητα. «Πατήσια με μια στάση στη Βικτώρια», «Πειραιάς, ταμπούρια», «αεροδρόμιο». Τα περισσότερα κτίρια, σαν πελώρια κουρασμένα παχύδερμα, κοιμισμένες εταιρίες και μαγαζιά. Ελάχιστες υπερωρίες φωτίζουν θλιμμένα. Μια υπάλληλος φοράει σουτιέν σε μια κούκλα λευκή χωρίς χέρια. Με το κεφάλι γερμένο προς τα κάτω σαν βασίλισσα δέχεται το άγγιγμα της υπηρέτριας της. Στοές υποφωτισμένες. Σεκιούριτι με μια εφημερίδα στα χέρια και καφέ στο πάτωμα. Κλούβες των ματ. Φορητά παρκαρισμένα. Κόκα-κόλες, κατεψυγμένες τυρόπιτες. Σκυλιά. Περιστερία. Πολυκατοικίες που έπεσαν από τον ουρανό, δώρο από μια εξωγήινη φυλή χωρίς αισθητική και φαντασία μόνο με σχέδια κατάκτησης του σύμπαντος και άλλα κτίρια διαφορετικά που ξεπήδησαν από τα βάθη της γης, από τα βάθη της ιστορίας με ανάγλυφους φιλοσόφους και ζωγραφιές που αναπαριστούν τα μαθηματικά και την γεωγραφία.

Είσαι παγιδευμένος. Δεν μπορείς να κουνηθείς. Οι κοσμικές δυνάμεις παίζουν μαζί σου ένα πολύ άσχημο παιχνίδι. Μπορεί να μην υπάρχουν τελώνια στις σπηλαιώδεις ρωγμές της γης, όμως το αφεντικό σου την ώρα που στα ψάλει προσπαθεί πολύ να τους μοιάσει, μπορεί να μην είναι γραφτό σου να ελευθερώσεις το σύμπαν από την σκοτεινή μεριά της δύναμης, όμως είσαι αναγκασμένος να ισορροπήσεις τη σχέση σου με τους γονείς σου και να μετανιώσεις για όλες τις φορές που τους έστειλες στο διάολο και τέλος μπορεί να μην υπάρχει ο σκοτεινός δράκος που προορίζεται για αιώνιος αντίπαλος σου και που στον κόσμο χωράει μόνο ο ένας απ' τους δύο αλλά κάποτε θα συναντήσεις έναν αντίζηλο που αν δεν τον εξοντώσεις αμέσως για να κερδίσεις το κορίτσι θα είσαι ένας μαλάκας και μισός. Η ζωή μοιάζει με παραμύθι. Υπάρχουν όλα εκείνα τα νήματα που πλέκουν έναν φρικιαστικό μύθο και παρόλη την πολυπλοκότητα που ο Φρόιντ σε έχει πείσει πως κρύβεις, τελικά οι επιλογές σου είναι τόσο απλές σαν να γράφτηκαν σε βιβλίο προσχολικής ηλικίας.

Σε ταινίες επιστημονικής φαντασίας ο ήρωας συναντάει πολλές φορές εχθρούς που θα του σταθούν εμπόδιο και το να καταφέρει να τους νικήσει δεν σημαίνει απλά ότι είναι ικανότερος αλλά ότι κατάφερε να νικήσει κάποιο φάντασμα του παρελθόντος μέσα του. Αυτοί οι εχθροί συνήθως εμφανίζονται ξαφνικά μπροστά του και αφού ανταλλάξουν μερικές κουβέντες που τις περισσότερες φορές είναι «έλα και μαζί θα κυβερνήσουμε τον κόσμο» αρχίζουν να μονομαχούν μανιωδώς. Τέτοιο εχθροί βγάζουν μάτι. Τους βλέπεις και τους αναγνωρίζεις. Λες αυτός ο τύπος με την μαύρη μάσκα που βαριανασαίνει μάλλον δεν θέλει να πούμε ένα ποτό αλλά να με ξεκοιλιάσει. Στην ζωή δυστυχώς οι εχθροί δεν φαίνονται τόσο καθαρά. Εδώ καλά καλά δεν ξέρουν ούτε και οι ίδιοι ότι είναι εχθροί σου. Κανείς δεν είναι

τόσο συνειδητός που να σχεδιάζει την καταστροφή σου. Πώς να καταλάβεις λοιπόν τι πρέπει να κάνεις. Ποιόν θα αντιμετωπίσεις για να εξελιχθείς και να πας παρακάτω. Όλοι είναι ευγενικοί. Όλοι θένε καλημέρα. Όλοι σε θάβουν πίσω από την πλάτη σου. Ε! Λοιπόν εγώ θα ήθελα να συναντήσω έναν πραγματικό εχθρό μπροστά μου. Ένα εμπόδιο.

Είναι τόσο δύσκολο να κατανοήσεις το μέγεθος του χρόνου. Τους ανθρώπους που υπήρξαν πριν από σένα. Τις πολύπλοκες ζωές τους, τις εποχές που αλλάζουν μέσα από χιλιάδες συνήθειες, τρόπους, ντυσίματα, μέσα από κτίρια που ορθώνονται σαν πελώρια κοίτη στον ωκεανό σκλαβώνοντας με την αισθητική τους τη σκέψη κι έπειτα βυθίζονται θεαματικά για να δώσουν τη θέση τους σε ένα ολοκαίνουριο κύμα ζωής γεμάτο επαναστατικές ιδέες. Με ανθρώπους που ιδρώνουν σκυμμένοι αργά τη νύχτα σε ένα μικρό δωμάτιο γεννώντας φλογισμένες σκέψεις που θα αλλάξουν τον κόσμο, μέσα από δισεκατομμύρια χέρια που κρατούν δόρατα, σπαθιά, τόξα, σημαίες σε όλους τους πιθανούς χρωματικούς συνδυασμούς, πόδια που ριζώνουν στη λάσπη σπρώχνοντας με δύναμη τον αντίπαλο, πιστόλια και τουφέκια που γεμίζουν από την κάννη, πανοπλίες, κράνη, άρματα μάχης, καταπέλτες, πλοία με κανόνια σε όλα τα μεγέθη, περήφανα πανιά που ατενίζουν ολόφρεσκους κόσμους σε τροπικές παραλίες, μάχες με άγνωστους πολιτισμούς, θρησκείες που πολεμούν, συμφιλιώνονται, καταπίνουν η μία την άλλη, επιβιώνουν, χαρίζονται, αγοράζονται, πολιτικά κινήματα, συνδικάτα, συντεχνίες, μυστικές οργανώσεις, τεράστιες αγορές σε όλες τις πόλεις του γης, εκατομμύρια εμπορεύματα που ξεχύνονται σαν πυροτέχνημα στη αγκαλιά του κόσμου. Αραβικές νύχτες, μεσογειακά μεσημέρια, βόρεια ατελείωτα βράδια, το βόρειο σέλας αντικατοπτρίζεται στα γυαλιά ενός εξερευνητή που πρώτος πατάει στα αγεωγράφητα παγωμένα τοπία σαν μαύρο πόνι του σκακιού χαμένο στην χώρα των λευκών και ολόκληρη η ιστορία της ανθρωπότητας και του πλανήτη, και του γαλαξία και των αστεριών και της πρώτης κιόλας ανάσας του σύμπαντος έρχονται και καταλήγουν πάνω μου αυτή την στιγμή που μοιάζει να επιβάλλεται σε στιδήποτε άλλο υπήρξε μέχρι τώρα, ενώ πλέον τα δόντια μου μπροστά στον πιτσιλισμένο καθρέφτη κοιτώντας τα κατακόκκινα μάτια μου και δεν βρίσκω κανένα απολύτως νόημα...

Μεγαλώνεις πιστεύοντας πως είσαι ο πρίγκιπας του παραμυθιού. Όμορφος, αστραφτερός με πανοπλία και σπαθί. Αθώς σαν τον αφρό της θάλασσας. Άγριος σαν τη δικαιοσύνη. Έτοιμος να σκαρφαλώσεις στους πιο απόκρημνους γκρεμούς και να κολυμπήσεις στις πιο βαθιές θάλασσες. Οπλισμένος με το φως του πνεύματος, γεννημένος για να σκοτώσεις το δράκο, να κερδίσεις την πριγκίπισσα και να εκτοξευτείτε μαζί ως τα αστέρια. Να γίνεται ένα θεϊκό πυροτέχνημα με τη δύναμη της νιότης σας που θα μει-

νει αναλλοίωτη στον αιώνα τον άπαντα κι όλοι θα σας ζηλεύουν και θα σας θυμούνται ως την απόλυτη τελειότητα... Τι τραγικό λοιπόν να μεγαλώνεις και να διαπιστώνεις πως εσύ είσαι ο κακός του παραμυθιού. Ο άσχημος, καμπούρης, βρομερός δράκος. Καταδικασμένος να ζεις στα πιο άθλια και ανήλιαγα μέρη. Όλοι να σε μισούν και να εύχονται να ήσουν νεκρός. Κι όσα σχέδια κι αν καταστρώνεις, όσο κι αν δουλεύεις μέρες και νύχτες άπνοος, ιδρωμένος, προσπαθώντας να προβλέψεις όλους τους παράγοντες, να καλύψεις όλες τις πιθανότητες, να μην αφήσεις τίποτα στην τύχη του, στο τέλος θα έρχεται πάντα ένας πραγματικός πρίγκιπας που σηκώθηκε τεμπέλικα από το κρεβάτι του και κουνώντας το μικρό του δαχτυλάκι σε κάνει σκόνη για πλάκα, γιατί αυτός είναι ο νόμος του σύμπαντος και δεν μπορείς να κάνεις τίποτα γι' αυτό.

Όταν ζηλεύω έχω την αίσθηση ότι παραλύω. Ένα δόρυ καρφώνεται στο στήθος μου και όλο μου το νευρικό σύστημα καταρρέει. Σαν ηττημένος πολεμιστής σε αρχαία μάχη. Πεσμένος μέσα στη λάσπη. Ακίνητος. Οι συμπολεμιστές μου να πηδάνε από πάνω μου, η βροχή να τρυπώνει στα ρουθούνια. Η ανάσα μου να γίνεται όλο και πιο γρήγορη. Αυτός που με ξεκοίλιασε έρχεται και μου πατάει τη μούρη για να τραβήξει πίσω το όπλο του. Δεν έχω καμία αξία πια ούτε για τους εχθρούς ούτε για τους φίλους. Είμαι ένα άχρηστο φυσικό εμπόδιο. Η μάχη συνεχίζεται χωρίς εμένα. Είμαι εκτός παιχνιδιού.

Είμαι ο Γκιούλιβερ ή ένα είδος Γκιούλιβερ τελοσπάντων. Εκατοντάδες ανθρωπάκια με μικροσκοπική αναρριχητική εξάρτηση, με τοδούλικα σκεπαρνάκια και σκoiνάκια σκαρφαλώνουν πάνω μου. Η μοναδική διαφορά απ' τον κανονικό Γκιούλιβερ είναι πως δεν είμαι δεμένος στο έδαφος. Περπατάω κανονικά στον δρόμο κι αυτά προσπαθούν να φτάσουν στην κορυφή. Να κερδίσουν κάποιο μαλακισμένο έπαθλο. Να εισχωρήσουν στο αυτί μου κι αφού κατασκηνώσουν μια- δυο μέρες στον λαβύρινθο του αυτιού να βρουν την είσοδο προς τον εγκέφαλο κι εκεί να τα γαμήσουν όλα. Να κάνουν πάρτυ. Να ανοίξουν στοές κι εγώ να αρχίσω να παθαίνω διάφορα. Να κουτσαίνω, να τραυλίζω. Κι ύστερα να κατουρήσουν κατευθείαν στην υπόφυση μου και θα την ακούσω τόσο άσχημα που θα κάνω ερωτική εξομολόγηση στην πατούσα μου. Όλη μέρα βασανίζομαι. Προσπαθώ να τα διώξω από πάνω μου. Τα τραβάω, τα σπρώχνω. Τα αρπάζω ένα ένα και τα σκοτώνω. Τα ρίχνω κάτω, τα πατάω, τα λιώνω σαν μυρμήγκια. Δεν παραιτούνται όμως. Κάθε απώλεια την βλέπουν σαν γαμημένη θυσία που δίνει στο σκοπό τους ακόμα μεγαλύτερη αξία. Μπορεί να είμαι με κάποιον φίλο έξω και να πίνουμε καφέ. Κι ενώ μου μιλάει προσπαθώ διακριτικά να τα διώξω από πάνω μου κρατώντας εν τω μεταξύ και την συζήτηση σε ένα επίπεδο. Σκέ-

φτομαι πως έστω κι ένα να τα καταφέρει θα τρελαθώ. Θα γδυθώ εκεί μπροστά σ' όλο τον κόσμο, θα ανέβω πάνω στο τραπέζι και θα αρχίσω να την παίζω τραγουδώντας. Μετά στο ασθενοφόρο θα μου περιγράφουν τι έκανα και δεν θα θυμάμαι τίποτα. «Μα δεν το θυμάστε;», «όχι δεσποινίς νοσοκόμα. Δεν θυμάμαι απολύτως τίποτα», «Δεν πειράζει θα το δείτε το βράδυ στις ειδήσεις.» Όταν πηγαίνω για μπάνιο στην θάλασσα! Βουτάω με μανιά ελπίζοντας να τα πνίξω όλα μια καλή για να ξεμπερδεύω. Όμως... Στην αρχή κολυμπάω ήρεμος χωρίς να συμβαίνει τίποτα. Λέω μάλλον τα κατάφερα τα εξόντωσα. Αρχίζουν όμως αυτά να εμφανίζονται γύρω μου φορώντας μικροσκοπικές στολές δύτη. Με μικρές μπουκαλίτσες και μασκούλες. Εγώ κάνω μακροβούτι για να ξεφύγω αλλά αυτά βουτάνε πίσω μου και εκτελούν έναν τρομερό υποβρύχιο ελιγμό με στόχο το κεφάλι μου.

Πηγαίνω στο πλανητάριο. Την τελευταία φορά που είχα έρθει ήμουν δώδεκα χρονών κι απο τότε πολλά έχουν αλλάξει. Τότε υπήρχε θυμάμαι μια ελαφριά αίσθηση σαρλατανισμού. Μια φτηνή συσκευή στο κέντρο της αίθουσας έστελνε ακίνητα σλάιτς στο θολωτό ταβάνι και ο τύπος που πατούσε το κουμπί για να αλλάξουν, έκανε ο ίδιος την αφήγηση προσπαθώντας να δώσει στην φωνή του όση ατμόσφαιρα έλειπε από τις εικόνες. «Το σύμπαν είναι άπειρο» Ενώ άκουγες συνεχώς γύρω σου κόσμο να παραπονιέται για την κακή ποιότητα των καρεκλών που προκαλούσαν φρικτούς πόνους στον αυχένα. Τώρα όμως μπαίνεις στην αίθουσα και σου δίνουν ένα ζευγάρι πλαστικά γυαλιά που αν τολμήσεις να τα φορέσεις πριν την προβολή μπορείς να καταλάβεις πως νιώθουν όσοι έχουν αστιγματισμό, και χαρίζουν βάθος στο σύμπαν που ξεπροβάλει στην οθόνη και σου κόβει την ανάσα.

Πάνω απ' το κεφάλι μας υπάρχουν ένα δισεκατομμύριο Γαλαξίες. Απροσμέτρητα ύψη και βάθη γεμάτα ουράνια σώματα, αστέρια, πλανήτες, κομήτες, μαύρες τρύπες που χορεύουν σ' ένα ατέλειωτο κοσμικό μπαλέτο.

Δηλαδή εδώ που τα λέμε όχι ακριβώς πάνω απ' το κεφάλι μου. Πάνω απ' το κεφάλι μου υπάρχει η λευκή γύψινη ψευδοροφή που οδηγεί στο κανονικό ταβάνι, και έπειτα ακολουθούν σοβάς,τσιμέντο, τούβλα, καλώδια για το ρεύμα και διάφορες σωληνώσεις. Κι εκεί μέσα στο σκοτεινό εσωτερικό του ταβανιού περιφέρονται χιλιάδες ζώφια, ένα ολόκληρο δίκτυο ζωής, μια μητρόπολη εντόμων που πάλλεται στο δικό της ρυθμό και στην συνέχεια ξανά σοβάς και το πάτωμα των από πάνω. Το χαλί, τα έπιπλα τους. Η ζωή τους, οι μετακινήσεις τους μέσα στο σπίτι. Οι ομιλίες τους. Τα παιδιά τους που μεγαλώνουν και ύστερα το δικό τους ταβάνι κι άλλα τούβλα και ηλεκτρική εγκατάσταση και έντομα που δονούνται και άλλο πάτωμα των πιο πάνω και αυτό συνεχίζεται άλλες δύο φορές μέχρι που φτάνουμε τελικά στην ταράτσα που κανείς δεν πατάει το πόδι του ποτέ. Η άδεια έρημη ταρά-

τσα κι έπειτα ένα ατέλειωτο κομμάτι αέρα που φτάνει ψηλά πολύ ψηλά και καταλήγει σε έναν φωτεινό θόλο πάνω από την πόλη που καλύπτει τα πάντα σαν προστατευτική ασπίδα και εκεί τελικά τελειώνουν όλα. Τίποτα δεν μπορεί να διαπεράσει αυτό το όριο. Κι όλα αυτά τα αμέτρητα αστέρια και οι γαλαξίες και οι μαύρες τρύπες; Είναι απλώς στη φαντασία μου. Ή στις ταινίες ή στο ίντερνετ ή τουλάχιστον μια φορά τον χρόνο στις διακοπές.

Κι αν σε πιάσει ξαφνικά μια έντονη ανάγκη να δεις τα αστέρια;

Κατ' αρχήν θα πρέπει να θεωρείς τον εαυτό σου τυχερό αν τουλάχιστον βλέπεις λίγο ουρανό. Σκέτο χωρίς αστέρια. Εγώ κι από τα δύο παράθυρα του σπιτιού μου δυστυχώς παρακολουθώ το ριάλιτι σώου της ζωής των γειτόνων στα απέναντι μπαλκόνια. Είμαι σαν ένα χρυσόψαρο σε ένα μικρό ενυδρείο που αρχίζει να αναλογίζεται τον ωκεανό. Δεν είναι καλό δεν κάνει. Χρυσόψαρο σε κρίση πανικού. Η δίψα για να δεις τα αστέρια μπορεί ξαφνικά να σε τρελάνει.

Η έλλειψη αστεριών κάνει πολύ κακό.

Η έλλειψη αστεριών μπορεί να σε οδηγήσει στην καταστροφή με μαθηματική ακρίβεια. Θα σας πω μερικά πράγματα για την Αθήνα που δεν τα γνωρίζετε. Η πόλη αυτή φίλοι μου μπορεί να σε καταστρέψει κανονικά και δεν αστειεύομαι καθόλου. Και θα σας εξηγήσω την λογική μου: τα φώτα και το νέφος δημιουργούν μια ασπίδα, θα μπορούσαμε να πούμε φωτός που εξαφανίζει τα πάντα πέρα από την στρατόσφαιρα, πράγμα που είναι πολύ επικίνδυνο γιατί δεν βλέπεις τα αστέρια και συνεπώς δεν αναρωτιέσαι πώς γίνεται και βρέθηκαν εκεί ψηλά όλα αυτά τα φωτεινά πραγματάκια, πράγμα που σε οδηγεί στο να αποκλείεις τελείως την ύπαρξη των εξωγήινων, γεγονός που δεν σε αφήνει να απολαύσεις μια τρομακτική ταινία επιστημονικής φαντασίας με πλάσματα από τον Άρη που έχουν πλοκάμια και ρουφάνε το εσωτερικό του ανθρώπου και αφήνουν μόνο το δέρμα και τα κόκαλα και στην συνέχεια μεταμορφώνονται σε αυτόν που μόλις καταβρόχθισαν και εμφανίζονται με κουστούμι στο συνέδριο της εταιρίας όπου τρώνε και τα υπόλοιπα στελέχη μέχρι που δεν μένει ζωντανός άνθρωπος πάνω στην γη και η κοπέλα που έχετε βγει ραντεβού θα κρυφτεί ουρλιάζοντας στην αγκαλιά σου και στο τέλος θα καταλήξετε να φιλιέστε χωρίς καν να δείτε πώς τελειώνει η ταινία και θα φύγετε από κει χέρι χέρι. Αλλά όχι δεν σου αρέσει αυτό το σενάριο δεν πιστεύεις στους εξωγήινους και την ώρα που περιμένετε στα εισιτήρια στον κινηματογράφο και κοιτάτε τις ταινίες που παίζει επειδή θέλεις να το παίξεις και προβληματισμένος θα διαλέξεις την σοβαρή κοινωνική ταινία η οποία δείχνει τα προβλήματα της σχέσης και της συμβίωσης και οι ήρωες είναι συνεχώς αηδιασμένοι ο ένας με τον άλλον, και

όλη την ώρα θα βγάζουν τις καθημερινές αηδιαστικές συμπεριφορές τους όπως για παράδειγμα το να γεμίζουν το πλυντήριο των ρούχων τρώγοντας ένα μπουτί κοτόπουλο από το ψυγείο και ο ένας θα πει – σου έταξε λάδι στα ρούχα και ο άλλος θα απαντήσει – και λοιπόν τι άλλο θα μπορούσα να κάνω από αυτό που ήδη κάνω; Και το κοινό θα γελάσει πικρά και βαθυστόχαστα. Γιατί θα έχουν καταλάβει. Κι εσύ θα έχεις καταλάβει και η κοπέλα θα έχει καταλάβει. Και κάθε τόσο θα γυρνάς και θα την κοιτάς την και έτσι επηρεασμένος όπως θα σαι θα βλέπεις μόνο τα αρνητικά, θα τρώει τα ποπ κόρν και κομματάκια από το καλαμπόκι θα κολλάνε στα δόντια της, και θα την σιχαθείς, και το χειρότερο; Θα πιάσεις κάποια να σε κοιτάζει με τον ίδιο τρόπο όταν θα τρως εσύ ποπ κόρν, ποτέ δεν θα κουρνιαστεί στην αγκαλιά σου, ποτέ δεν θα φιληθείτε χάνοντας το τέλος της ταινίας και θα φύγετε από το σινεμά σκυθρωποί συζητώντας για τα προβλήματα της καθημερινότητας και για άλλα βαθυστόχαστα πράγματα που ήθελε να πει ο σκηνοθέτης και αντί να καθίσετε σε μια παιδική χαρά να φεσωθείτε σαν άνθρωποι, πράγμα που θα είχε συμβεί αν είχατε δει την πρώτη ταινία, θα καταλήξετε να τα πίνετε σε ένα μπαρ βρίζοντας τη ζωή σαν τριχωτοί κομμουνιστές φιλόσοφοι λέγοντας πράγματα όπως: Από δω που κάθομαι μπορώ να δω κάποιους και να με δουν κι αυτοί, τι γίνεται όμως με αυτούς που δεν βλέπω στην άλλη μεριά του μπαρ; αυτούς φοβάμαι πιο πολύ... και η βραδιά θα συνεχίσει μέχρι κάποιος γνωστός να εμφανιστεί και να γίνετε τρεις στην παρέα που θα μπροσώσετε σαν καλοί φίλοι και την άλλη μέρα θα ξυπνήσεις μόνος κι έρημος στο σπίτι κι από κει που θα ελαφροπατούσες φίλε μου για να φτιάξεις καφέ στο κορίτσι και θα της πήγαινες και κρουασανάκια στο πιατάκι που θα τα είχες ζεστάνει καθώς το φως του ήλιου θα έμπαινε σαν θεϊκή ευλογία τώρα ξυπνάς μόνος και τυφλώνεσαι από το χανγκ όβερ και σ' αυτό ακριβώς σ' αυτό ακριβώς το σημείο φίλε μου είναι που ανεβαίνεις μια βαθμίδα στον παγκόσμια κλίμακα σφιξίματος και άγχους γιατί όλα αυτά τα κοινωνικά που είδες χθες βράδυ σε συνδυασμό με τον πονοκέφαλο και την μοναξιά ανακατευόνται μέσα στο κεφάλι σου που μοιάζει πλέον με μπλέντερ και σε κάνουν γκρινιάρη και μίζερο και ύστερα στην δουλειά φέρεις απαισία στους πελάτες κι όλοι οι συνάδελφοι το προσέχουν αυτό και το συζητούν μεταξύ τους και φτάνει τελικά στα αυτιά του αφεντικού που τι να κάνει κι αυτός πρέπει να σε απολύσει για να διατηρήσει τους κανόνες της ιεραρχίας και τριγυρνάς έπειτα στους δρόμους άφραγκος και μόνος και από τα νεύρα σου παίρνεις μια πέτρα και την πετάς σε ένα αμάξι, που σαν αποτέλεσμα έχει να σε μπουζουριάσουν και να φας δύο χρόνια φυλακή... Όταν θα βγεις από τη φυλακή, οι φίλοι σου δε θα σου μιλάνε, τα πράγματά σου θα έχουν σταλεί στη μάνα σου και δεν θα μπορείς να βρεις ούτε δουλειά, ούτε γκόμμενα, να καθίσετε να πιείτε μια πορτοκαλάδα σε ένα καφενείο και θα γυρνάς μόνος

στα πάρκα σαν ανώμαλος και ένα βράδυ θα κοιτάξεις τον ουρανό, αυτόν τον ίδιο τον πέτρινο φωτισμένο ακόμη και την νύχτα ουρανό και δεν θα δεις τίποτα! Τίποτα απολύτως, φίλε μου! Και μόνο τότε θα καταλάβεις πώς την πάτησες και έφτασες μέχρι εδώ! Κι όλα αυτά γιατί δεν είχες την ευκαιρία να δεις ένα κωλοάστρο. Ένα γαμωαστεράκι που θα σου έσωζε την ζωή.

Θυμάμαι την πρώτη φορά που μπήκα σε αεροπλάνο. Ήταν κάτι το συναρπαστικό. Η κινηματογραφική ευγένεια των αεροσυνοδών, που σε κάνει να σκέφτεσαι πως επιτέλους κάποιος έκανε τον κόπο να μπει στη θέση σου να δει πώς θα ήθελε να του φερθούν. Τι υπέροχα προμελετημένη συμπεριφορά. Ακόμα και το χαμόγελο εγκάρδιο αλλά καθόλου αμήχανο, καμία σχέση με αυτά που μοιράζει κανείς στην καθημερινή του ζωή: του στυλ είμαι ευγενικός και καλός μα όχι τόσο που να ανοίξω μια συζήτηση γιατί ξέρω πως σε μερικά λεπτά δεν θα έχουμε τι να πούμε και θα ψάχνουμε απεγνωσμένα έναν τρόπο να ξεφορτωθούμε ο ένας τον άλλο. Όχι καμία σχέση η αεροσυνοδός σε κάνει να νιώθεις ξεχωριστός. Το χαμόγελο της σου δείχνει πως πραγματικά είναι έτοιμη να εντυπωσιαστεί με οτιδήποτε ξεπηδήσει από το στόμα σου. Είσαι αρκετά πιο έξυπνος από αυτήν και θα ήθελε να την πάρεις από το χέρι και να αρχίσεις να της δείχνεις τη ζωή. Τον έξω κόσμο. Να της τα εξηγήσεις όλα σαν μικρό παιδί. Να την κάνεις να γελάσει με τα αστεία σου και να εντυπωσιαστεί με την αντίληψή σου. Βέβαια όλη αυτή η ψευδαισθηση κρατά ελάχιστα γιατί άμα δοκιμάσεις να σταθείς εκεί μπροστά στην πόρτα του αεροπλάνου και να αρχίσεις να αραδιάζεις τα καλύτερά σου ανέκδοτα με ένα αναψυκτικό στο χέρι, η ουρά που περιμένει ερχόμενη από την φυσούνα του αεροδρομίου απλούστατα θα σε λιντσάρει.

Επομένως χαιρετάς βιαστικά την κοπέλα που σε ερωτεύτηκε για πάντα και εισέρχεσαι στον μπλοκαρισμένο διάδρομο. Ένα άλλο πράγμα που με εντυπωσίασε στο αεροπλάνο, εκτός φυσικά από την απογείωση και την αίσθηση της πτήσης που ήταν ακριβώς η ίδια όπως όταν βλέπεις στον ύπνο σου ότι πετάς, ήταν ο αέρας που αναπνέεις

στο αεροπλάνο. Ένας αέρας διαφορετικός, ούτε ζεστός ούτε κρύος, με μια λεπτή αίσθηση οιοπνεύματος μέσα του. Ένας αέρας που δεν έχει καμία σχέση με όλο τον άλλο αέρα έξω από το αεροπλάνο. Δεν είναι τζάμπα. Αυτός είναι αέρας αεροπλάνου. Ειδικά επεξεργασμένος και διαλεγμένος για εσένα που τον πληρώνεις και έχεις το προνόμιο να τον απολαύσεις. Θυμάμαι στην πρώτη αυτή πτήση πως λίγο μετά την απογείωση το αεροπλάνο πήρε μια μεγάλη κλίση στρίβοντας προς τα αριστερά έτσι που τα παράθυρα από τη μια μεριά έβλεπαν τη γη και από την άλλη τον ουρανό. Κι ενώ τρανταζόμασταν ελαφρά θυμάμαι πως είχα ακούσει μερικές πνιχτές τρομαγμένες κραυγούλες, μουρμουρητά και αυτόν τον ήχο που κάνει κάποιος όταν του βγάζουν μια πινέζα από την πατούσα, που είναι σαν να λέει πως κάνει

υπομονή μόνο και μόνο γιατί ξέρει πως αυτός ο ανυπόφορος πόνος κάποτε θα τελειώσει. Θυμάμαι φυσικά πως είχα γελάσει μέσα μου. Μα πώς είναι δυνατόν να φοβούνται κάτι τόσο συναρπαστικό; Δεν έχουν καμιά εμπιστοσύνη στην ανθρώπινη τεχνολογία επιτέλους; Γύρισα και κοίταξα έξω από το παράθυρο τους λόφους και τα μικρά κτίρια που φαινονταν απελπιστικά κοντά όπως άστραφταν κάτω από τον μεσημεριάτικο ήλιο, και σχεδόν ευχήθηκα να κάνει καμιά απότομη βουτιά ο πιλότος να φοβίσει όλους αυτούς τους άπιστους. Να γλιστρήσουμε ανάμεσα στα δέντρα ακόμα ίσως και να συντριβούμε λίγο και να την γλιτώσουμε με μερικές φωτίτσες εδώ κι εκεί και με κανένα σπασιματάκι. Να εμφανιστεί η γλυκεία αεροσυνοδός κι αφού σου ρίξει ένα βλέμμα κατανόησης καθώς βρίσκεσαι ακόμα δεμένος στο κάθισμα σου με τα χέρια διπλωμένα και με ένα σαρδόνιο χαμόγελο στα χείλη να πάει στην κυρία που ουρλιάζει από τρόμο και να της πει ορίστε κυρία μου είδατε πώς κάνατε, πέσαμε και δεν πάθαμε και τίποτα.

Τώρα πώς γίνεται μετά από αυτή την πρώτη εμπειρία που επέδειξα τόσο απίστευτο θάρρος και αφήφησα τον ίδιο τον θάνατο κι αφού έχουν περάσει μόνο μερικά χρόνια, μόλις ετοιμάζομαι να κάνω ένα ταξίδι με αεροπλάνο, καμία εβδομάδα πριν χέζομαι από τον φόβο μου, είναι κάτι που δυσκολεύομαι να εξηγήσω. Μάλιστα μια φορά πρόσφατα που ταξίδεψα ξανά, ήταν με ένα μικρό ελικοφόρο, και τονίζω την λέξη ελικοφόρο εφόσον μιλάμε ουσιαστικά για την ίδια τεχνολογία με την οποία δουλεύει ένας απλός ανεμιστήρας. Αυτό ήταν το πρώτο πράγμα που σκέφτηκα μπαίνοντας μέσα στο ασφυκτικά μικρό αεροπλανάκι. Όταν βρίσκεσαι μέσα σε ένα αυτοκίνητο μπορεί ίσως να περάσει από το μυαλό σου η εικόνα ενός πέτρινου χοντροκομμένου τροχού που τον τσουλάει με ενθουσιασμό ένας τριχωτός πιθηκόμορφος άντρας εκατοντάδες χιλιάδες χρόνια πριν, και πού να ήξερε ο καημένος ότι μια μέρα εσύ με την ίδια τεχνολογία του τσουλήματος θα διασχίζεις την εθνική οδό με τριακόσια χιλιόμετρα την ώρα τρώγοντας παγωτό και ακούγοντας ραδιόφωνο. Η σκέψη όμως αυτή δεν είναι ικανή να σε τρομοκρατήσει σε καμία περίπτωση γιατί πολύ απλά τσουλάς, είσαι πάνω στη γη, σταματάς το αμάξι κι άμα γουστάρεις τρέχεις χαρούμενος στα λιβάδια. Το πολύ πολύ να ενθουσιαστείς με την παραδοξότητα του χρόνου και την απλότητα της ανακάλυψης. Στην περίπτωση όμως του ανεμιστήρα η ανακάλυψη είναι τόσο απλή που σε λούζει κρύος ιδρώτας. Ο μύλος που αλέθει το αλεύρι, οι πολύχρωμοι μύλοι που κράταγες παιδί, οι ανεμιστήρες με τα δεμένα χαρτάκια στο γραφείο ενός ξεπερασμένου ντετέκτιβ στις ασπρόμαυρες καλτ ταινίες, είναι πράγματα ξεπερασμένα που σίγουρα δεν μπορούν να σηκώσουν ένα αεροπλάνο και κατά συνέπεια την λεπτή ύπαρξή σου για την οποία ακόμα ούτε κι εσύ δεν έχεις δώσει απαντήσεις. Αντιθέτως η βαριά

βιομηχανία, τα αικροντίσιον και οι μεγάλοι υπέροχοι στρογγυλοί σύγχρονοι κινητήρες είναι πράγματα που θα τους εμπιστευόσουν ακόμα και το κρίσιμο ερώτημα: υπάρχει θεός; Όσο περίμενα στο αεροδρόμιο και πριν καταλάβω με τι σαράβαλο πρόκειται να ταξιδέψω είχα στο νου μου να περάσω αυτές τις δύο ώρες παίζοντας με το λαπ-τοπ μου. Όταν όμως κατάλαβα ότι πρόκειται να πεθάνω στα σίγουρα, αποφάσισα να κάνω κάτι πιο σημαντικό και έτσι διάβασα όλο το Αδάμ και Εύα του Μαρκ Τουέιν, ιδρωμένος από τον φόβο, μέχρι να προσγειωθούμε και πάλι. Δεν είναι και κανένα μεγάλο βιβλίο, ούτε είναι και ιδιαίτερα βαρύ. Όμως εγώ το καταβρόχθισα με αγωνία και από τότε η παραμικρή αναφορά στον Μαρκ Τουέιν, στον Αδάμ και στην Εύα, ή και σε οποιαδήποτε άλλη βιβλική ιστορία, μου προκαλεί απίστευτο ίλιγγο, εφίδρωση και θυμάμαι πολύ καλά την αίσθηση του άσκοπου σπαταλήματος της ελάχιστης όμορφης ζωής που μας έχει δοθεί όταν είμαστε ξεγνοιαστοί μακριά από αεροπλάνα, θανάτους και οτιδήποτε άλλο μας κάνει να βλέπουμε καθαρά μέσα μας την κενότητα και το ψέμα της ανθρώπινης καθημερινότητας όταν η βαρύτητα δεν σημαίνει τίποτα παραπάνω για μας από ένα ποτήρι που γλιστράει από τα χέρια και σπάει στην κουζίνα κι έπειτα μαζεύουμε τα κομματάκια και σφουγγαρίζουμε το πάτωμα βλαστημώντας την γαμημένη την τύχη μας.

ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΟ ΔΕΝΤΡΟ

Η Μαριάννα Δόμβρου βγήκε από το μπακάλικο κρατώντας στο χέρι έναν κόκκινο κουβά με τη σφουγγαρίστρα του. Της άρεσε να κάνει βόλτες στην καινούργια της γειτονιά σαν να ήταν μια απλή γυναίκα που χρειαζόταν απλά πράγματα. Όταν την αναγνώριζαν και της χαμογελούσαν –πράγμα που συνέβαινε συχνά, ή μάλλον συνεχώς– η Μαριάννα ανταπέδιδε το χαμόγελο και συνέχιζε το δρόμο της. Καταλάβαινε ότι οι άνθρωποι ένιωθαν την ανάγκη να σταματήσουν και να την κοιτάξουν ώσπου να εξαφανιστεί από το οπτικό τους πεδίο αλλά δεν γύριζε ποτέ το κεφάλι της για να σιγουρευτεί. Ήταν πια τόσο διάσημη που η στροφή του κεφαλιού θα την έκανε να δείχνει ανασφαλής ή ρηχή. Είχε επίγνωση της κατάστασης και προσπαθούσε να περπατάει όπως της είχε μάθει παλιά η μητέρα της: πίσω οι ώμοι και το κεφάλι ψηλά, όχι όμως τόσο ψηλά που να θεωρούσαν ότι είχε καβαλήσει το καλάμι. Ήξερε επίσης ότι άλλοι τη θαύμαζαν κι άλλοι τη μισούσαν. Τις προάλλες ένας άντρας έφτυσε στο πεζοδρόμιο δίπλα της για να δείξει πόσο την απεχθάνεται. Η Μαριάννα προσπαθούσε να θυμάται ότι την αντιμετώπιζαν ως σύμβολο, όχι ως πρόσωπο. Κι έτσι συνέχιζε να ζει τους δυο τελευταίους μήνες, σαν να ήταν κάτι φυσικό ν' ασχολούνται τόσο μαζί της.

Ήταν μια ζεστή μέρα με κουφόβραση. Στρίβοντας αριστερά, στην πλατεία Ψυχικού, πέρασε δίπλα από ένα σταματημένο αυτοκίνητο. Η οδηγός έβγαλε το κεφάλι της από το παράθυρο και τη χαιρέτησε. «Μπράβο κορίτσι μου!» φώναξε και χτύπησε θριαμβευτικά δυο φορές το κλάξον. Η Μαριάννα κράτησε τη σφουγγαρίστα στο άλλο χέρι και σκούπισε την ιδρωμένη της παλάμη πάνω στο τζην της. Ο ουρανός έκλεινε σιγά σιγά. Διασταυρώθηκε με μια Φιλιπινέζα που έσπρωχνε ένα καρότσι με δίδυμα ρίχνοντας ικετευτικά βλέμματα στα σύννεφα, σαν να προσευχόταν να μη βρέξει ώσπου να φτάσουν στο σπίτι. Η Μαριάννα δεν μπορούσε να βιαστεί, επειδή ήταν έρμαιο της εικόνας της. Μερικές φορές σήκωναν τα κινητά τους και την φωτογράφιζαν. Δεν θα ήταν ωραίο θέαμα ν' ανέβαζαν στο Διαδίκτυο τη φωτογραφία της ενώ θα έτρεχε αλαφιασμένη. Το καινούργιο της διαμέρισμα, πίσω από την πλατεία, απείχε μόλις πέντε λεπτά. Θα προλάβαινε. Κι αν δεν προλάβαινε, θα μπορούσε να φορέσει τη σφουγγαρίστα στο κεφάλι της αντί για καπέλο. Κάτι τέτοιο θα περίμεναν από εκείνη.

Περνώντας μπροστά από το πάρκο άκουσε μια λεπτή κοριτσίστικη φωνή.

«Κυρία, κυρία!».

Κοίταξε μέσα απ' τα κάγκελα. Η παιδική χαρά ήταν έρημη.

«Ει εδώ!»

Η φωνή ερχόταν από τον ουρανό. Σήκωσε το κεφάλι της κι είδε ένα θεόρατο ξεραμένο πεύκο – τελευταία στις ειδήσεις μιλούσαν συχνά για τη βαμβακίαση.

«Εδώ, εδώ!».

Το κορίτσι είχε κουρνιαώσει σ' ένα ψηλό κλαρί σαν να ήταν γάτα. Θάταν οχτώ ή εννιά χρόνων. Φορούσε ένα μαύρο κολάν και μια μωβ ριγέ μπλούζα από πάνω.

«Τι κάνεις εκεί πάνω;»

«Σκαρφάλωσα και δεν μπορώ να κατέβω».

Η Μαριάννα κοίταξε τριγύρω της. Ψυχή. Μερικές φορές οι πλατείες και οι δρόμοι του Ψυχικού εκκενώνονταν για ώρες.

«Και δεν μ' ακούει κανείς».

Η Μαριάννα άνοιξε το χαμηλό πορτάκι της παιδικής χαράς και άφησε τη σφουγγαρίστρα δίπλα της, στο αραιό γρασίδι.

«Πού είναι η μαμά σου;» ρώτησε.

Σ' αυτή την ηλικία υπάρχει ένας γονιός τριγύρω ή μια οικιακή βοηθός, ιδίως σε περιοχές σαν το Ψυχικό.

«Η μαμά μου έχει πεθάνει» είπε το κορίτσι αγνά.

Η Μαριάννα ξεροκατάπιε. Γύρισε τον κουβά ανάποδα και τον χρησιμοποίησε σαν σκαλί για να σκαρφλώσει. Πώς της ήρθε να ρωτήσει κάτι τόσο προσωπικό ένα άγνωστο κορίτσι του Δημοτικού που χρειαζόταν τη βοήθειά της, αναρωτήθηκε καθώς σκαρφάλωνε. Τέντωνε τα χέρια της για να πιαστεί και σε κάθε κομβικό σημείο της αναρίχησης αναλογιζόταν πόσο αγύμναστη ήταν, πώς έτριζαν τα κόκαλα στους ώμους και στα γόνατά της. Σε μερικές εβδομάδες θα έκλεινε τα τριάντα πέντε. Θα ήταν συνετό να ξεκινήσει γυμναστική στην πρώτη ευκαιρία. Να πάψει ν' ασχολείται όλη μέρα με τη ζωγραφική.

Σε κάποιο σημείο ένα κλαδί διχάλωνε παράξενα. Το χαμηλότερο κλαδί ήταν ισχνό, το άλλο, που ανέβαινε ψηλά, είχε μια επικίνδυνη κλίση και η μικρή ήταν κουρνιασμένη στην άκρη του.

«Μπορείς να μου δώσεις το χέρι σου από 'κει που είσαι;» ρώτησε η Μαριάννα, αλλά από μέσα της σκέφτηκε: και μετά, τι θα το 'κανε αυτό το χέρι; Το κορίτσι κούνησε πολλές φορές το κεφάλι του κι άρχισε να κλαίει. Μαζί κουνήθηκε πέρα δώθε κι η ξανθιά του αλογοουρά.

Ταυτόχρονα άρχισαν να πέφτουν οι πρώτες σταγόνες βροχής.

«Καλά» είπε η Μαριάννα. «Θα έρθω εκεί που είσαι. Πώς σε λένε;»

Το στήθος της έκαιγε από την προσπάθεια κι ο ουρανός, πίσω απ' τα κλαδιά, σκοτεινίαζε.

«Άελλα» είπε το κορίτσι και σκούπισε τα μάτια του.

«Αε, τι;» έκανε η Μαριάννα.

«Άελλα. Είναι η πιο γρήγορη Αμαζόνα».

Η Μαριάννα αναστέναξε. Πόσο μακριά μπορούσε να φτάσει κανείς αναζητώντας πρωτότυπο όνομα για το παιδί του; Ορίστε η πιο γρήγορη Αμαζόνα, σκαρφλωμένη σ' ένα κλαδί, ανήμπορη. Κι εκείνη, με το κοινό της όνομα, να προσπαθεί μάταια να βοηθήσει. «Νιώθετε λίγο σαν την Ιωάννα της Λωραίνης;» την είχε ρωτήσει ένας ξύπνιος δημοσιογράφος. «Δηλαδή;» είχε ρωτήσει η Μαριάννα. «Θέλετε να βοηθήσετε τους άλλους, να τους υποδείξετε κάτι στο οποίο να πιστέψουν;».

«Δεν μπορώ ν' ανέβω» είπε και κοίταξε προς τα πάνω παρακλητικά. «Μα δεν περνάει κανείς απ' αυτό τον αναθεματισμένο δρόμο;»

Ίσως έπρεπε να είχε μείνει κάτω και να κάνει σήμα σε κάποιο περαστικό αυτοκίνητο, αλλά αυτό που ένωθε για τους ξένους τελικά ήταν ελεγχόμενη ανθρωποφοβία. Δεν την πείραζε να κυκλοφορούν πλάι της και να τη δείχνουν με το δάχτυλο, ούτε καν να τη φτύνουν, αρκεί να γινόταν να περπατάει ανενόχλητη και να μην σχετίζεται με κανένα. Όταν προσπαθούσαν να της μιλήσουν χαμογελούσε και περπατούσε βιαστικά σαν να μην είχε ακούσει αυτό που της έλεγαν ή σαν να βιαζόταν. Περπατούσε λοξά, σαν αράχνη που αποφάσισε να πλέξει αλλού τον ιστό της, και ήξερε να απομακρύνεται γρήγορα και διακριτικά από τους φορτικούς στα εγκαίνια εκθέσεων ή στα εστιατόρια.

«Δεν θα περάσει κανείς» είπε η Άελλα. «Την πατήσαμε».

Βρισκόταν κοντά της τώρα κι έβλεπε καθαρά το μικρό σφιχτό της στόμα και το συνοφρυωμένο της μέτωπο. Είχε μεγάλα μάτια και κοκαλιάρικους καρπούς. Ήταν ένα μοναχικό παιδί, αποφάσισε μέσα της, που προσπαθούσε να τα βγάλει πέρα με τη ζωή σκαρφλώνοντας σε δέντρα. Στο μεταξύ η βροχή δυνάμωνε.

«Δώσε μου το χέρι σου».

Η μικρή αρνήθηκε κουνώντας με πείσμα την αλογοουρά της.

«Τότε θ' ανέβω εγώ και θα περάσεις από πάνω μου. Θα σε κρατάω. Θα είσαι εντάξει;».

Η Άελλα έгнуε πως ναι κι αγκάλιασε σφιχτά τον κορμό της.

«Λοιπόν έρχομαι».

Η Μαριάννα σκαρφάλωσε στο κλαδί. Η μπλούζα είχε κολλήσει στην πλάτη της και τα μαλλιά της έσταζαν, αλλά δεν γινόταν να σταματήσει τώρα. Ένωθε πως ο προορισμός της ήταν να σώσει αυτό το κορίτσι όπως πριν από δυο μήνες προορισμός της ήταν να σώσει την Ελλάδα. «Πώς νιώθετε που δημιουργήθηκε ένα τόσο μεγάλο σκάνδαλο εξαιτίας της ζωγραφικής σας;» τη ρώτησε ένας δημοσιογράφος, βάζοντας μπροστά στο στόμα

της ένα μικρόφωνο με μεταλλικό πλέγμα. «Δεν μπορώ να απαντήσω σ' αυτή την ερώτηση» είχε πει η Μαριάννα. «Καταλαβαίνω πώς θα σας διευκόλυνε τρομερά η απάντησή μου, αλλά δεν μπορώ».

Οι δημοσιογράφοι που είχαν προσωπικές εκπομπές προσπαθούσαν να την ξεψαχνίσουν έμμεσα, με δήθεν ανέμελο τρόπο. Της έκαναν φιλοφρονήσεις για τα πορτρέτα της, ενώ οι τεχνικοί του πλατό έχωναν κάτω από την μπλούζα της ένα μικροφωνάκι. Ύστερα κάποιος έλεγε τρία, δύο, ένα, πάμε, γινόταν ησυχία στο στούντιο και οι οικοδεσπότες την παρουσίαζαν με φράσεις όπως «σήμερα έχουμε μαζί μας τη γυναίκα που έριξε την κυβέρνηση» ή «την καλλιτέχνη που ζωγράφισε τη δική της Ιερή Εξέταση» ή «έναν άνθρωπο που μας ήταν άγνωστος ως χθες, αλλά σήμερα ξέρει τ' όνομά του ολόκληρη η Ελλάδα».

Γινόταν ένα μικρό διάλειμμα και κάποιος ρεπόρτερ παρουσίαζε το χρονικό: την ατομική της έκθεση «Ελληνικά όνειρα» στην γκαλερί του Μεταξουργείου, το σκίσιμο του καμβά –που απεικόνιζε γυμνούς βουλευτές και μοναχούς γονατισμένους σ' ένα μοναστήρι του Βατοπεδίου– από την ημι-τρελή θεούσα με το σουγιά, το επεισόδιο με τον άλλο πίνακα που της φόρεσαν κολλάρο οι Χρυσουγίτες, επειδή τους ζωγράφιζε κι εκείνους γυμνούς, να τρώνε μια ελληνική σημαία, με όλα τους τα σύμβολα αραδιασμένα σαν νεκρή φύση πάνω στο τραπέζι, ενώ απ' το φεγγίτη πίσω τους έμπαινε αυτό που η κριτική ονόμασε «ατόφιο φλαμανδικό φως». Το ρεπορτάζ αρχείου συνεχιζόταν με το μαλλιοτράβηγμα στη Βουλή και τις εκατοντάδες χιλιάδες κόσμου που είχαν μαζευτεί απ' έξω. Κράδαιναν ξύλα πάνω στα οποία είχαν κολλήσει θολές αναπαραστάσεις των έργων της, κυρίως αυτό με τους βουλευτές που κυλιόντουσαν στη λάσπη.

Όση ώρα έπαιζε το βίντεο, ο οικοδεσπότης της εκπομπής τεντωνόταν στο κάθισμά του και προσπαθούσε να της πιάσει κουβέντα χρησιμοποιώντας λέξεις όπως «τρομερό», «μοναδικό», «εντυπωσιακό», όλα τα επίθετα που χρησιμοποιούν όσοι δεν ξέρουν τίποτα από τέχνη κι η Μαριάννα προσπαθούσε να χαμογελάσει ευγενικά, σαν να της έλεγαν βαθυστόχαστες αλήθειες. Ύστερα το ρεπορτάζ τέλειωνε και άρχιζαν οι ερωτήσεις.

«Πώς αποφασίσατε να ασχοληθείτε με την τέχνη;»

Απαντούσε: «Κανείς ποτέ δε με ρώτησε σοβαρά για τη ζωγραφική μου πριν απ' αυτό».

«Γιατί πολιτικούς και ιερωμένους και όχι λιγότερο αναγνωρίσιμα πρόσωπα;»

Απαντούσε: «Μ' ενδιέφερε η αντίστιξη ανάμεσα στο φως που μπαίνει από ένα φεγγίτη στη φλαμανδική ζωγραφική και σε πρόσωπα γνωστά που μας έχουν κάνει να υποφέρουμε τα τελευταία χρόνια. Ήθελα να φιλοτεχνήσω τα πορτρέτα τους και να καταλάβω από τι είναι φτιαγμένοι».

«Σκεφτήκατε ποτέ ότι η τέχνη μπορεί να γίνει επικίνδυνη για την ακεραιότητά σας;»

Απαντούσε: «Η πολιτική ζωή είναι ακόμη πιο επικίνδυνη για την ακεραιότητά μου. Την ψυχική μου ακεραιότητα, θέλω να πω».

«Τι πιστεύετε ότι είδε ο κόσμος στα έργα σας, αφού στο κάτω κάτω τα σκάνδαλα είναι γνωστά και φυσιολογικά θα έπρεπε να έχουμε χορτάσει εικόνες;».

Απαντούσε: «Τα έργα μου δεν έχουν παραπολιτική αξία, ούτε ίχνος χιούμορ. Μ' ενδιαφέρουν οι κλασικές αξίες της ζωγραφικής. Οι αποχρώσεις του δέρματος των βουλευτών ενώ βουτιούνται στη λάσπη».

Και τέλος: «Τι λέει η Μαριάννα Δόμβρου στον εαυτό της κάθε βράδυ, όταν ξαπλώνει στο κρεβάτι της;»

Απαντούσε: «Τι να λέει; Κοιμήσου, θα περάσει».

Η Άελλα σύρθηκε με την κοιλιά πάνω στο κλαδί της και η Μαριάννα την αγκάλιασε και τη σήκωσε στον αέρα. Ήταν αδύνατη, σαν πούπουλο, κι όταν δοκίμασε να κατέβει, η Μαριάννα κάθησε ιπαστί και ζύγιασε το σώμα της για να κρατήσει το βάρος της μικρής. Η αλογοουρά του κοριτσιού είχε μουσκέψει και το πράσινο λαστιχάκι της ήταν το τελευταίο πράγμα που είδε από εκεί ψηλά, καθώς η Άελλα στήριξε τη μια της ελβιέλα στο χαμηλότερο κλαδί και την άλλη στο χοντρό κορμό του πεύκου.

«Ευχαριστώ!» φώναξε. «Δεν θα τα κατάφερνα ποτέ χωρίς εσένα».

Της μίλησε στον ενικό – όπως μιλάνε οι άνθρωποι που ζουν μαζί ένα δράμα.

«Θα σε περιμένω εδώ. Κατέβα!»

Τότε η Μαριάννα κατάλαβε τι ακριβώς συνέβαινε με το δέντρο. Αν το είχε ζωγραφίσει θα το έσβηνε και θα ξανάρχιζε απ' την αρχή. Αλλά δεν ήταν ζωγραφική, ήταν η πραγματικότητα. Από το νου της πέρασε η σκέψη ότι κάτι παρόμοιο συνέβαινε και με τους βουλευτές ή με τους μοναχούς του Βατοπεδίου. Ο ελεγειακός της τόνος ήταν λανθασμένος κι αυτό έκανε τους ανθρώπους να σκεφτούν τα σκάνδαλα μ' ένα νέο τρόπο που δεν είχε σχέση με τα ίδια τα γεγονότα, αλλά με την προοπτική τους. Γιατί ζούσαν όπως ζούσαν αν θα μπορούσαν να ζήσουν κάπως αλλιώς;

Εξαιτίας της παράξενης προοπτικής του ανωφερικού κλαδιού ήταν αδύνατον να πατήσει στη διχάλα χωρίς να ζαλιστεί. Φοβήθηκε πως θα πέσει. Τέντωσε το πόδι της όσο μπορούσε – αδύνατον.

«Κατέβα» φώναξε η Άελλα.

«Αδύνατον» είπε η Μαριάννα ξεψυχισμένα.

«Και τι θα κάνουμε τώρα;»

«Καλύτερα να φωνάξεις κάποιον. Πες τους να φέρουν μια σκάλα».

Είχε μουλιάσει ως το κόκαλο. Αγκάλιασε τους ώμους της και είδε τον

εαυτό της σαν ηρωίδα σ' έναν από τους πολυσυζητημένους πίνακές της. Λίγο φως θα χυνόταν μέσα απ' τα σκοτεινά σύννεφα. Η κόκκινη σφουγγαρίστρα αναποδογυρισμένη στο γκαζόν. Οι εγκαταλελειμμένες κούνιες στο βάθος. Κι εκείνη θ' αχνοφαινόταν πίσω απ' τα άρρωστα κλαδιά. Ο τίτλος της θα ήταν όπως πάντα λιτός. Γυναίκα στο δέντρο.

Δεκέμβριος 2007

χτυπημένα έγκαιρα τμήματα από το εξαιρετικά διαλυόμενο σώμα της

Η ΜΥΡΩΔΙΑ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΥ 2

Γεννήθηκε σ' ένα σπίτι πέτρινο, παλιό, είχε μονάχα φεγγίτες για παράθυρα, θα' ταν γύρω στο '50.

Ολόγυρα πρόσωπα σκυθρωπά, μάσκες σκαμμένες απ' το χρόνο, κανείς δεν άπλωσε ποτέ τα χέρια για μια αγκαλιά. Όμως δεν ένιωθε τη μοναξιά, έμαθε να ζει μ' αυτήν, δεύτερη φύση, πώς να ξέρει...

Δεν γνώρισε μάνα. Μια μέρα, είπαν, παλιά, πέθανε ξαφνικά στα χωράφια. Μόνον ο πατέρας, όταν γινόταν λόγος γι' αυτό, έπινε πολύ κόκκινο κρασί και στεκόταν για ώρες κάτω απ' το φεγγίτη κοντά στο ξύλινο τραπέζι κοιτώντας το κενό. Χωρίς λύπη, χωρίς λέξη.

Απ' την πολλή ζέστη δεν άντεξε η γυναίκα, έλεγαν οι άλλοι. Ίσως και να 'ταν έτσι όπως το είπαν. Ίσως πάλι... Αλλά τ' αδέλφια, που ήταν μπροστά όταν πέθανε, δεν μιλούσαν. Κοίταζαν μονάχα τον πατέρα τρομαγμένα και το βλέμμα τους γινόταν κόκκινο σαν το κρασί. Δεν τόλμησε ποτέ να ρωτήσει. Ούτε έμαθε να λέει μαμά. Κι επειδή κανείς στο σπίτι, απ' όσο θυμόταν, δεν έλεγε μαμά, ήταν σαν να μην υπήρχε αυτή η λέξη στον κόσμο.

Ο πατέρας δε μιλούσε πολύ. Απέφευγε να τους κοιτάζει στα μάτια μ' εκείνο το θολό βλέμμα που έβλεπε σα να μην έβλεπε. Το κλειστό δωμάτιο με τις ζεστές αναθυμιάσεις από ανθρώπους που δουλεύαν όλη μέρα και δεν είχαν καθαρά ρούχα ν' αλλάξουν γέμιζε φόβο. Τότε σήκωνε το βλέμμα και κοιτούσε τον πατέρα, σκυφτό στο ποτήρι με το κόκκινο υγρό. Ήθελε να του πει: πατέρα, αλλά δεν έβρισκε άλλες λέξεις για μετά.

Ένα πρωί τ' αδέλφια είπαν πως μπορούσε πια να πάει στο σχολείο. Αλλά το βράδυ στο τραπέζι ο πατέρας είπε αυτό που περίμενε ν' ακούσει. Θέλουν χέρια τα χωράφια για να καρπίσουν, τα ζώα για να βοσκήσουν, να πιουν νερό, ν' απαλλαγούν απ' το γάλα. Έτσι δεν πήγε σχολείο. Μόνο έβλεπε κάτι όνειρα άσπρα. Δεν είχε τι να ονειρευτεί. Σκέφτηκε μάλιστα πως έφταιγε το γάλα. Πιτσιλιόταν παντού όταν άρμεγε. Γι' αυτό και τ' άσπρα όνειρα. Δεν ενοχλούσε όμως αυτό. Άλλο πράγμα. Άλλο έμοιαζε παράξενο και μυστηριακό. Δες και κάτι συνέβαινε με τα ρουθούνια. Όχι πως δεν είχε απ' αυτά, το αντίθετο, δυο τρύπες αχόρταγα μεγάλες ήταν κάτω απ' τη μύτη, αλλά να, δεν μπορούσε να μυρίσει. Έφερνε την κόρα το ζεστό ψωμί στα ρουθούνια και ρούφαγε, όπως έβλεπε να κάνουν τ' αδέλφια, αλλά δεν ένιωθε μυρωδιά. Στην αρχή σκεφτόταν ότι τα πράγματα δε θα μυρίζουν, και περίμενε μέχρι να' ρθει κάποιο που να μυρίζει. Αγκάλιαζε με το βλέμμα όλα τα πράγματα

και θαρρείς κι ερχόταν μια μυρωδιά... Ήταν σαν να την έβλεπε. Άκουγε κιόλας. Τα πουλιά, το νερό που κυλούσε, το φτυάρισμα, τα ζώα που βογκούσαν τις νύχτες. Ο κόσμος όλος ήταν ήχοι. Αλλά και χρώματα. Μ' αυτά ζούσε.

Την άνοιξη, ξαφνικά, γέμισε ο τόπος πράσινο. Χόρτασε το μάτι. Πράσινο βαθύ, πράσινο ανοιχτό σαν φιστίκι κι ένα πράσινο καφέ που 'φερνε προς τις ώριμες ελιές. Αλλά πρόσεξε πως το πράσινο κρατούσε λίγο. Πότε ήταν που είχε αρχίσει, και να που 'χε κιόλας χαθεί υποχωρώντας στο κίτρινο. Δεν ήταν όμορφο χρώμα το κίτρινο. Πίστευε πως, όταν θα 'ρχόταν η μυρωδιά, το κίτρινο θα μύριζε απαίσια.

Ο πατέρας τα καλοκαίρια τις Κυριακές τούς κατέβαζε στη θάλασσα. Την πρώτη φορά δεν ήξερε τι έπρεπε να κάνει. Είδε το σκύλο να την πλησιάζει, να βρέχει λίγο, ελάχιστα, το δεξί του πόδι και να τραβιέται πίσω σαν να 'χε ζεματιστεί. Άκουσε τ' αδέρφια να γελάνε. Κι ύστερα τα είδε όλα γυμνά να τρέχουν μέσα στο νερό. Δίσταζε να βγάλει όλα τα ρούχα. Κανείς δεν είχε δει ποτέ αυτό το σώμα γυμνό. Ίσως να 'χε προλάβει η μάνα, αλλά πώς να το ξέρει;

Ο πατέρας κοίταζε από μακριά. Έκανε πως δεν είδε αυτό το βλέμμα. Ντρεπόταν. Δεν είχε ακόμη καταλάβει τι σημαίνει το σώμα και ποιες είναι οι διαφορές. Τότε, αναπάντεχα, ήρθε ο έρωτας. Μέσα στη θάλασσα. Κανείς δεν το 'χε πει πως θα γινόταν. Και τότε ανακάλυψε το γαλάζιο. Όλα έγιναν γαλάζια ξαφνικά. Το γάλα που πιτσιλαγε, το χώμα στα χωράφια, τα όνειρα. Το ανάσαινε. Έλεγε ήθελε να το μασήσει, να το καταπιεί, να το 'χει πάντα εντός. Προσπαθούσε απεγνωσμένα να το μυρίσει αλλά η μυρωδιά δεν ερχόταν. Πίστευε πως το γαλάζιο θα είχε την πιο όμορφη μυρωδιά στον κόσμο.

Τ' απομεινόμερα έκανε πως κοιμόταν και με την άκρη του ματιού ρούφαγε ουρανό. Αν ήταν έτσι ο έρωτας, να 'χει τέτοια γλύκα ακόμη και χωρίς μυρωδιά, έτσι θα 'ταν κι η ευτυχία. Ευτυχία! Σκέφτηκε ευτυχία! Μα πού γνώριζε αυτή τη λέξη; Από κανέναν δεν είχε ποτέ ακουστεί. Κανείς δεν μίλαγε στο σπίτι γι' αυτήν. Ούτε ο πατέρας, ούτε τ' αδέρφια, ούτε οι κατσίκες και τ' άλλα ζωντανά, ούτε τα στάχια, ούτε οι γειτόνοι. Δεν έπρεπε λοιπόν να μιλάει γι' αυτήν. Κι αποφάσισε να τα κρύβει όλ' αυτά μη χιμήξουν οι άλλοι και τα πάρουν. Σκέφτηκε μάλιστα να βγάλει μ' άλλο όνομα την ευτυχία. Αποφάσισε να τη λέει μυρωδιά για να μην καταλαβαίνουν οι άλλοι.

Ένα απόγευμα, έτσι στα ξαφνικά, είδε τη δύση του ήλιου. Όχι πως δεν ήξερε ότι υπάρχει. Ήταν το σύνθημα για να φεύγουν τα βράδια απ' τα χωράφια. Απλά εκείνη τη μέρα ανακάλυψε το χρώμα της. Κόκκινο! Ένα κόκκινο της φωτιάς! Και σκέφτηκε να παίξει ένα διαφορετικό παιχνίδι. Να δει αν το κόκκινο έχει μυρωδιά. Έτσι ένα βραδάκι, την ώρα που όλοι ετοιμάζονταν ν' αφήσουν τα χωράφια, πήρε ένα σπίρτο, το 'τριψε, όπως είχε δει, στην πέτρα και το άναψε. Είχε τέτοια λαχτάρα να μυρίσει επιτέλους μια μυρω-

διά. Πίστευε πως, αν το κόκκινο γινόταν πολύ, σίγουρα η μυρωδιά του θα 'φτανε στα ρουθούνια. Και πέταξε το σπύρτο αναμμένο στα ξερά στάχυα. Τ' αδέρφια δεν κατάλαβαν από πού ήρθε όλο αυτό το κόκκινο της φωτιάς. Κρατώντας στα χέρια τις τσάπες και τ' άλλα εργαλεία, άρχισαν να τρέχουν για να βγουν απ' τον αγρό. Μόνον ο πατέρας στάθηκε εκεί, στη μέση της μεγάλης φλόγας, και κοιτάζε. Νόμιζε αυτό το βλέμμα θα τρυπούσε το κορμί ολόκληρο. Δεν σκιάχτηκε να φύγει. Έμεινε εκεί, απέναντι αλλά μακριά απ' τον πατέρα, να κοιτάζει το βλέμμα που κοιτάζε. Και ρούφαγε, ρούφαγε με δύναμη την κόκκινη ζέστη μήπως και ξυπνήσει η μυρωδιά.

Αντί όμως για μυρωδιά ήρθε μια άλλη εικόνα. Του πατέρα εκεί στη μέση της φωτιάς με το χέρι στο στήθος κι ύστερα ξαφνικά να πέφτει. Και να χάνεται μέσα στις φλόγες.

Κατά τα χαράματα στο σπίτι, όταν είχε αρχίσει ο ουρανός να παίρνει εκείνο το ροδί χρώμα που 'φερνε θλίψη, άκουσε τ' αδέρφια να συμφωνούν ότι ο πατέρας θα είχε πάει να βρει τη μάνα όπως του άξιζε. Αυτό μόνο.

Οι γειτόνοι είπαν πως θα 'πρεπε να γίνει μια κηδεία. Έστω χωρίς σώμα. Να 'βαζαν στο φέρετρο ένα κουστούμι ή κάτι δικό του και να το 'ψελνε ο παπάς στο νεκροταφείο.

Τότε γνώρισε ένα χρώμα που δεν είναι χρώμα. Μοιάζει σαν να τα περιέχει όλα αλλά και κανένα. Το μαύρο!... Το φορούσε ο παπάς, που έβλεπε για πρώτη φορά. Μ' αυτό ήταν ντυμένες και κάτι γυναίκες στο νεκροταφείο που καθάριζαν και στόλιζαν με φρέσκα λουλούδια τους τάφους. Έτσι ήταν πια και οι νύχτες. Κατάμαυρες! Τις κοιτάζε κι απορούσε. Πώς να ξέρει: Μπορεί να 'φταιγε ο ουρανός που δεν είχε άστρα.

Και τότε ξαφνικά, μια νύχτα που είχε βαλθεί να μυρίζει τον αέρα κι ό,τι μαύρο έβλεπε, πρόσεξε πως ήρθε αυτό που περίμενε πάντα: η μυρωδιά! Μόνο του μαύρου. Το μαύρο μονάχα μύριζε. Κάτι έντονο κι ελάχιστα γλυκερό, δεν ήξερε πώς να το πει. Το πρωί άκουσε τ' αδέρφια να λένε ότι όλο το σπίτι μύριζε λιβάνι. Αυτό θα 'ταν. Το μαύρο, σκέφτηκε, μυρίζει λιβάνι! Και χάρηκε που είχε έρθει η μυρωδιά. Όμως γρήγορα απογοητεύτηκε ξανά. Δεν ήταν η μυρωδιά που είχε έρθει, αλλά μονάχα η μυρωδιά του μαύρου. Κανένα άλλο χρώμα δεν είχε αποκαλύψει τη μυρωδιά του. Ούτε το όμορφο πράσινο, ούτε το απαισιο κίτρινο, ούτε το έντονο κόκκινο της φωτιάς ή το ροδί που 'χε το χάραμα. Ούτε καν το υπέροχο γαλάζιο, που το 'χε συνδέσει με τον έρωτα και την ευτυχία. Μόνο το μαύρο λοιπόν είχε μυρωδιά. Αλλά όλα αυτά τα 'κρυβε γιατί είχε καταλάβει ότι κανένας δεν ήξερε πως τα χρώματα είχαν μυρωδιά και φοβήθηκε μήπως κοροϊδέψουν...

Τις νύχτες σκεφτόταν πολύ. Ιδιαίτερα τη μάνα. Προσπαθούσε να βρει μια δική της μυρωδιά στα παλιά ρούχα, στα γαριασμένα τηγάνια, στον ξύλινο μύλο του καφέ που δεν δούλευε. Στις ατέλειωτες ρωγμές του σπιτιού,

εκεί που φώλιαζαν τα μικρά φτερωτά της νύχτας. Κι ύστερα σ' ένα ρούχο της παλιό μισοσκισμένο με κόκκινες αιμάτινες κηλίδες πάνω στο μαύρο του χρώμα. Από τότε τα βράδια το 'παιρνε αγκαλιά και κοιμόταν μαζί του. Ονειρευόταν μαύρα όνειρα που μύριζαν εκείνη τη γλυκερή μυρωδιά που την έλεγαν λιβάνι. Κι όλο ήθελε πια να κοιμάται συντροφιά με το μισοσκισμένο ρούχο και τη μυρωδιά του. Μύριζε αχόρταγα και χαμογελούσε, έλεγαν το πρωί τ' αδέρφια απορημένα πού έβρισκε τη διάθεση για χαμόγελα μετά από τόσες συμφορές. Αλλά τ' αδέρφια δεν ήξεραν πως επιτέλους είχε βρει αυτό που έλειπε: τη μυρωδιά! Έστω και μόνο τη μυρωδιά του μαύρου. Κι ένιωθε γι' αυτό τόσο, μα τόσο μεγάλη ευτυχία...

Το (μακρινό) παρελθόν μας αποτελείται πλέον σε μεγάλο βαθμό από ει-
κόνες. Θυμάμαι μικρός, πήγαινα στο νοσοκομείο που δούλευε ο πατέρας
μου για να κάνω εξετάσεις αίματος μετά από τις βαριές γρίπες που συχνά
περνούσα. Διέσχιζα τους μουντούς διαδρόμους κι έριχνα κλεφτές ματιές
στα δωμάτια. Ένιωθα αόριστα πως κάτι κακό συνέβαινε εκεί μέσα, πως
οι άνθρωποι που βρίσκονταν εκεί ήταν –κατά κάποιο τρόπο– άτυχοι αλλά
δεν μπορούσα (δεν ήθελα;) να καταλάβω τι και πώς. Από εκείνες τις «επι-
σκέψεις» δεν μου έχει μείνει σχεδόν τίποτα. Δεν μπορώ να θυμηθώ τότε
ακριβώς έγιναν ούτε τον εαυτό μου να δίνει αίμα ούτε τους γιατρούς ούτε
τι έκανα πριν το νοσοκομείο ούτε μετά. Απλώς, έχουν καρφωθεί στο μυαλό
μου αποσπασματικά δυο-τρία πανομοιότυπα στιγμιότυπα από μισάνοιχτες
πόρτες που οδηγούσαν σε φωτεινά μεν, άχρωμα δε, δωμάτια που κάτι έκρυ-
βαν.

Πολλά χρόνια αργότερα, στα 20 μου, η γιαγιά μου πέθανε. Ήμουν φοι-
τητής στο Στρασβούργο και το μόνο που θυμάμαι είναι τον πατέρα μου να
μου το ανακοινώνει από το τηλέφωνο. Αδυνατώ να φέρω στο μυαλό μου τα
ακριβή του λόγια, πώς είχε εξελίχθη η μέρα μου μέχρι εκείνη τη στιγμή και
τι συνέβη μετά. Έχω μόνο στο μυαλό μου μια και μοναδική εικόνα από αυτό
που είχα ονειρευτεί την προηγούμενη νύχτα. Το κρεβάτι της γιαγιάς μου
στο σπίτι της. Στρωμένο και άδειο.

Μπορώ να αραδιάσω άπειρες τέτοιες «αναμνήσεις». Από την παιδική,
την εφηβική, τη φοιτητική μου ηλικία. Αποσπάσματα ζωής σε έναν περιορι-
σμένο αριθμό εικόνων από εκείνο που κάποτε ήμουν εγώ. Οι εικόνες αυτές
όμως δεν είναι μόνες τους. Δεν είναι απλές «φωτογραφίες». Συνοδεύονται
και από κάτι άλλο. Κάτι που αδυνατώ να προσδιορίσω. Ίσως –όσο οξύνω
και αν αυτό ακούγεται– από κάτι που λείπει. Μια απουσία. Τη δική μου;
Των «άλλων»; Των στιγμών που έφυγαν;

ΒΟΛΙΑ – ΜΠΑΡΟΥΤΙ

Ήμουν στο ποτάμι –πλάι στις γραμμές του τρένου– στην Καλλιθέα. Στο πλαϊνό παγκάκι καθόντουσαν δυο μαθήτρες μάλλον Γυμνάσιο προς Λύκειο.

Είχαν ακόμα σωματική συστολή. Φορούσαν φτηνά μπλου τζην και φτηνά αθλητικά παπούτσια και ήταν κάπως παχουλές.

Κάποια στιγμή εμφανίστηκε ένα αγόρι που τραβούσε βιαίως ένα απρόθυμο σκυλί.

Μόλις είδε τα κορίτσια άρχισε να το τραβάει πιο άγρια, να το βρίζει και να το κλωτσάει. Ο σκύλος είχε σαστίσει αλλά κινούσε συνέχεια την ουρά του. Τότε τα κορίτσια χύθηκαν εναντίον του με ένα έξοχο υβρεολόγιο· η πιο μαλακή λέξη ήταν κωλόπαιδο.

Τέτοια κορίτσια είδα και σε μια μαθητική συγκέντρωση στα Προπύλαια. Κάθισα λίγο παράμερα – για να μην είμαι παραφωνία – σ’ ένα πεζούλι. Απ’ τα μεγάφωνα της συγκεντρώσεως ακουγόταν το τραγούδι των Κατσιμχαίων, «Αθήνα των μοναχικών θανάτων».

Κι άλλη μια πορεία μαθητών ακολούθησα παραλλήλως απ’ το πεζοδρόμιο πριν κάτι χρόνια. Φουμάριζαν τα κοριτσάκια και υπογραμμίζοταν η λύπη τους.

Όταν βλέπω τους λυπημένους μαθητές στις πορείες ο νους μου πηγαίνει σ’ ένα περιστατικό της μαθητικής μου ζωής.

Είμαι τετάρτη ή πέμπτη Δημοτικού και ο δάσκαλος μου έχει δώσει να μάθω για τη γιορτή της 25ης Μαρτίου ένα ποίημα του Βίκτωρος Ουγκώ, «Το Ελληνόπουλο». Το ποίημα κατέληγε στη φράση «...βόλια μπαρούτι θέλω να». Δεν το έμαθα και ο δάσκαλος με σκότωσε στο ξύλο. Κατόπι με σήκωσε μπρος σε όλο το σχολείο και με υποχρέωσε να το διαβάσω.

Ή θυμάμαι –και βέβαια πάντα θα θυμάμαι– το ύπουλο, ξαφνικό φίλημα από έναν άλλο δάσκαλο.

Μεγάλος πια έφτασα να τον αθώωνω μέσα μου σκεπτόμενος ότι κατά βάθος ήταν φιλοφρόνηση γιατί –άκουσον, άκουσον– με έβρισκε ελκυστικό παιδάκι.

Πριν λίγα χρόνια με κάλεσε η τρίτη Λυκείου στα Βριλήσσια –σαν συγγραφέα πια, αλίμονο– να μιλήσω στα παιδιά.

Η ίδια λύπη, το ίδιο φορτωμένο βλέμμα και οι γερμένοι ώμοι.

Τους έπλεξα το εγκώμιο της αποτυχίας, της τεμπελιάς, της αναποτελεσματικότητας.

Τους είπα ότι έναν δρόμο κλείνει η ζωή χίλιους ανοίγει, τους τόνισα την ιερή ανταξία τους που δεν έχει καμία σχέση αν είναι ή δεν είναι καλοί μαθητές. Στο τέλος τα πήρα όλα πίσω γιατί δεν επρόκειτο να περάσουν σε καμιά σχολή.

Μετά μπερδεύτηκα κι εγώ με την ασυνέπιά μου και τους έδειξα έξω την ανθισμένη, ηλιόλουστη πλαγιά.

«Βρε παιδιά» τους λέω «τι σας μιλάω, τι να σας πω. Η θέση σας κανονικά δεν είναι εδώ μέσα αλλά εκεί στην πλαγιά. Να παίζετε, να κυλιστείτε στα χορτάρια, να αστειεύεστε με τους φίλους σας».

Τότε ένα κορίτσι μου λέει:

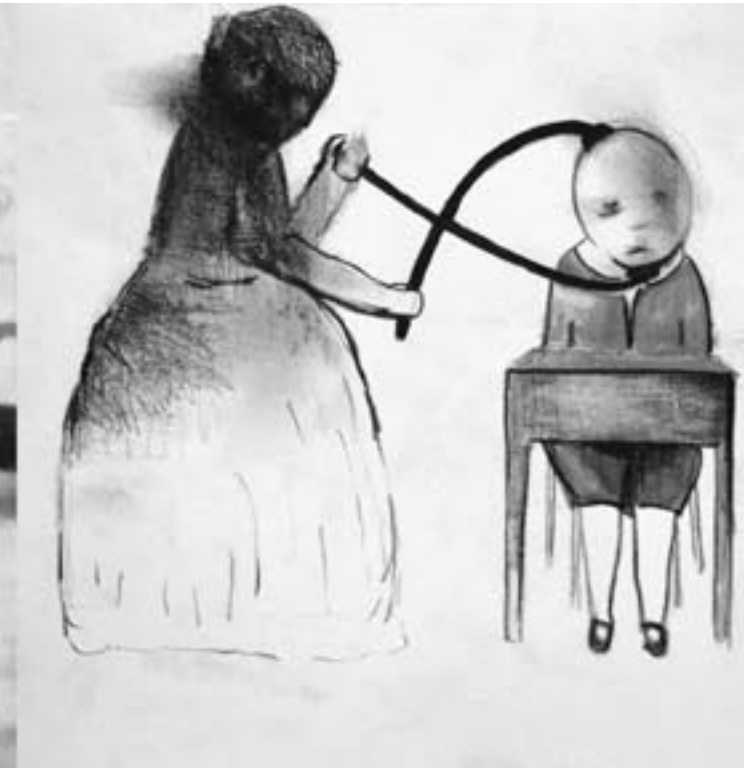
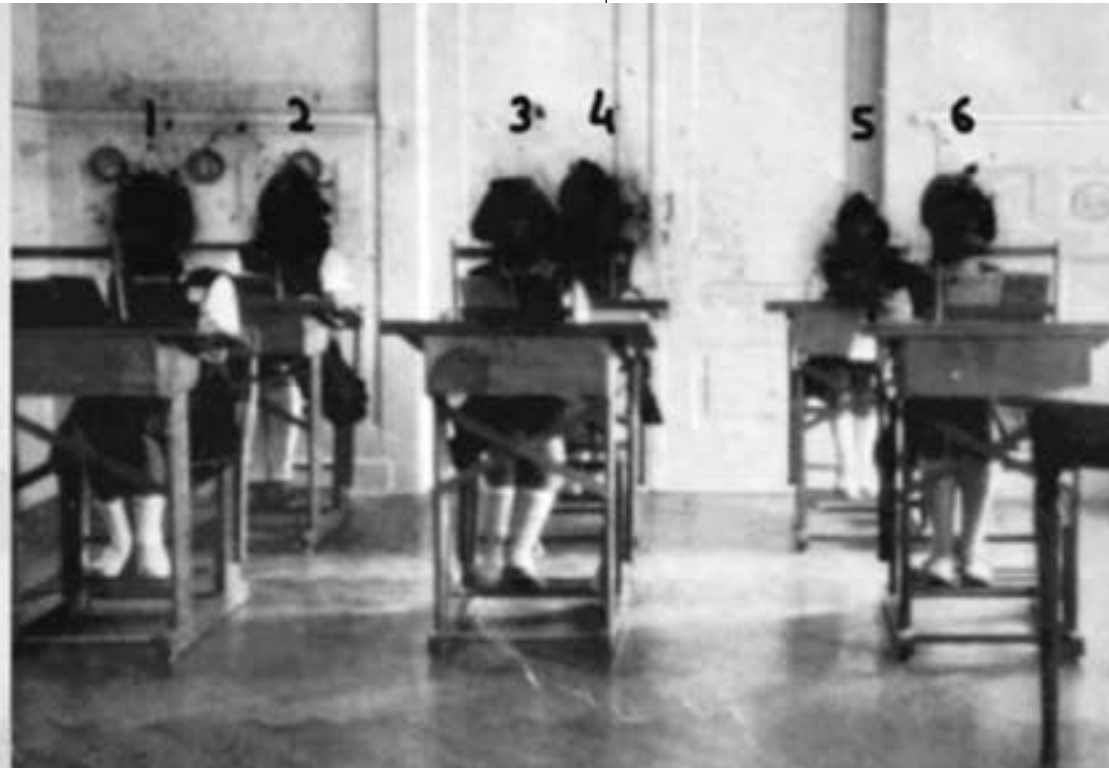
«Αχ, κύριε, εμείς έχουμε να νιώσουμε έτσι από την πρώτη Δημοτικού».

Μεσημέριασε, σχόλασα μαζί με τα παιδιά, έφυγα με ταξί.

Λίγο παρακάτω είδα μια πολυκατοικία που είχε στον δεύτερο όροφο μια ταμπέλα που έγραφε φροντιστήριο. Ήταν ξεφτισμένη, είχε μπαλωματίες.

Μια ομάδα απ' τα παιδιά που μίλησα μαζί τους –μεταξύ τους και ένα παιδί απ' την Αλβανία– κατευθύνονταν σ' αυτήν την πολυκατοικία.

Έμπαιναν όχι ως παρέα αλλά το καθένα βουτηγμένο στις σκέψεις του, περιπου κατά φάλαγγα.

«Τι περίεργο,» σκέφτηκα· «ο μπαμπάς κι ο θείος Λουκάς είχαν φυλακιστεί στη Μακρόνησο· στο «σωφρονιστήριο», στο κολαστήριο· τώρα απειλούν με εμένα με σωφρονισμό· μόνο που στην περίπτωσή μου δεν υπήρχε η άλως του ηρωισμού· εξάλλου, αστυνομία και Μακρονησιώτες συνεργάζονταν ώστε «να γίνω άνθρωπος», χρήσιμος στην κοινωνία. Ήρθε ο μπαμπάς και με παρέλαβε κι όταν φτάσαμε στο σπίτι έβγαλε τη ζώνη του παντελονιού του, μ' έσπρωξε στον τοίχο, με ακινητοποίησε και με έδειρε ώσπου λιποθύμησα μέσα στο αίμα. Πέφτοντας χτύπησα το κεφάλι μου στη γωνία του γραφείου, «άνοιξε το κεφάλι μου», πρόλαβα να ψιθυρίσω· ύστερα σκοτάδι· blackout· προσωρινή αμνησία. Η μαμά και ο Τόν παρακολουθούσαν αμίλητοι από την πόρτα: η μαμά δαγκώνοντας ελαφρά το χέρι της κι ο Τόν μισοκρυμμένος πίσω της. Δεν ξέρω τι έγινε όταν λιποθύμησα, αλλά ξέρω τι έγινε όταν ξύπνησα στο κρεβάτι μου, γεμάτη φρέσκες μελανιές, γδαρσίματα, έναν στραμπουληγμένο αγκώνα, μια γάζα στην κορυφή του κρανίου και δυο κομμάτια μπαμπάκι στα ρουθούνια: παρότι δεν θυμώμουν τι είχε συμβεί, ευχήθηκα να πεθάνει ο μπαμπάς· να πεθάνουν όλοι· δεν ήταν η πρώτη φορά που το ευχόμουν, όχι. Ούτε ήταν η πρώτη φορά που με χτυπούσε ο μπαμπάς και που η μαμά παρακολουθούσε από την πόρτα δαγκώνοντας το χέρι της, με τον Τόν μισοκρυμμένο πίσω της: ξανά και ξανά έτρεχε να με σώσει η Γκρίνα· ορμούσε στο δωμάτιο και με τράβαγε απ' τα χέρια του πατέρα μου· δεν μιλούσε, απλώς προσπαθούσε να με ελευθερώσει· ποτέ η δύναμή της δεν ήταν αρκετή. Μου επαναλάμβανε κάθε τόσο: Remember who you are. Θυμήσου ποια είσαι· μη χάνεις τον εαυτό σου, το μέτρο, τη λογική, την ελπίδα. *Θυμήσου ποια είσαι.* Ο καθένας είναι κάποιος· κι εσύ είσαι κάποια.

Από το μυθιστόρημα *Για την αγάπη της γεωμετρίας*.

Εξώφυλλο

Η στοίχιση, από τη σειρά *Παιγνία*, 45,5x35 cm, μολύβι και ακουαρέλα σε χαρτί, 2010

Χωμενίδης

Η αρπαγή, από τη σειρά *Παιγνία*, 50x40,5 cm, μολύβι και ακουαρέλα σε χαρτί, 2010

Μαγκλίνης

Πορτρέτο VII, 60x42 cm, μολύβι σε χαρτί, 2007
Πορτρέτο VIII, 60x42 cm, μολύβι σε χαρτί, 2007
Πορτρέτο II, 60x42 cm, μολύβι σε χαρτί, 2007

Δημητρίου

Childhood Abused III, 140x42 cm, φωτογραφικό τρίπτυχο, 2005
Άτιτλο II, από τη σειρά *Childhood Abused*, 80x60 cm, κάρβουνο σε χαρτί, 2006

Σταμάτης

Ο Χορός, από τη σειρά *Παιγνία*, 60x42 cm, μολύβι και ακουαρέλα σε χαρτί, 2010
Η Πτώση, από τη σειρά *Παιγνία*, 60x42 cm, μολύβι και ακουαρέλα σε χαρτί, 2010

Χιόνης

Νεκρή Φύση II, 100x70 cm, κάρβουνο σε χαρτί, 2006

Κατσικονούρης

Νεκρή Φύση IV, 70x50 cm, κάρβουνο σε χαρτί, 2006
Νεκρή Φύση VII, λεπτομέρεια, κάρβουνο σε χαρτί, 2006

Υφαντής

Το Παιχνίδι, από τη σειρά *Παιγνία*, 100x70 cm, μολύβι και ακουαρέλα σε χαρτί, 2010

Τριανταφύλλου

Childhood Abused II, 165x60 cm, έγχρωμο φωτογραφικό τρίπτυχο, 2005

Βιτάλη

Σκηνή VI, από τη σειρά *Στίγματα*, 130x95 cm, κιμωλία σε καμβά, 2007
Still I, από τη σειρά *Παιδότοποι*, 60x42 cm, κιμωλία σε μαυροπίνακα, 2007

Κάλμπαρη

Το Αναπάντεχο, από τη σειρά *Παίγνια*, 70x50 cm, μολύβι και ακουαρέλα σε χαρτί, 2010

Σωτηροπούλου

Still VI, από τη σειρά *Παιδότοποι*, 60x42 cm, κμωλία σε μαυροπίνακα, 2007

Μιχαλοπούλου

Η Κυνηγός, από τη σειρά *Παίγνια*, 42x29,5 cm, μολύβι σε χαρτί, 2010
Still XIII, από τη σειρά *Παιδότοποι*, 60x42 cm, κμωλία σε μαυροπίνακα, 2007
Still IV, από τη σειρά *Παιδότοποι*, 60x42 cm, κμωλία σε μαυροπίνακα, 2007

Χειμωνάς

Σκηνή II, από τη σειρά *Unfolding Absence*, 32x24 cm, επεξεργασμένη φωτογραφία, 2008

Χρυσανθοπούλου

Παγίδες, από τη σειρά *Παίγνια*, 42x29,5 cm, μολύβι και ακουαρέλα σε χαρτί, 2010
Η Επίθεση, από τη σειρά *Παίγνια*, 42x29,5 cm, μολύβι και ακουαρέλα σε χαρτί, 2010
Η Αρπαγή, λεπτομέρεια, από τη σειρά *Παίγνια*, μολύβι και ακουαρέλα σε χαρτί, 2010

Τραμπούλης

Νεκρή Φύση VII, 100x70 cm, κάρβουνο σε χαρτί, 2006
Νεκρή Φύση V, 70x50 cm, κάρβουνο σε χαρτί, 2006
Νεκρή Φύση III, 70x50 cm, κάρβουνο σε χαρτί, 2006

Μαυρογεωργίου

Η Παγίδα, από τη σειρά *Μικρές Ιστορίες Εγκλεισμού*, 70x50 cm, έγχρωμη φωτογραφία, 2002
Η Αρίθμηση, από τη σειρά *Μικρές Ιστορίες Εγκλεισμού*, 80x60 cm, έγχρωμη φωτογραφία 2002
Η Νύφη, από τη σειρά *Μικρές Ιστορίες Εγκλεισμού*, 80x60 cm, έγχρωμη φωτογραφία 2002
Κηδεμονία, από τη σειρά *Μικρές Ιστορίες Εγκλεισμού*, 80x60 cm, έγχρωμη φωτογραφία, 2002

Βιογραφικά σημειώματα

ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ ΝΑΝΟΣ

Ο Νάνος Βαλαωρίτης γεννήθηκε στη Λωζάννη της Ελβετίας το 1921, και φοίτησε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και στη συνέχεια στη Νομική Σχολή. Το 1947 εγκαταστάθηκε στο Λονδίνο και παρακολούθησε μαθήματα Αγγλικής Λογοτεχνίας, και το 1954 συνέχισε τις σπουδές του στην Ecole pratique des hautes etudes στο Παρίσι έως το 1960, που επέστρεψε στην Ελλάδα. Από το 1968 έως το 1993 δίδαξε Συγκριτική Φιλολογία και Δημιουργική Γραφή στο Πολιτειακό Πανεπιστήμιο του Σαν Φρανσίσκο. Στα γράμματα πρωτοεμφανίστηκε το 1939, με ποιήματά του στο περιοδικό *Τα νέα γράμματα*, αλλά το πρώτο του βιβλίο, την ποιητική συλλογή *Η τιμωρία των μάγων*, το εξέδωσε το 1947 στο Λονδίνο. Το 1963, συμμετείχε στην έκδοση του λογοτεχνικού περιοδικού *Πάλι*. Το 1990, πρωτοστάτησε στην έκδοση του περιοδικού *Συντέλεια* και το 2004, τη χρονιά που εγκαθίσταται μόνιμα στην Ελλάδα, στην έκδοση της *Νέας Συντέλειας*. Έχει τιμηθεί με το Δεύτερο Κρατικό Βραβείο Ποίησης το 1959, για τη συλλογή του *Κεντρική στοά*, με το Πρώτο Βραβείο το 1983, για τη συλλογή του *Μερικές γυναίκες*, με το Βραβείο της Αμερικανικής National Poetry Association το 1996, με το Κρατικό Βραβείο Χρονικού-Μαρτυρίας το 1998, για το βιβλίο του *Μοντερνισμός, πρωτοπορία και «Πάλι»*, με το Βραβείο Ποίησης του Ιδρύματος Ουράνη το 2004, και τέλος με το Μεγάλο Βραβείο Λογοτεχνίας το Δεκέμβριο του 2009, για το σύνολο του έργου του.

ΒΙΤΑΛΗ ΛΕΙΑ

Η Λεία Βιτάλη γεννήθηκε στην Αθήνα αλλά κατάγεται από την Κωνσταντινούπολη. Σπούδασε Νομικά, Ψυχολογία και Δημοσιογραφία ενώ παρακολούθησε σεμινάρια Σκηνοθεσίας, Δημιουργικής Γραφής και Μάρκετινγκ. Ως συγγραφέας έχει τιμηθεί με πολλά βραβεία, ελληνικά και διεθνή, για μυθιστορήματά της και θεατρικά της έργα. Έχει τιμηθεί επίσης με βραβεία για τη δουλειά της στη Διαφήμιση. Θεατρικά έργα της έχουν ανέβει στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη, στην Κύπρο και στο Λονδίνο (*Το Γεύμα*, *Το Μεγάλο Παιχνίδι*, *Ροστμπίφ*, *Addio Del Passato*, *Rock Story*). Παράλληλα έχουν εκδοθεί μυθιστορήματά της: *Αννα Χ.* (Οδυσσέας), *Η Κουλιά της Μεταφράστριας* (Εξάντας), *Η Τρομοκρατία της Μνήμης* (Εξάντας), *Το Παραμύθι του Μεγάλου Φόβου* (Καστανιώτη), *Ιερή Παγίδα* (Πατάκη) και συλλογές διηγημάτων: *Η Μυρωδιά του Μαύρου* (Εξάντας), *Σκοτεινές Μητέρες* (Πατάκη), ενώ έχει γράψει και πολλά σενάρια για την Τηλεόραση (*Καταδίωξη*, *Ματωμένα Χώματα*, κ.ά.), τον Κινηματογράφο, και το Ραδιόφωνο.

Έχει ασχοληθεί με τα πολιτιστικά της Ραφήνας, ως ανεξάρτητη δημιουργός, ανεβάζοντας έργα στο Θέατρο (*Ρωμαίος και Ιουλιέτα στο μπαρ των Αγγέλων*,

Η Σονάτα του Σελινόφωτος του Γιάννη Ρίτσου, Η Κυρία του Πάθους) και διδάσκοντας Δημιουργική Γραφή σε ομάδες.

Έχει πάρει μέρος σε Διεθνή Θεατρικά Συνέδρια και Ημερίδες ενώ έχει διατελέσει μέλος της κριτικής επιτροπής για τα τηλεοπτικά βραβεία, μέλος του διοικητικού συμβουλίου της Ένωσης Σεναριογράφων Ελλάδος, του Διεθνούς Ινστιτούτου Θεάτρου και του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου. Είναι τακτικό μέλος της Εταιρίας Ελλήνων Θεατρικών Συγγραφέων (ΕΕΘΣ). vitalix@otenet.gr, www.leiavitali.blogspot.com

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΩΤΗΡΗΣ

Ο Σωτήρης Δημητρίου γεννήθηκε το 1955 στον Αμπελώνα (Πόβλα) της Θεσπρωτίας. Έχει εκδώσει μυθιστορήματα και συλλογές διηγημάτων. Διηγήματά του έχουν γίνει κινηματογραφικές ταινίες κι έχουν διασκευαστεί σε θεατρικά μονόπρακτα.

ΚΑΛΜΠΑΡΗ ΜΑΡΙΑΝΝΑ

Η Μαριάννα Κάλμπαρη είναι απόφοιτος της δραματικής σχολής του Θεάτρου Τέχνης-Κάρολου Κουν και του πανεπιστημίου της Σορβόνης (PARIS IV-φιλολογία και επικοινωνία). Στο Παρίσι, σπούδασε επίσης υποκριτική στο στούντιο του Α. Βουτσινά και σκηνοθεσία στο Charpentier Art Studio.

Έχει σκηνοθετήσει στο Θέατρο Τέχνης τις παραστάσεις: *Ανώνυμη αγία ή μια κοινότατη ιστορία* του Γιάννη Ρίτσου, *Δεν έχει ωραίες εικόνες* της Γερτρούδης Στάν, *Τρεις αδελφές-Περεστρόικα* του Άντον Τσέχοφ, *Καύμος* του Καρόλου Κουν.

Στο θέατρο Αργώ τις παραστάσεις: *Σκοτώνουμε τη μαμά;*, της Σαρλότ Κήτλεϋ, *Wit - Εκτός κωδικού*, της Μάργκαρετ Έντσον. Επίσης τα έργα: *Μια πορνογραφική σχέση*, του Φιλίπ Μπλαμπάν (Fresh Hotel), *Αναχώρηση*, του Αντώνη Δωριάδη (Πολιτιστική Ολυμπιάδα-Μονόλογοι 2003).

Επίσης, τα μουσικά έργα: *Σιωπή ο βασιλιάς ακούει*, του Νίκου Κυπουργού (Bios, Χυτήριο), *Η κοκκινοσκουφίτσα και ο καλός λύκος*, του Χαράλαμπου Γωγιού (Ροές), *Πληγή*, του Χαράλαμπου Γωγιού (Φεστιβάλ Αθηνών), *Ιούλιος Καίσαρας*, του Χέντελ και *Ορφές στον Άδη*, του Όφενμπαχ στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης.

Ως ιδρυτικό μέλος της εταιρείας θεάτρου Συνενοχή, έχει επίσης σκηνοθετήσει τα δικά της κείμενα: *Μια ανάσα ακόμα* (Εθνικό Θέατρο-Πειραματική Σκηνή), *Νέο αίμα* (θέατρο Αργώ) και *Ιστορίες για γαμοφοβικούς* (Θέατρο Τέχνης) των Βασιλη Ράιση-Μ. Κάλμπαρη. Έχει γράψει ακόμη τα έργα: *Βιομαγεία*, σκην. Δ. Λιγνάδη (Εθνικό Θέατρο- Πειραματική Σκηνή), *Τα τραίνα κοιμούνται τη νύχτα*, σκην. Φ. Λύτρα (Φεστιβάλ Τρίπολης). Έχει γράψει τέσσερα έργα για παιδιά και μεταφράσεις θεατρικών έργων, που έχουν ανέβει σε σκηνές της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης.

Ως ηθοποιός συνεργάστηκε με το Θέατρο Τέχνης, το Εθνικό Θέατρο, τον Τεχνολόγο-Ομάδα Θέαμα, το ΔΗΠΕΘΕ Ρόδου, τον ΟΕΘ-ΣΕΗ.

Έχει εμφανιστεί στον κινηματογράφο και την τηλεόραση.

Η ταινία *Αίμα*, του Διαμαντή Καρανασάση, βασίστηκε πάνω στο θεατρικό της έργο *Νέο αίμα*.

Έχει διδάξει θέατρο στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και στη Σχολή Μωραΐτη. Τα τελευταία πέντε χρόνια διδάσκει υποκριτική στην δραματική σχολή του Θεάτρου Τέχνης-Κάρολου Κουν.

ΚΑΛΜΠΑΡΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

Η Χριστίνα Κάλμπαρη (Αθήνα, 1975) σπούδασε ζωγραφική στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών Αθηνών, φωτογραφία στη UdK Βερολίνου και Ψηφιακές Μορφές Τέχνης στο μεταπτυχιακό τμήμα της ΑΣΚΤ Αθηνών. Έλαβε το πρώτο βραβείο φωτογραφίας στη Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης Φλωρεντίας (2001). Χρησιμοποιεί στη δουλειά της το σχέδιο και τη φωτογραφία. Έχει παρουσιάσει πέντε ατομικές εκθέσεις και έχει συμμετάσχει σε ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Δείγματα δουλειάς της παρουσιάζονται στον ιστότοπο www.calbari.com

ΚΑΤΣΙΚΟΝΟΥΡΗΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

Ο Βασίλης Κατσικονούρης γεννήθηκε στο Κιλκίς. Από 12 χρονών ζει στην Αθήνα. Σπούδασε Αγγλική Φιλολογία και εργάζεται ως καθηγητής στη Μέση Εκπαίδευση. Έχει γράψει τα θεατρικά έργα *Καλιφόρνια Ντρίμιν* (Εθνικό Θέατρο, Θέατρο Μεταξουργείο, Χυτήριο), *Εντελώς Αναξιοπρεπές* (Θέατρο Στοά), *Το Γάλα* (Εθνικό Θέατρο, Θέατρο Μεταξουργείο, Θέατρο Βασιλάκου), *Οι Αγνοούμενοι – Μια ενδιαφέρουσα ζωή* (Θέατρο Ροές), *Το Μπουφάν της Χάρλεϋ* (Θέατρο Δημήτρης Χορν).

Τα έργα του *Εντελώς Αναξιοπρεπές* και *Καλιφόρνια Ντρίμιν* έχουν βραβευτεί στο 2ο διεθνή διαγωνισμό του Ιδρύματος Ωνάση το 2001 και με το 1ο Κρατικό Βραβείο θεατρικού έργου από το ΥΠ.ΠΟ. το 2002 αντίστοιχα. Το 2005, πάλι από το ΥΠ.ΠΟ., βραβεύτηκε και το άπαιχτο μέχρι τώρα έργο *Η Φανέλλα*.

Έργα του παρουσιάστηκαν στη Γερμανία (2006, Φεστιβάλ Ευρωπαίων Δραματουργών, Βισμπάντεν, Φρανκφούρτη), στο Βελιγράδι (2008-9-10, Belgrade Drama Theatre), στη Βαρσοβία (2009-10, Θέατρο Kamienica) και στην Κύπρο (2007-2009 Ανοιχτό Θέατρο, Θέατρο Διόνυσος και 2009-10 Θέατρο Επίγονοι).

Στην τρέχουσα περίοδο, 2010-11 συνεχίζονται στην Αθήνα οι παραστάσεις των έργων *Γάλα* (4η χρονιά με την Άννα Βαγενά), για 2η χρονιά *Το Μπουφάν της Χάρλεϋ* με την Άννα Παναγιωτοπούλου – σκηνοθ. Πέτρου Ζούλια Θέατρο Χορν και στο Θεσσαλικό Θέατρο – ΔΗ.Π.Ε.Θ.Ε. Λάρισας το *Καλιφόρνια ντρίμιν*, σε σκηνοθεσία Γιάννη Ιορδανίδη. Ακόμη, εντός του 2011 ξεκινά η προβολή της ταινίας *Το Γάλα* βασισμένης στο ομώνυμο έργο του και σε δικό του σενάριο (σκηνοθ. Γιώργου Σιούγα).

ΚΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ ΛΕΝΑ

Η Λένα Κιτσοπούλου γεννήθηκε στην Αθήνα το 1971. Είναι απόφοιτος της Δραματικής Σχολής του Θεάτρου Τέχνης. Έχει εργαστεί ως ηθοποιός στο Εθνικό Θέατρο, το Κ.Θ.Β.Ε., το θέατρο Αμόρε, την Νέα Σκηνή, το Θέατρο Τέχνης κ.α. Έχει συμμετάσχει σε κινηματογραφικές ταινίες. Το 2006 εκδόθηκε η συλλογή διηγημάτων της με τον τίτλο *Νυχτερίδες*. (Βραβείο πρωτοεμφανιζόμενου συγγραφέα του περιοδικού Διαβάζω, 2007). Έκτοτε, συνεργάζεται ως συγγραφέας σε λογοτεχνικά περιοδικά, εφημερίδες και σε συλλογές διηγημάτων (*Vault* εκδόσεις Απόπειρα και *Ονόματα*, εκδόσεις Κέδρος). Για το θέατρο έγραψε τα έργα *Μνήσθητι την ημέρα του Σαββάτου και αγιάζειν αυτήν...* (2007), *Το πράσινό μου το φουστανάκι* (2008) και *Μ.Α.Ι.Ρ.Ο.Υ.Λ.Α.*, το οποίο και σκηνοθέτησε μαζί με την Μ. Πρωτόπαππα (2009). Σκηνοθέτησε επίσης την παράσταση *Η Γυναίκα της Πάτρας* του Γ. Χρονά. Από τον Νοέμβριο του 2010 κυκλοφορεί η νέα συλλογή διηγημάτων της με τον τίτλο *Μεγάλοι Δρόμοι* από τις εκδόσεις Μεταίχιμο, γράφει στο «Κοντέινερ» της *Ελευθεροτυπίας* και παίζει στην παράσταση *Συρανό Ντε Μπερζεράκ* στο Εθνικό Θέατρο σε σκηνοθεσία Νίκου Καραθάνου.

ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ ΗΛΙΑΣ

Ο Ηλίας Μαγκλίνης γεννήθηκε το 1970 στην Κινσάσα της Λαϊκής Δημοκρατίας του Κονγκό και μεγάλωσε στη Γλυφάδα. Σπούδασε πολιτικές επιστήμες και θεωρία μέσων μαζικής επικοινωνίας στην Αγγλία και τη Σκωτία. Έχει εκδώσει δύο βιβλία μυθολογίας: *Σώμα με σώμα* (Πόλις, 2005), *Η ανάκριση* (Κέδρος, 2008). Έχει δημοσιεύσει διηγήματα σε περιοδικά και ανθολογίες. Ζει στην Αθήνα.

ΜΑΥΡΟΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΑΣΙΛΗΣ

Ο Βασίλης Μαυρογεωργίου γεννήθηκε το 1979. Αποφοίτησε από τη δραματική σχολή «Αρχή» της Νέλλης Καρρά το 2002. Έχει παίξει σε παραστάσεις ελλήνων και ξένων συγγραφέων στο Θέατρο Αμόρε, στο Θέατρο Πορεία, στο Θέατρο του Νέου Κόσμου, κ.ά.. Το έργο του *Κατσαρίδα*, σε κείμενο και σκηνοθεσία του ίδιου, παίχτηκε για πρώτη φορά στην Πειραματική Σκηνή του Εθνικού Θεάτρου, το 2004, και, στη συνέχεια, στο Θέατρο του Νέου Κόσμου μεταξύ 2004-2006, στο Θέατρο Εγνατία, στη Θεσσαλονίκη, και στο Θέατρο Βρετάνια, το 2007. Έγραψε, επίσης, και σκηνοθέτησε τα εξής έργα: *Φι*, μαζί με τον Αργύρη Ξάφη (Θέατρο Μικρή Πόρτα, 2005), *Το βέλος που δεν πηλώνει* (θέατρο για παιδιά που νοσηλεύονται σε νοσοκομεία & ιδρύματα: 2006, 2007) και *Μόνο την αλήθεια I & II*, μαζί με τη Μαρία Φυλίνη (Θέατρο του Νέου Κόσμου, 2007, 2008). Ήταν βοηθός χορογράφου στην τελετή λήξης των Ολυμπιακών Αγώνων, Αθήνα 2004. Διδάσκει αυτοσχεδιασμό στη δραματική σχολή «Αρχή» της Νέλλης Καρρά.

ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ ΑΜΑΝΤΑ

Η Αμάντα Μιχαλοπούλου γεννήθηκε στην Αθήνα το 1966. Πρωτοεμφανίστηκε στη λογοτεχνία με το βραβείο διηγήματος του περιοδικού *Ρεύματα* και τη συλλογή διηγημάτων *Έξω η ζωή είναι πολύχρωμη* (1994). Το πρώτο της μυθιστόρημα, *Γιάντες*, απέσπασε το Βραβείο Μυθιστορήματος του περιοδικού Διαβάζω (1996). Στην αμερικανική μετάφραση του βιβλίου της *Θα ήθελα* απονεμήθηκε το Βραβείο Διεθνούς Λογοτεχνίας του Αμερικανικού Ομοσπονδιακού Ιδρύματος Τεχνών (2008). Το *Θα ήθελα* ήταν επίσης υποψήφιο για το βραβείο «Best Book in Translation» του Πανεπιστημίου του Ρότσεστερ.

Το νέο της μυθιστόρημα *Πώς να κρυφτείς* κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Καστανιώτη. Έχει γράψει έξι μυθιστορήματα, δύο συλλογές διηγημάτων και αρκετά παιδικά βιβλία. Έργα της έχουν μεταφραστεί σε εννιά γλώσσες.

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΑΛΕΞΗΣ

Ο Αλέξης Σταμάτης γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε Αρχιτεκτονική στο ΕΜΠ και έκανε μεταπτυχιακά Αρχιτεκτονικής και Κινηματογράφου στο Λονδίνο. Το πρώτο του βιβλίο, *Ο έβδομος ελέφαντας* (Κέδρος, 1998) εκδόθηκε στην Μεγάλη Βρετανία. Το *Μπαρ Φλωμπέρ* (πρώτη έκδοση, Κέδρος, 2000) εκδόθηκε στην Μεγάλη Βρετανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, την Ισπανία, την Πορτογαλία, και τη Σερβία. Η *Αμερικάνικη Φούγκα* (Καστανιώτης, 2006) κέρδισε το Διεθνές Βραβείο Λογοτεχνίας του Αμερικανικού Ομοσπονδιακού Ιδρύματος Τεχνών και εκδόθηκε στις ΗΠΑ (Etruscan Press, 2008). Το πρώτο του παιδικό μυθιστόρημα *Ο Άλκης και ο Λαβύρινθος* (Καστανιώτης, 2009) κέρδισε το πρώτο βραβείο του *Κύκλου του Παιδικού Βιβλίου*.

Ο μονόλογος του *Τελευταία Μάρθα* παίχτηκε το 2008 στο Θέατρο Οδού Κεφαλληνίας σε σκηνοθεσία Βίκυς Γεωργιάδου και ερμηνεία Χρήστου Σπέργιογλου. Δύο μονόλογοι του με τίτλο *Γένεση* ανέβηκαν το 2009 στο θέατρο Χώρα. Το θεατρικό του έργο *Δακρυγόνα* παίχτηκε το 2010 στο Θέατρο Οδού Κεφαλληνίας σε σκηνοθεσία Άρη Τρουπάκη και ερμηνεία Νίκου Αρβανίτη και Δανάης Παπουτσή. Έχει γράψει το σενάριο για την ταινία *Καταιγίδα*, (σκην. Χάρης Πατραμάνης), το οποίο εγκρίθηκε από το πρόγραμμα Ορίζοντες του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου και θα γυριστεί μέσα στο 2010.

Έχει δημοσιεύσει έξι ποιητικές συλλογές. Για τη δεύτερη συλλογή του, *Αρχιτεκτονική Εσωτερικών Χώρων*, του απονεμήθηκε το 1994 από τον Δήμο Αθηναίων το Βραβείο Ποίησης στη μνήμη Νικηφόρου Βρεττάκου. Ποιήματά του έχουν μεταφραστεί στην Μεγάλη Βρετανία.

Έχει αντιπροσωπεύσει πολλές φορές την Ελλάδα σε διεθνή λογοτεχνικά συνέδρια.

ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ ΕΡΣΗ

Η Έρση Σωτηροπούλου έχει γράψει ποιήματα, νουβέλλες και μυθιστορήματα. Σπούδασε Φιλοσοφία και Πολιτιστική Ανθρωπολογία στη Φλωρεντία και εργάστηκε ως μορφωτική σύμβουλος στην ελληνική πρεσβεία στη Ρώμη. Συμμετείχε σε εκθέσεις οπτικής και συγκεκριμένης ποίησης. Τιμήθηκε με το Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας και με το Βραβείο του Περιοδικού Διαβάζω για το μυθιστόρημά της *Ζιγκ-ζαγκ στις νεραντζιές* το 2000. Έργα της έχουν μεταφραστεί στα γαλλικά, γερμανικά, αγγλικά, ισπανικά, σουηδικά και ιταλικά.

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΣΩΤΗ

Η Σώτη Τριανταφύλλου είναι ιστορικός και συγγραφέας. Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1957. Το 1980 αποφοίτησε από τη Φαρμακευτική της Αθήνας και έφυγε για το Παρίσι, όπου έκανε διδακτορικές σπουδές στην αμερικανική ιστορία. Στη συνέχεια, σπούδασε γαλλική φιλολογία στη Νίκαια της Γαλλίας και στην Αθήνα. Έκανε διδακτορικές σπουδές στην ιστορία της αμερικανικής πόλης στη Νέα Υόρκη. Έχει εργαστεί ως καθηγήτρια ιστορίας, ως μεταφράστρια από τέσσερις γλώσσες και ως δημοσιογράφος (κυρίως σε ζητήματα διεθνούς πολιτικής και κοινωνικών κινημάτων). Μέχρι σήμερα, έχει γράψει δέκα μυθιστορήματα. Το τελευταίο της βιβλίο *Ο χρόνος πάλι* κυκλοφόρησε τον Οκτώβριο του 2009.

ΤΡΑΜΠΟΥΛΗΣ ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Ο Θεόφιλος Τραμπούλης ασχολείται επαγγελματικά με τη μετάφραση και την επιμέλεια και ειδικότερα την επιμέλεια καταλόγων σύγχρονης τέχνης. Μεταξύ άλλων έχει μεταφράσει: Sylvain Auroux, *Η φιλοσοφία της γλώσσας*, εκδ. Μεταίχμιο, 2005· Gérard Durozol, André Roussel, *Λεξικό της φιλοσοφίας* (με τη Βίκυ Ιακώβου και τον Σπύρο Τέγο), εκδ. Πατάκη, 2010· Βίτολντ Γκομπρόβιτς, *Η διαθήκη μου*, εκδ. Πατάκη, υπό έκδοση. Έχει μεταξύ άλλων επιμεληθεί τους καταλόγους των εκθέσεων *Outlook, Διεθνής έκθεση σύγχρονης τέχνης· Παραδείγματα* (ελληνική συμμετοχή στην 9η διεθνή έκθεση αρχιτεκτονικής της Μπιενάλε της Βενετίας)· 1η Μπιενάλε της Αθήνας *Destroy Athens*, καθώς και το συνολικό εκδοτικό πρόγραμμα της διοργάνωσης· 2η Μπιενάλε της Αθήνας *Heaven· Λουκάς Σαμαράς Ραγαξάρα* (ελληνική συμμετοχή στην 53η Μπιενάλε της Βενετίας). Επιπλέον, διετέλεσε αρχισυντάκτης της διαδικτυακής επιθεώρησης σύγχρονης τέχνης *α. αθηναϊκή επιθεώρηση σύγχρονης τέχνης*, ενώ κείμενά του κριτικής της τέχνης και πολιτιστικής κριτικής έχουν δημοσιευτεί σε καταλόγους σύγχρονης τέχνης και άλλους συλλογικούς τόμους, όπως *Η μετάβαση της Αθήνας*, επιμ. Χριστίνα Κάλμπιρη, Κώστας Ντάφλος, εκδ. futura, 2005· *The [un]common place*, επιμ. Bartolomeo Pietromarchi, Fondazione Adriano Olivetti, ACTAR, 2005· *The Theatre of Performance*, επιμ. Danilo Eccher, Umberto Allemandi & C., 2010· *Η Ελλάδα στη δεκαετία του '80, κοινωνικό, πολιτικό και πολιτισμικό λεξικό*, επιμ. Βασίλης Βαμβακάς, Παναγής Παναγιωτόπουλος, εκδ. Ποταμός, 2010 κ.ά.

ΧΕΙΜΩΝΑΣ ΘΑΝΑΣΗΣ

Ο Θανάσης Χειμώνας γεννήθηκε το 1971 στην Αθήνα και είναι συγγραφέας. Σπούδασε Φιλολογία και Κινηματογράφο στο Πανεπιστήμιο του Στρασβούργου και Δημοσιογραφία στο Λονδίνο. Έχει εκδώσει έξι μυθιστορήματα: *Ραμόν* (Κέδρος, 1998), *Σπασμένα Ελληνικά* (Κέδρος 2001), *Ανεξιχνίαστη Ψυχή* (Πατάκης, 2003), *Μπλε Ωρα* (Πατάκης, 2005), *Ραγδαία επιδείνωση* (Πατάκης, 2007), και *Δεν την αγαπάω πια* (Πατάκης, 2010). Έχει εργαστεί ως αθλητικός συντάκτης στα *Νέα* ενώ άρθρα του έχουν κατά καιρούς δημοσιευτεί σε περιοδικά, εφημερίδες και στο ίντερνετ. Σήμερα αρθρογραφεί στα *Νέα* και στην (αθλητική) ιστοσελίδα www.katimagiko.gr.

ΧΙΟΝΗΣ ΑΡΙΓΥΡΗΣ

Ο Αργύρης Χιόνης γεννήθηκε το 1943 στην Αθήνα. Έχει εκδώσει 12 ποιητικές συλλογές και 7 συλλογές αφηγημάτων εκ των οποίων τα *Όντα και μη όντα* (εκδ. Γαβριηλίδης) απέσπασε το Βραβείο Διαβάζω 2007, και το *Το Οριζόντιο Ύψος* (εκδ. Κίχλη) το Κρατικό Βραβείο 2009.

ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Η Κατερίνα Χρυσανθοπούλου (Αθήνα, 1966) γράφει για την ανθρώπινη πλάνη, την αντίληψη και τη συνείδηση του εαυτού, την κατασκευασμένη ταυτότητα του σύγχρονου ανθρώπου. Έχει δημοσιεύσει ποιήματα και διηγήματα σε λογοτεχνικά περιοδικά και έχει εκδώσει τα βιβλία: *Η γυναίκα που έγραφε για τον άντρα* (Κέδρος, 2006), *Πριμαβέρα – κοιτάζω τα μάτια που κοιτάζουν εμένα* (Τόπος, 2007), *Το κινέζικο δωμάτιο* (Τόπος, 2008), *Πρωτόγαλα* (futura, 2009).

ΧΩΜΕΝΙΔΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

Ο Χρήστος Α. Χωμενίδης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1966.

ΥΦΑΝΤΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Γεννήθηκε στη Ραΐνα, κοιλάδα της Αιτωλίας. Αφού έζησε για 32 χρόνια στη Θεσσαλονίκη, επέστρεψε εσχάτως στον τόπο καταγωγής του. Μοιράζεται πια τον χρόνο του ανάμεσα στην Ραΐνα Αργινίου και στο Παλασγικόν Λευκάδος. Έχει σπουδάσει Νομικά στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, όπου επίσης, παρακολούθησε μαθήματα Φιλοσοφίας, Αρχαιολογίας και Αστρονομίας. Έχει συνεργαστεί μ' ελληνικές και ξένες εφημερίδες όπως *Το Βήμα, Τα Νέα, Ελευθεροτυπία, Αθηναϊκή, Αραμπάς, Πολιτεία, Ελ Σάρκ ελ Αουσάντ, Il sole, 24 ore, Le journal des poètes*, κ.α. Επίσης, έχει συνεργαστεί με όλα σχεδόν τα ελληνικά λογοτεχνικά περιοδικά και αρκετά ξένα όπως *Temenos, Pacific Quarterly, Foot Print, Aegean Review, Νοστραγία, Λιτερατούρα, Hoa De Poesia, Τιμπντα, Sarpiphage, Ορφεύς της Σόφιας, Λετερατούρα (Lettre Internationale της Σόφιας), Beneen, Écriture,*

Journal of Literature & Aesthetics, κ.α. Έχει εργαστεί για δυο χρόνια στο Κρατικό Ραδιόφωνο Θεσσαλονίκης, κάνοντας την εκπομπή «Ελληνική και παγκόσμια ποίηση» αφενός και αφετέρου την εκπομπή «Κατά βάθος το θέμα είναι ένα». Επίσης, έχει κάνει μαθήματα (παρουσιάζοντας το ποιητικό και εικαστικό έργο του) κι ακόμα ομιλίες (Ρεμπώ, Σεφέρη, Ρίτσο, Ελύτη, Καβάφη), σε διάφορα Γυμνάσια και Λύκεια, στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, σε πνευματικά κέντρα και γκαλερί της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης και της περιφέρειας. Έργα: *Μανθρασπέντα* (ποιήματα, 1977), *Μυστικοί της Ανατολής* (μεταφράσεις Σούφι, Ινδουιστών, Ταό και Ζεν ποιητών, 1980), *Αρχαία Έδδα* (μετάφραση της Αρχαία Ισλανδικής Έδδας, 1983), *Ο Καθρέφτης του Πρωτέα* (ποιήματα, 1986), *Αθανάτου Μνήμης Σημεία* (ποιητικά φιλοσοφικά δοκίμια για τον Οιδίποδα και το Μαντείο των Δελφών, 1987). *Ποιήματα Κεντήματα στο Δέρμα του Διαβόλου* (Ποιήματα, 1988), *Ναός του Κόσμου* (Ποιήματα, 1997), *ΠΥΡ ΑΕΙΖΩΟΝ* (ντοκιμαντέρ του Χρίστου Αρώνη, έχοντας ως πρωταγωνιστές τον ίδιο τον ποιητή και την Αριάδνη (κόρη του ποιητή, 1997), *Ο Κήπος της Ποίησης* (4.000 χρόνια ξένης ποίησης, 2001), *Αρχέτυπα* (συνθέσεις από φωτογραφίες, ζωγραφίες και χειρόγραφο ποίηση, 2001), *ΑΛΕΚΤΩΡ Ο ΕΡΑΣΜΙΟΣ* (Ερωτικά ποιήματα του Γιάννη Υφαντή κι ερωτικές ζωγραφίες (χαλκογραφίες) του Γιώργου Σταθόπουλου, 2002). *Το Ιδεόγραμμα του Φιδιού* (φιλοσοφικά δοκίμια, συνεντεύξεις, θρύλοι και η ερμηνεία τους, όνειρα και η ερμηνεία τους, πραγματικά περιστατικά, μηνύματα στο κινητό, 2003), *Έρωσ ανάκατε μάχαν* (Ερωτικά ποιήματα, 2004), *Μάσκες του Τίποτε* (Ποιήματα, 2005, πλήνιο βιβλίο στα ελληνικά και στα γαλλικά, κατασκευασμένο από την γλύπτρια Marie-Jose Armand), *Κάτω απ' το εικόνισμα των άστρων* (ποιήματα, 2006), *Οι μεταμορφώσεις του Μηδενός* (όλες οι –εφτά– ποιητικές συλλογές του Γ. Υ. σ' έναν τόμο, εκδόσεις ΑΧ, 2009), *Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΥΦΑΝΤΗΣ διαβάζει ΥΦΑΝΤΗ* (cd διάρκειας 73 λεπτών, LYRA, 2009). Ετοιμάζεται για έκδοση η ανθολογία του *Στις αμμουδιές του Ομήρου* (3000 χρόνια ελληνικής ποίησης). Ποιήματά του μεταφράστηκαν κυρίως στα Ιταλικά, στα Βουλγαρικά, στα Αγγλικά, στα Γαλλικά, στα Αραβικά, στα Φινλανδικά, όπως επίσης στα Ρωσικά, στα Ισπανικά, στα Σκοπιανοβουλγάρικα, στα Κινέζικα, στα Σερβικά, στα Κουρδικά, στα Εβραϊκά και στα Γερμανικά. Ποιήματά του μελοποίησε ο Άγγλος μουσικός Ivan Moody. Ύστερα από πρόσκληση που του έκαμαν παρουσίασε το έργο του σε διάφορα φεστιβάλ του εξωτερικού (Αίγυπτο, Φινλανδία, Κύπρο, Γαλλία, Βουλγαρία, Γερμανία Αλγερία, κ.λπ.). Αν και πιστεύει ότι τα βιβλία γίνονται μόνα τους, εντούτοις, παραδόξως, το 1995, στο Κάιρο, του απένειμαν γι' αυτά το «Βραβείο Καβάφη». Το 2003 προσκλήθηκε και φιλοξενήθηκε για τρεις μήνες από το Υπουργείο Πολιτισμού της Βαυαρίας, στο Feldafin του Μονάχου, πλάι στη λίμνη Σταρνμπέργκερζεε.

Ευχαριστώ

τον Θεόφιλο Τραμπούλη για την παλαιότερη συζήτησή μας που με οδήγησε στην ιδέα αυτή· την Κατερίνα Χρυσανθοπούλου γιατί η συνεργασία μας με έφερε πιο κοντά στην υλοποίησή της· την Ευγενία Φακίνου, τον Γιώργο Πολίτη και τον Βαγγέλη Ραπτόπουλο για το ενδιαφέρον τους· τον Νάνο Βαλαωρίτη για τον τίτλο του βιβλίου· τη Βάσω Μπαταγιάννη και την Ελευθερία Τσέλιου για την έκθεση· τη Μυρτώ Αποστολίδου για τη φωτογράφιση των έργων· τη Μαριάννα Κάλμπαρη, τον Διαμαντή Καρανασάση και τον Βαρδή Μαρινάκη για τη βοήθειά τους· τον Μιχάλη Παπαρούνη για την έκδοση· τον Φίλιππο για τη συνεχή υποστήριξή του· όλους τους συγγραφείς που συνέβαλαν στην έκδοση αυτή.

Η παρούσα έκδοση έγινε με αφορμή την έκθεση της Χριστίνας Κάλμπαρη *Παίγνια* στην γκαλερί Βάσω Μπαταγιάννη, στην Αθήνα, από 3 Φεβρουαρίου έως 4 Μαρτίου 2011.

Κείμενα: Νάνος Βαλαωρίτης, Λεία Βιτάλη, Σωτήρης Δημητρίου, Μαριάννα Κάλμπαρη, Βασίλης Κατσικονούρης, Λένα Κιτσοπούλου, Ηλίας Μαγκλίνης, Βασίλης Μαυρογεωρίου, Αμάντα Μιχαλοπούλου, Αλέξης Σταμάτης, Έρση Σωτηροπούλου, Θεόφιλος Τραμπούλης, Σώτη Τριανταφύλλου, Γιάννης Υφαντής, Θανάσης Χειμωνάς, Αργύρης Χιόνης, Κατερίνα Χρυσανθοπούλου, Χρήστος Α. Χωμενίδης

Σχεδιασμός: Μιχάλης Παπαρούνης – εκδόσεις futura

Παραγωγή: Φωτόλειο – Τύπικον

Εκδόσεις futura - Μιχάλης Παπαρούνης
Χαρλάου Τρικούπη 72, 106 80 Αθήνα
Τηλ & φαξ: 210 5226361
futura@otenet.gr

© 2011 Χριστίνα Κάλμπαρη και οι συγγραφείς

ISBN 978-960-9489-??-?